

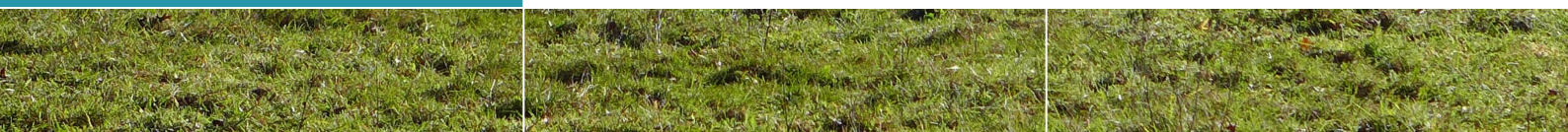

december 2014

Ruimtelijk Plan

(inclusief Compensatieplan en Saldobenadering EHS)

Omgeving Oosterhoutse Golf Club

Ruimtelijk Plan Omgeving Oosterhoutse Golf Club

Opdrachtgever

Organisatie: Stichting Golfsport Oosterhout
Dukaatstraat 21
4903 RN Oosterhout

Contactpersoon: Paul Jansen

Opdrachtnemer

Organisatie: Buiting Advies BV
Postbus 98
6950 AB Dieren
tel. +31 (0)313 - 619042
www.buiting.nl

Contactpersoon: Ir. Ronald Buiting
e-mail: ronaldbuiting@buiting.nl

Documentgegevens

Project id: P14075
Status/Versie: definitief
Publicatiedatum: 4 december 2014
Auteur: Ing. Elmar Prins
Gecontroleerd door: Ing. Raph de Jong
Controledatum: 28 november 2014

Ruimtelijk Plan

(inclusief Compensatieplan en Saldobenadering EHS)

Omgeving Oosterhoutse Golf Club

Inhoud

1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding opstellen Ruimtelijke visie en Saldobenadering omgeving Oosterhoutse Golf Club	6
1.2 Leeswijzer	6
1.3 Doel	7
2. Ligging plangebied en toelichting gewenste ontwikkelingen	8
2.1 Ligging	8
2.2 Achtergronden en onderbouwing bij gewenste ruimtelijke ontwikkeling	8
3. Ruimtelijk plan Omgeving Oosterhoutse Golf Club	10
3.1 Begrenzing Ruimtelijk Plan en Saldobenadering EHS	10
3.2 Huidige situatie	12
3.2.1 <i>Ecologische Hoofdstructuur</i>	12
3.2.2 <i>Aanwezige biotopen en vegetatie</i>	16
3.2.2.1 <i>Huidig Golfterrein</i>	16
3.2.2.2 <i>Uitbreidingsterrein</i>	18
3.3 Ontwikkelingen en toekomstige situatie	23
3.3.1 <i>Golfuitbreiding in de ecologische Hoofdstructuur</i>	23
3.3.2 <i>Compensatie Ecologische Hoofdstructuur</i>	23
3.3.3 <i>EHS voor en na</i>	25
3.3.4 <i>Toekomstige biotopen, vegetatie en natuurwaarden</i>	25
3.3.4.1 <i>Huidige golfterrein</i>	25
3.3.4.2 <i>Uitbreidingsterrein</i>	26
4. Toetsingsmethodiek Saldobenadering EHS	30
4.1 Beleidskader	30
4.2 Eisen Provincie Noord-Brabant Saldobenadering EHS Omgeving Oosterhoutse Golf Club	31
4.3 Toetsingscriteria	32
4.2.1 <i>Beoordeling kwantiteit</i>	32
4.2.2 <i>Beoordeling kwaliteit</i>	32

5. Saldobenadering EHS Ruimtelijk plan omgeving Oosterhoutse Golf Club	34
5.1 Beoordeling kwantiteit EHS en natuur	34
5.2 Beoordeling kwaliteit EHS/Natuur	34
5.2.1 Gebieden die bepalend zijn voor aaneengeslotenheid en robuustheid	34
5.2.2 De aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit	35
5.2.3 De aanwezigheid van essentiële ecologische verbindingen	38
5.2.4 De aanwezigheid van bijzondere soorten	40
5.2.5 Omgevingscondities	42
6. Waarborging uitvoering	45
7. Samenvatting en conclusies	46
Literatuur en internetbronnen	
Bijlage 1 Beleid	
Bijlage 2 Gepreksnotitie landschapspark De Linie & uitbreidingsplannen OGC	
Bijlage 3 Beoordeling natuurkwaliteit	
Bijlage 4 Beoordeling soorten	
Bijlage 5 Kaarten plangebied	

1. Inleiding

1.1 Aanleiding opstellen Ruimtelijke plan en Saldobenadering omgeving Oosterhoutse Golf Club

De Oosterhoutse Golf Club (OGC) heeft het voornemen om op een perceel van Staatsbosbeheer, gelegen ten zuiden van het huidige golfterrein, een viertal golfholes aan te leggen in combinatie met natuurontwikkeling op datzelfde terrein. Daarnaast wil de OGC natuurontwikkeling op het bestaande golfterrein realiseren.

In de planvorming werkt de OGC samen met de gemeente Oosterhout die op dit moment werkt aan de ontwikkeling van Landschapspark de Linie, waar een deel van het Golfterrein onderdeel van uitmaakt.

Middels realisatie van het plan willen de Oosterhoutse Golf Club en de gemeente Oosterhout:

- De uitbreidingswens van de Oosterhoutse Golf Club realiseren;
- Een onderdeel van Landschapspark de Linie realiseren;
- Een versterking van de natuurwaarden in het plangebied realiseren;
- Een bijdrage leveren aan versterking van de Ecologische Hoofdstructuur.

Staatsbosbeheer heeft tevens aangegeven achter het gepresenteerde en besproken plan te staan en haar gronden te willen verpachten aan de OGC ter realisatie van het plan.

Het uitbreidingsgebied is gelegen binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het aanleggen van golfholes op een dergelijke locatie is niet zonder meer mogelijk. In een overleg met provincie Noord-Brabant en gemeente Oosterhout is afgesproken dat het instrument "Saldobenadering EHS" mag worden ingezet om vast te stellen of het gehele plan vanuit het oogpunt van EHS-beleid kan plaats

vinden. In bijlage 2 is de gespreksnotitie opgenomen waarin de wederzijdse afspraken, aanpak en randvoorwaarden zijn opgenomen.

Ten grondslag aan een saldobenadering voor het gebied ligt een Ruimtelijk plan. Deze rapportage bevat het Ruimtelijk plan en de daarop uitgevoerde saldobenadering EHS.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de ligging van het plangebied beschreven en weergegeven. Daarnaast worden achtergronden en onderbouwing voor het Ruimtelijk plan beschreven.

Hoofdstuk 3 betreft het Ruimtelijke plan. In dit hoofdstuk is zowel de huidige situatie als de beoogde toekomstige situatie beschreven. Daarbij is extra ingestoken op het beschrijven van die kenmerken die voor het toepassen van de saldobenadering EHS van belang zijn.

In hoofdstuk 4 wordt de toetsingsmethodiek beschreven zoals die wordt gehanteerd voor de saldobenadering. Daarbij wordt het Rijks- en Provinciaal beleid toegelicht ten aanzien van de saldobenadering. In dit hoofdstuk staan ook de beoordelingscriteria beschreven en toegelicht die bij de Saldering zijn gehanteerd.

Hoofdstuk 5 betreft de feitelijke saldobenadering EHS voor het Ruimtelijk Plan omgeving Oosterhoutse Golf Club. Dit hoofdstuk bevat een analyse met de effecten van het Ruimtelijk plan op het functioneren van de Ecologische hoofdstructuur. Daarbij is voor alle opgestelde beoordelingscriteria getracht een zo goed mogelijk objectieve en onderbouwde beoordeling na te streven. Op basis daarvan wordt een zo goed mogelijk onderbouwd eindoordeel gegeven waarin alle criteria zijn meegenomen.

In hoofdstuk 6 wordt kort beschreven hoe de realisatie van de plannen en daarbij behorende verplichtingen wordt gewaarborgd. Ook wordt ingegaan op monitoring van de natuurontwikkelingen.

Hoofdstuk 7 betreft een korte samenvatting et van deze rapportage met conclusies.

1.3 Doel

Het doel van deze saldobenadering EHS is om vast te stellen of het Ruimtelijk Plan Omgeving Oosterhoutse Golf Club past binnen het beleid van de EHS.

2. Ligging plangebied en toelichting gewenste ontwikkelingen

2.1 Ligging

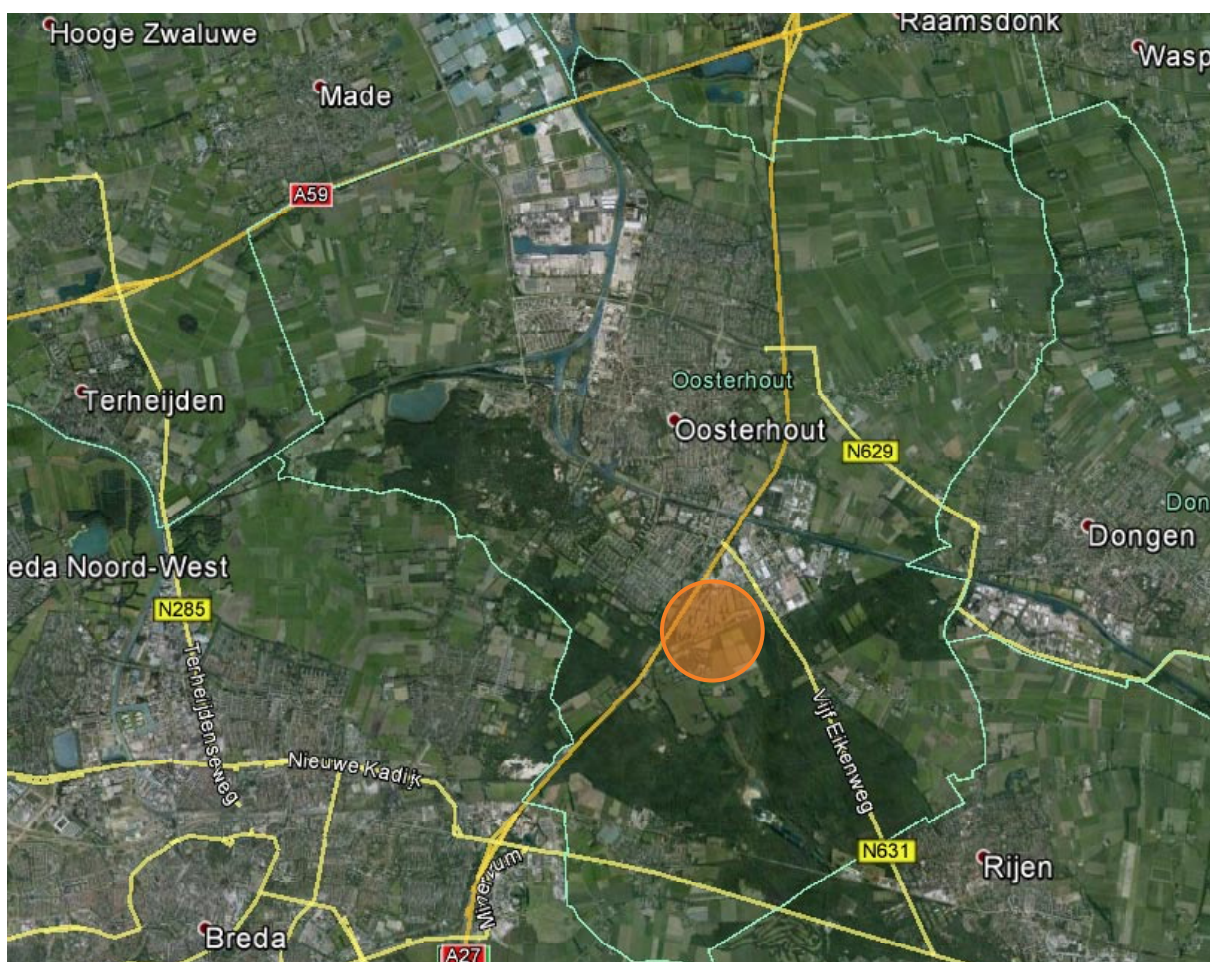
Het beoogde plangebied ligt in de provincie Noord-Brabant, binnen de gemeente Oosterhout. (afbeelding 1). In hoofdstuk 3 is de precieze begrenzing weergegeven.

2.2 Achtergronden en onderbouwing bij Ruimtelijk plan

Onderstaand staan de achtergronden en onderbouwing voor het Ruimtelijk Plan Omgeving Oos-

terhoutse Golf Club. Het betreft een integraal plan waarbij diverse positieve ontwikkelingen hand in hand gaan. Hieronder zijn deze uiteengezet.

Voor de OGC is de voorgenomen uitbreiding van enorm belang om de in 2015 30-jarige vereniging klaar te maken voor de volgende 30 jaar. Hieronder zijn de argumenten die als onderbouwing dienen weergegeven:

Afbeelding 1. De ligging van het plangebied (bron achtergrond: Google Earth).

1. Uitbreiding van de huidige 18 holes baan met 9 par 3 holes is een absolute must in de sterk veranderende golfwereld. Onze faciliteiten zullen minimaal evengoed dienen te zijn als die van andere golfclubs in de regio.
2. De Oosterhoutse Golf Club biedt veel senioren de kans actief een sport te bedrijven in een prachtige omgeving. Met het stijgen der jaren nemen helaas de beperkingen toe en de nieuwe (kortere) par-3 baan is voor die leden een uitkomst.
3. De Oosterhoutse Golf Club heeft ambitieuze plannen voor haar jeugdleden en de par-3 baan is een essentieel onderdeel van die plannen. De upgradering van onze Golfschool naar Golf Academy past eveneens in die plannen. Startende golfers kunnen wennen aan het golfspel in een aangepaste omgeving.
4. De Oosterhoutse Golf Club heeft een bruisend verenigingsleven hetgeen zich ook uit in veel wedstrijden op de grote baan. Tijdens die wedstrijden zorgt de nieuwe par-3 baan voor extra capaciteit voor niet-deelnemers aan de wedstrijden.
5. De geplande uitbreiding heeft een positief effect op de financiële positie van de club.
6. Uitbreiding in Zuidelijke richting past in het streven om tijdig maatregelen te nemen voor mogelijke planologische ontwikkelingen in de toekomst.

De ontwikkelingen in het Ruimtelijk Plan leveren een bijdrage aan de versterking van natuurwaarden en het realiseren van een groen buffer tussen Oosterhout en Breda. De ontwikkelingen dragen bij aan de versterking van landschapspark de Open Linie. "Landschapspark De Open Linie, voorheen Landschapspark Oosterhout-Breda, is een initiatief van Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Provincie Noord-Brabant en de gemeenten Breda en Oosterhout. In 2009 stelden de gemeenteraden

van Breda en Oosterhout een gezamenlijke visie op voor het realiseren van een groene buffer in de vorm van een duurzaam landschapspark tussen beide gemeenten. De komende jaren worden de bossen van Boswachterij Dorst verbonden met de bossen van de Vrachelse Heide", citaat www.oosterhout.nl.

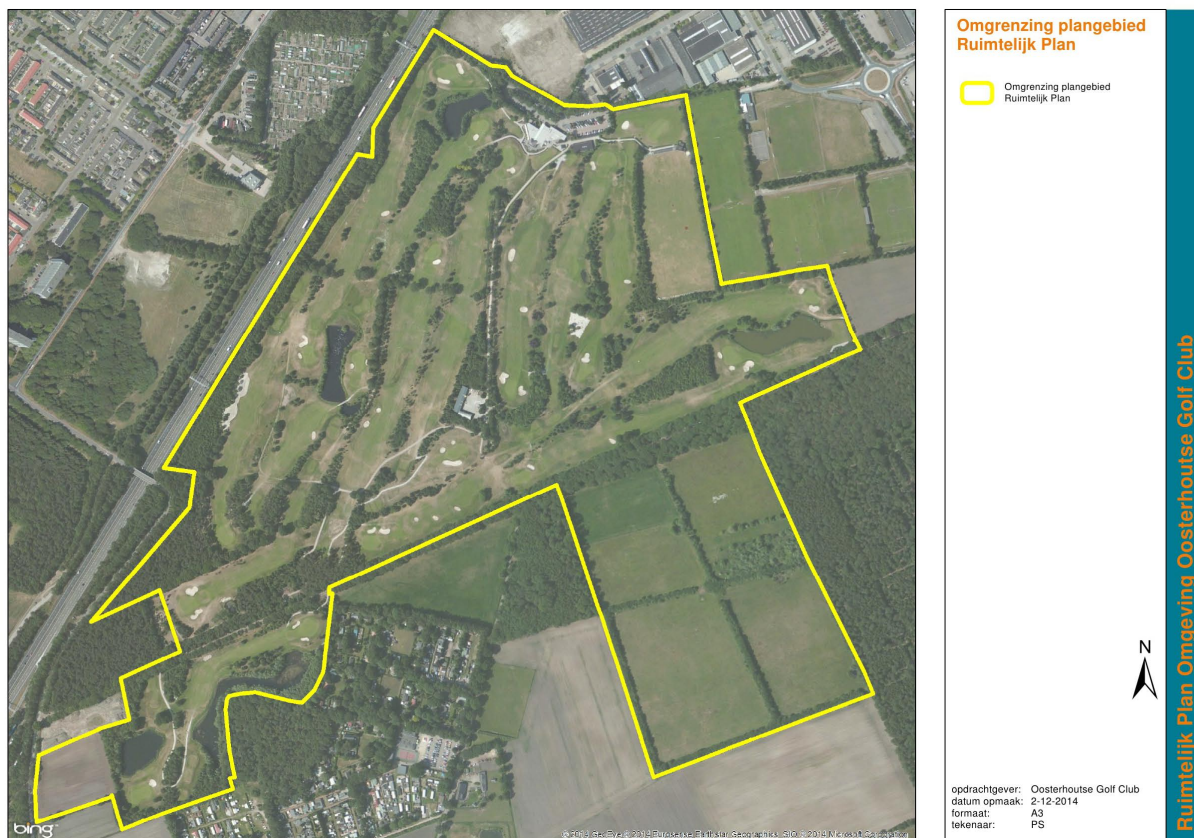
Concrete ontwikkelingen uit het ruimtelijk plan die hier aan bij dragen:

1. Vergroting van natuurwaarden binnen het golfterrein
2. Vergroting van natuurwaarden binnen het uitbreidingsterrein door gerichte ontwikkeling en beheermaatregelen.
3. Omvorming van enkele percelen intensieve landbouw naar o.a. akkerreservaat als onderdeel van de Open Linie
4. Hersterking van de EHS (dient uit deze Saldoberekening te blijken)

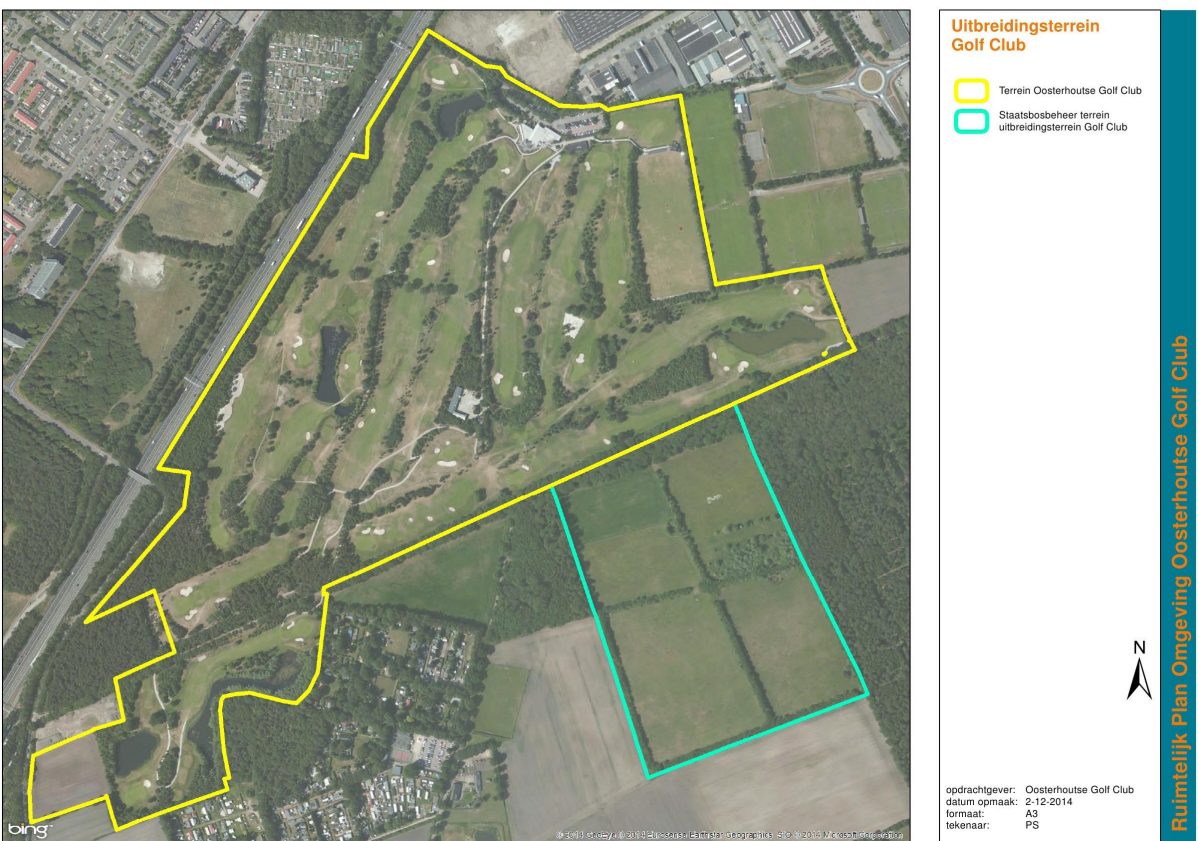
3. Ruimtelijk plan omgeving Oosterhoutse Golf Club

3.1 Begrenzing Ruimtelijk plan en Saldobepaling EHS

Het Ruimtelijk plan Omgeving Oosterhoutse Golf Club betreft het ontwikkelingsplan voor een gebied gelegen ten zuidoosten van de bebouwde kom van Oosterhout. Onderdeel van het plan vormen het bestaande golfterrein van de Oosterhoutse Golf Club en een terrein van Staatsbosbeheer. Op afbeelding 2 is de omgrenzing van gehele Ruimtelijk plan weergegeven. Op afbeelding 3 zijn het Golfterrein van de Oosterhoutse Golf Club en het huidige Staatsbosbeheer c.q. uitbreidingsterrein van de OGC in afzonderlijke kleuren weergegeven.

Afbeelding 2: Omgrenzing plangebied Ruimtelijk plan

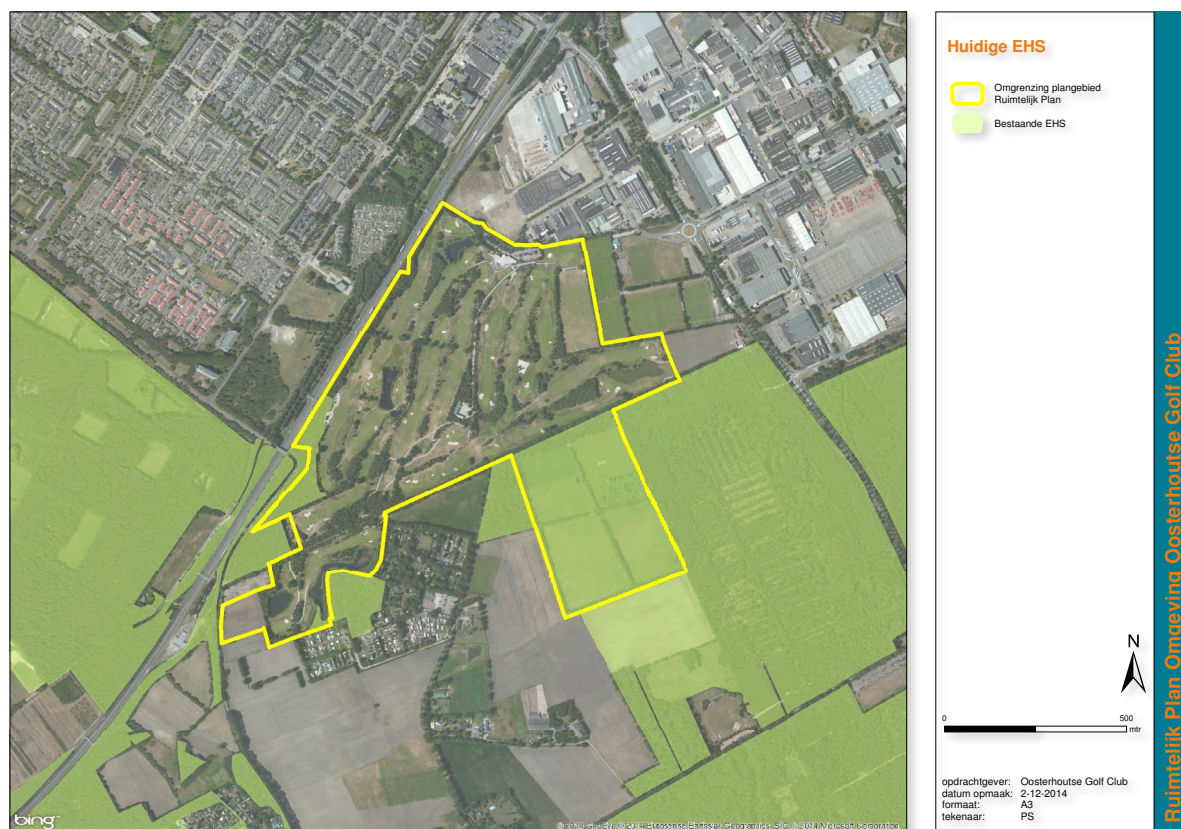
Afbeelding 3:omgrenzing Ruimtelijk plan met terrein OGC en SBB

3.2 Huidige situatie

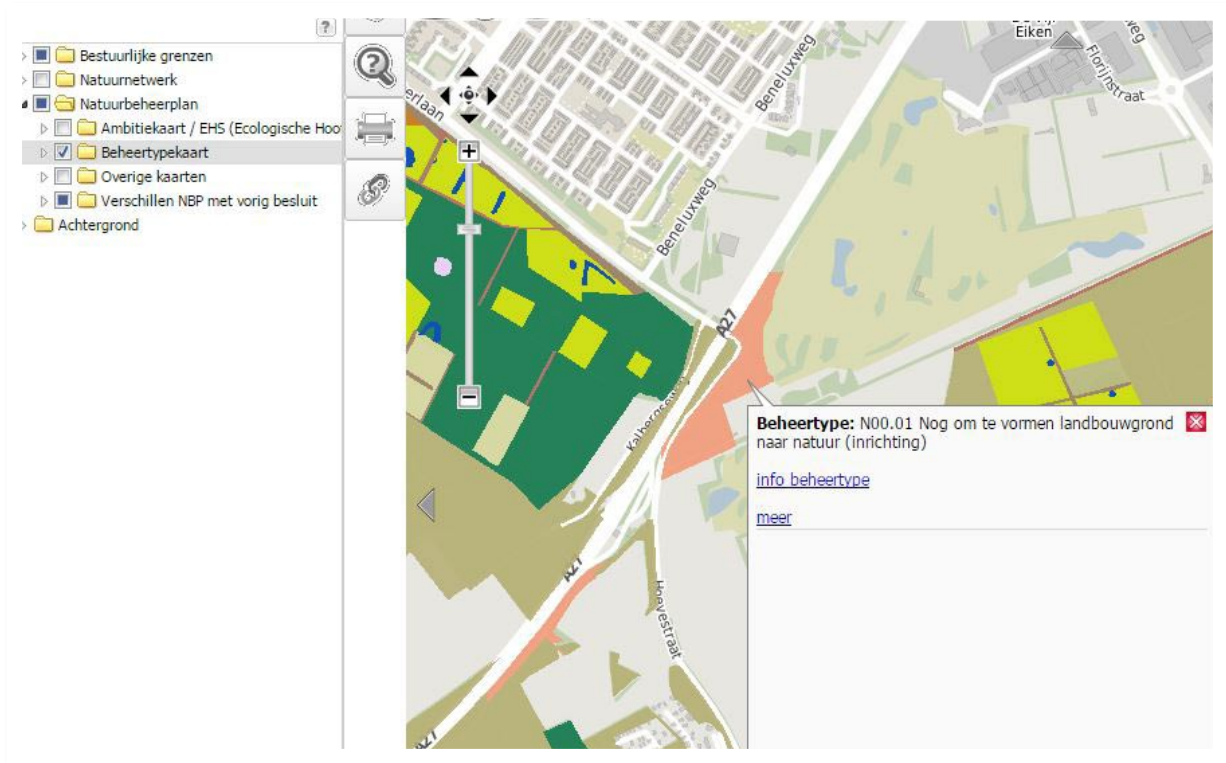
3.2.1 Ecologische Hoofdstructuur

In de huidige situatie is de EHS begrensd zoals weergegeven op afbeelding 4. Een klein deel van het huidige golfterrein, maakt onderdeel uit van de EHS. Daarnaast maakt het gehele uitbreidingsgebied deel uit van de EHS.

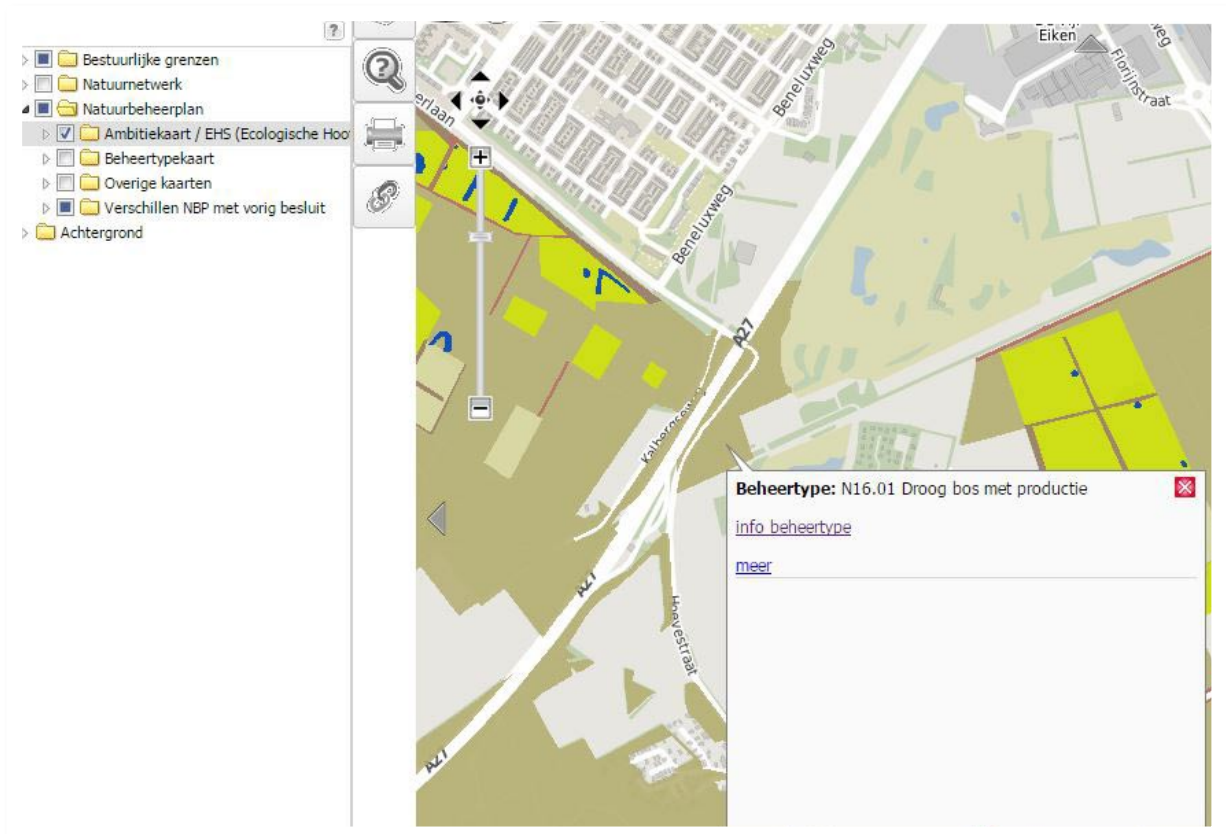
Op de beheertypenkaart, afbeelding 5, is weergegeven dat het EHS-deel op het huidige golfterrein "om te vormen landbouwgrond" betreft met als ambitie "Droog bos met productie" (afbeelding 6). In de praktijk blijkt dit deel van de EHS al uit bos te bestaan.

Afbeelding 4: Huidige begrenzing Ecologische Hoofdstructuur (bron www.kaartbank.brabant.nl)

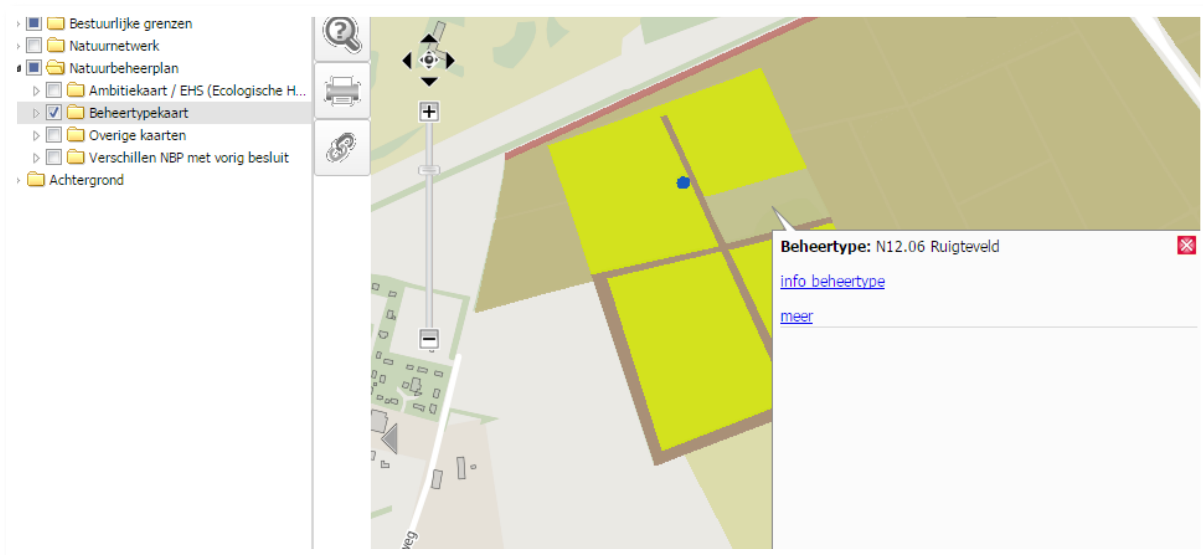
Afbeelding 5: EHS op huidige golfterrein met beheertype: "nog om te vormen landbouwgrond".

Afbeelding 6: Op het bestaande deel EHS op het golfterrein ligt de ambitie Droog bos met productie.

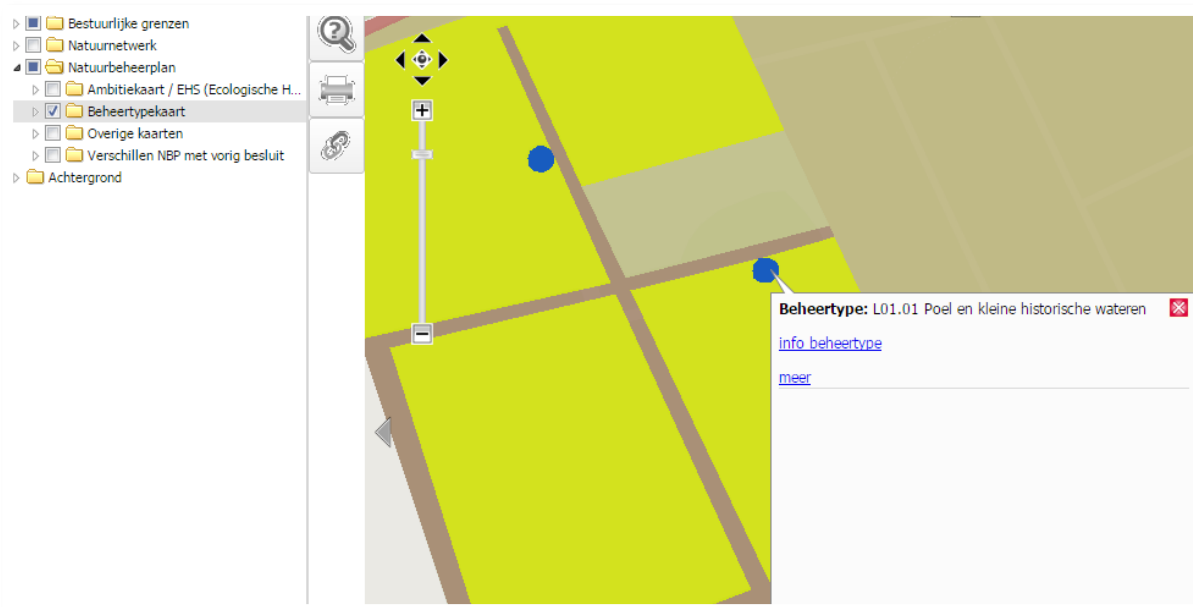
Afbeelding 7: grootste deel van het uitbreidingsterrein gelegen binnen de EHS betreft beheertype "Kruiden-en faunairijk grasland"

Afbeelding 8: in het westen van het uitbreidingsgebied ligt een klein deel met beheertype "Ruigteveld"

Het gehele uitbreidingsterrein (Staatsbosbeheerterrein) maakt onderdeel uit van de EHS. Op de beheertypenkaart van de Provincie is te zien dat in het gebied vooral 'Kruiden- en faunairijk grasland' aanwezig (zie afbeelding 7). Daar naast is een klein deel 'Ruigteveld' aanwezig (afbeelding 8), 3 poelen (afbeelding 9) en enkele houtsingels (afbeelding 10). Op de ambitiekaart van de Pro-

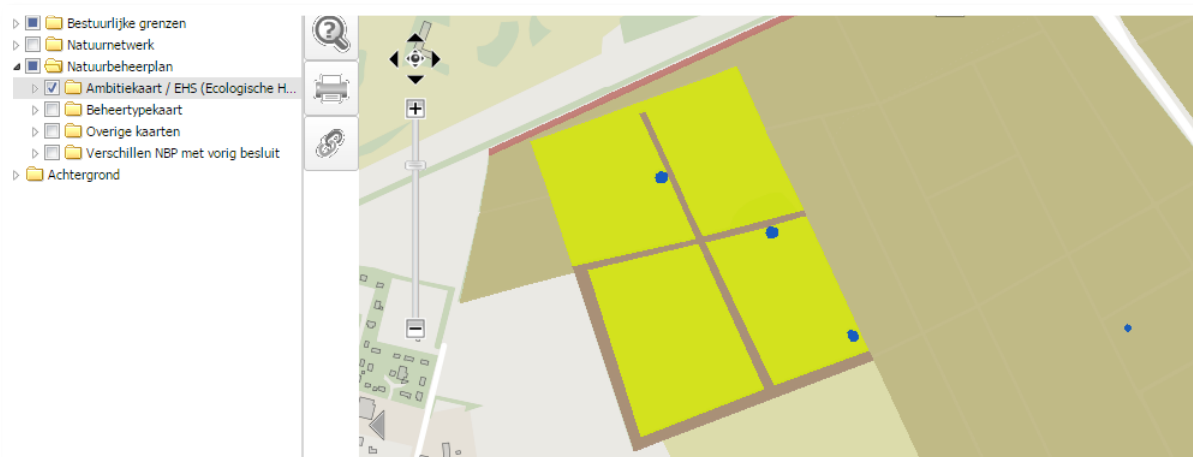
vincie (afbeelding 11) is te zien dat de gestelde ambities voor het uitbreidingsgebied vrijwel gelijk zijn aan de huidige beheertypen. Alleen voor het deel beheertype 'Ruigteveld' ligt er nu ook een ambitie 'Kruiden- en faunairijk grasland'. Voor het totale gebied wordt dit beheertype dus geambieerd, m.u.v. singels en poelen.

Afbeelding 9: in het uitbreidingsgebied liggen drie poelen (beheertype "Poel en kleine historische wateren")

Afbeelding 10: Binnen het uitbreidingsgebied en langs een deel van de rand van het gebied liggen jonge houtsingels (beheertype "Houtwal en houtsingel")

Afbeelding 11: De ambitiekaart van het uitbreidingsgebied is bijna gelijk aan de beheertypenkaart. Alleen voor het "Ruigteveld" ligt er nu een ambitie "Kruiden- en faunarij grasland"

3.2.2 Aanwezige biotopen en vegetatie

3.2.2.1 Huidig Golfterrein

Het huidige golfterrein bestaat uit achttien holes. Deze bestaan uit fairways, greens en tee's. Dit betreffen kort gehouden intensief onderhouden graslandvegetaties zonder noemenswaardige natuurwaarde. Buiten de holes bevinden zich extensief onderhouden meer natuurlijke biotopen/vegetaties in de vorm van bosjes, singels, extensief beheerd grasland, kleine stukjes heide en een aantal poelen. Geheel in het westen van het golfterrein ligt een perceel dat nu als intensieve landbouwgrond in gebruik is.

Onderstaand is in het kort beschreven wat de huidige kenmerken en natuurkwaliteiten van de bosjes, graslanden heide en poelen zijn. De golfelementen (fairway, green, tee) zijn niet beschreven omdat deze niet of nauwelijks natuurwaarden vertegenwoordigen en die daar ook niet ontwikkeld kunnen worden.

Bos, singels en lanen

De bosjes, singels en lanen binnen het huidige golfterrein variëren sterk wat betreft de leeftijd van de bomen. Onder andere het in de bestaande EHS gelegen bos is een wat ouder bos met grove den, zomereik en Amerikaanse eik. Ook het aan de EHS toe te voegen bos is wat ouder en bestaat deels

Afbeelding 12: Vrij jong bos op het golfterrein met onder andere zomereik, Amerikaanse eik en Spaanse aak

Afbeelding 13: Water/poel op het huidige golfterrein.

uit grove den en eiken. Plaatselijk bestaan delen uit lariks. De bovenste boomlaag wordt meestal gedomineerd door grove den. In de ondergroei (struiklaag) bevindt zich jong loofhout waaronder zomereik, ruwe berk, Amerikaanse eik en Spaanse aak. Daarnaast zijn jonge struiken aanwezig van lijsterbes en sporkhout, kenmerkend voor het hier natuurlijke Berken-Eikenbos. Plaatselijk zijn andere soorten aangeplant zoals Spaanse aak en hazelaar.

Veel van de overige bosjes zijn jonger, maar kennen een vergelijkbare soortensamenstelling (afbeelding 12). Soms ontbreekt de boomlaag van grove den. Onder de struiklaag bevindt zich op diverse plekken een braamvegetatie. De kruid/moslaag is nauwelijks ontwikkeld. Op een enkele locatie bevindt zich een klein naaldbosje met grove den en douglas.

De singels betreffen voor een deel restanten van historische lanen die door aanwezigheid van struikvegetaties momenteel meer het karakter van een singel hebben.

Grasland

Op het golfterrein komen tussen en langs de gespeelde zones op veel plaatsen extensief beheerd grasland voor. Voor een aanzienlijk deel betreft het vrij soorten/bloemarme graslanden, veelal met een dominantie van gewoon struisgras. Plaatselijk zijn

matig soorten/bloemrijke graslanden aanwezig met tussen het gras verspreid soorten als duizendblad en sint Janskruid. Op enkele locaties is sprake van schrale open grasland/pioniervegetaties met meer soorten, waaronder kenmerkende soorten als hazenpootje, dwergviltkruid, klein tasjeskruid, vroege haver en zilverbaver.

Heide

Op enkele plaatsen bevinden zich kleine oppervlakten met heide. Het oppervlak heide is ten opzichte van enkele jaren geleden iets uitgebreid door gerichte maatregelen van plaggen en inbrengen van heideplagsel. Het betreft overal droge heide met struikheidevegetatie. Op twee plaatsen is de exoot *Erica carnea* aangeplant op plaatsen die eerst afgeplagd zijn. Op dit moment ontwikkelt zich op die locaties ook spontaan struikheide en de verwachting is dat deze de *Erica carnea* op den duur zal weg concurreren.

Poelen

Op veel plaatsen bevinden zich waterpartijen/vijvers. De oevers zijn plaatselijk natuurlijk, maar op andere plaatsen worden ze ten behoeve van het golfspel intensief kort gemaaid. Waar mogelijk worden de oevers ecologisch beheerd. Enkele watertjes/poelen zijn beter te kenmerken als echte (natuur) poelen met geheel rondom natuurlijke oevers en vegetaties (zie afbeelding 13).

3.2.2.2 Uitbreidingsterrein

Aanwezige biotopen en vegetatie

Onderstaand is in het kort per biotoop beschreven wat de huidige kenmerken en natuurkwaliteiten zijn.

Bosjes, singels en ruigte

Het bosje in het oosten van het plangebied bestaat uit jonge zomereiken met in de randen wat wilg en sleedoorn. Rondom het bosje is sprake van breedbladige struikvormige wilgen en ruigte met bramen en onder andere diverse niet inheemse soorten als lupine, damastbloem en niet wilde fingerhoedskruiden (afbeelding 14). Er staan ook enkele grote kaardenbollen (Ff-wet tabel 1).

De singels die als een kruis het uitbreidingsgebied in vier regelmatige vlakken verdelen, bestaan uit vrij jonge bomen en struiken met als veel voorkomende soorten zomereik, berk, zoete kers en sleedoorn.

Grasland

Het meest noordwestelijk deel is intensief in gebruik als landbouwgrond en betreft een typisch homogeen soortenarm raaigrasgrasland (afbeelding 15). De overige westelijke delen van het uitbreidingsgebied bestaan uit sterk verstoorde graslanden. De verstoring is het gevolg van een niet op botanische waarden gericht beheer en heeft geleid tot algemene en kenmerkende storingsoor-

Afbeelding 14: Struikvormige wilgen met ruigte (o.a. lupine)

ten als Jakobskruid (op diverse plaatsen zeer dominant) en kruipende boterbloem. Plaatselijk wordt de bodem geheel bedekt door dode plantestengels en op veel plekken groeit er alleen wat Jakobskruid en gewone paardenbloem (afbeelding 16). Tussendoor komen af en toe ook soorten als veldzuring voor. Op basis hiervan kan worden aangenomen dat bij goed beheer waarschijnlijk op relatief korte termijn bloemrijk grasland van (matig) voedselrijke bodem is te ontwikkelen.

Dit is in het noordoostelijk perceel al aanwezig. Hier bevindt zich een bloemrijke vegetatie op vochtige (matig) voedselrijke grond met soorten als gewone veldbies, reukgras, schapenzuring, gewoon biggenkruid, oranje havikskruid en mar-

griet (afbeelding 17). Het zuidoostelijk perceel is qua karakter tussen de laatst genoemde typen in te plaatsen.

Afbeelding 15: Intensief homogeen landbouwgrasland in noordwestelijk deel uitbreidingsgebied

Afbeelding 16: Ruderaal grasland met Jacobskruiskruid en gewone paardenbloem

Afbeelding 17: Bloemrijk grasland op (matig) voedselrijke grond

Afbeelding 18: Zuidoostelijke poel in uitbreidingsgebied

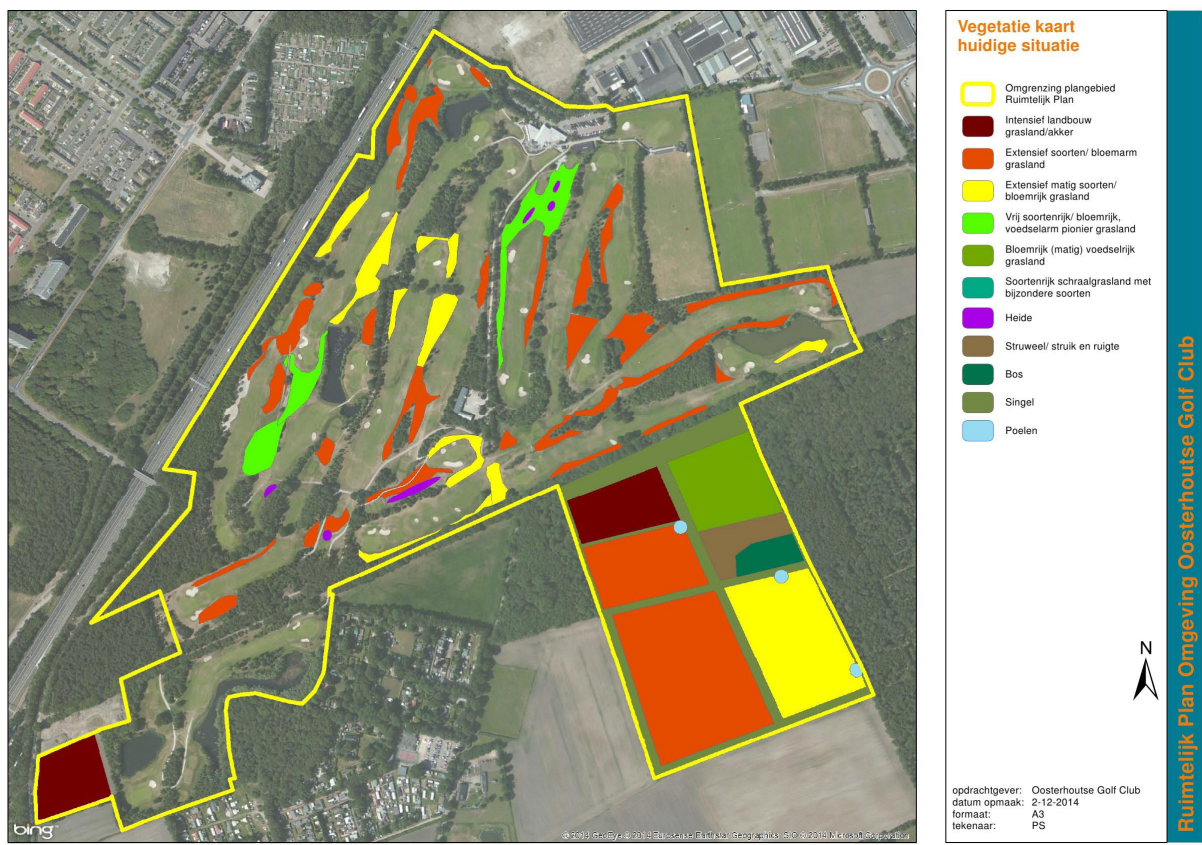
Poelen

Binnen het terrein liggen 3 poelen. De meest noordwestelijk gelegen poel was tijdens ons onderzoek omringd door bomen en struiken en daardoor sterk beschaduwd. Op de bodem van de poel is veel dood blad aanwezig en watervegetatie komt nauwelijks voor. Gewone waterbies is spaarzaam aanwezig en verder is er kroos aanwezig. Inmiddels is een groot deel van de schaduwgevendende bomen en struiken door Staatsbosbeheer verwijderd.

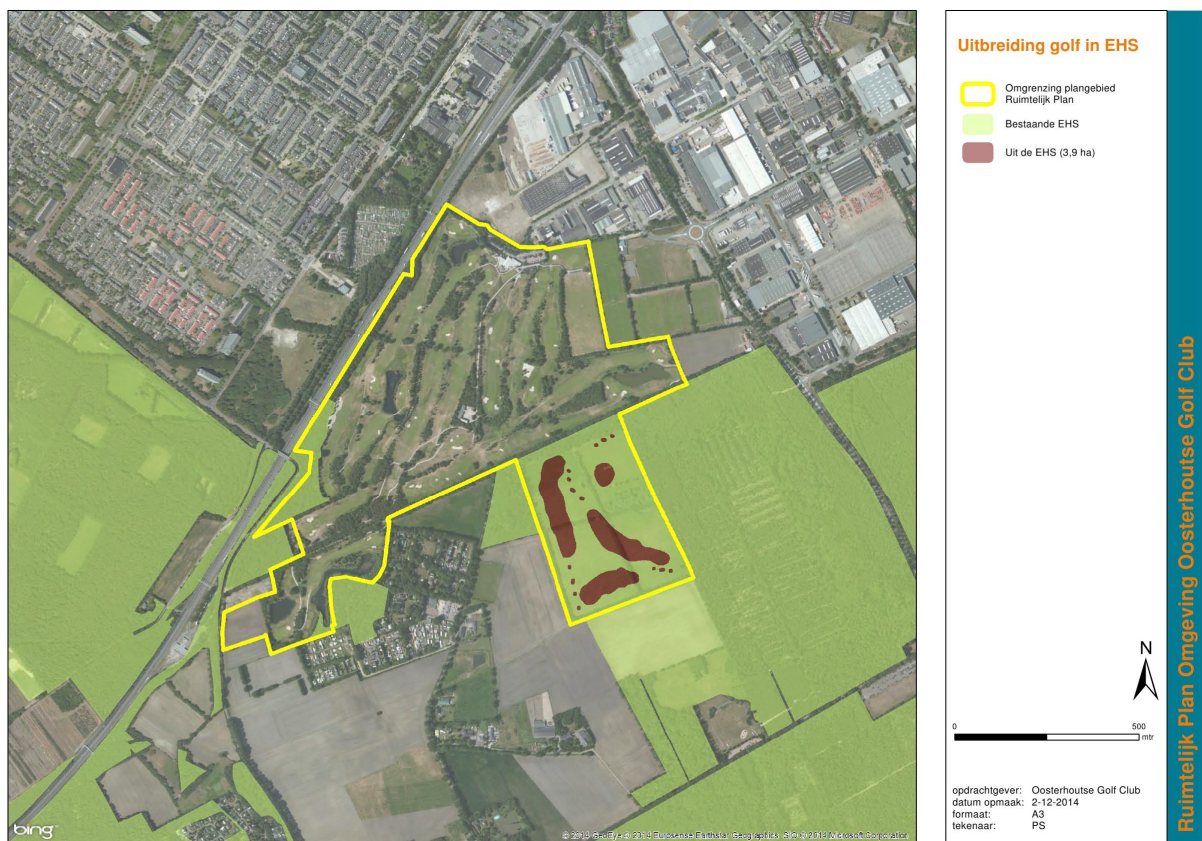
Ook rond de middelste poel groeien bomen en struiken, waaronder wilg en berk. Beschaduwning door bomen is bij deze poel nog niet zo sterk als bij de noordwestelijke poel. De oever- en watervege-

tatie is beter ontwikkeld. Rond de poel komen onder andere wolfsfoot, pijpenstrootje, hoge cyperzegge, moeraswalstro en tengere rus voor evenals puntmos. In en rond de poel groeien verder drijvend fonteinkruid, waternavel, gewone waterbies en mannagras. Dit is de meest ondiepe poel en bij het bezoek in juli was de poel zelfs bijna drooggevallen en grotendeels door vegetatie bedekt.

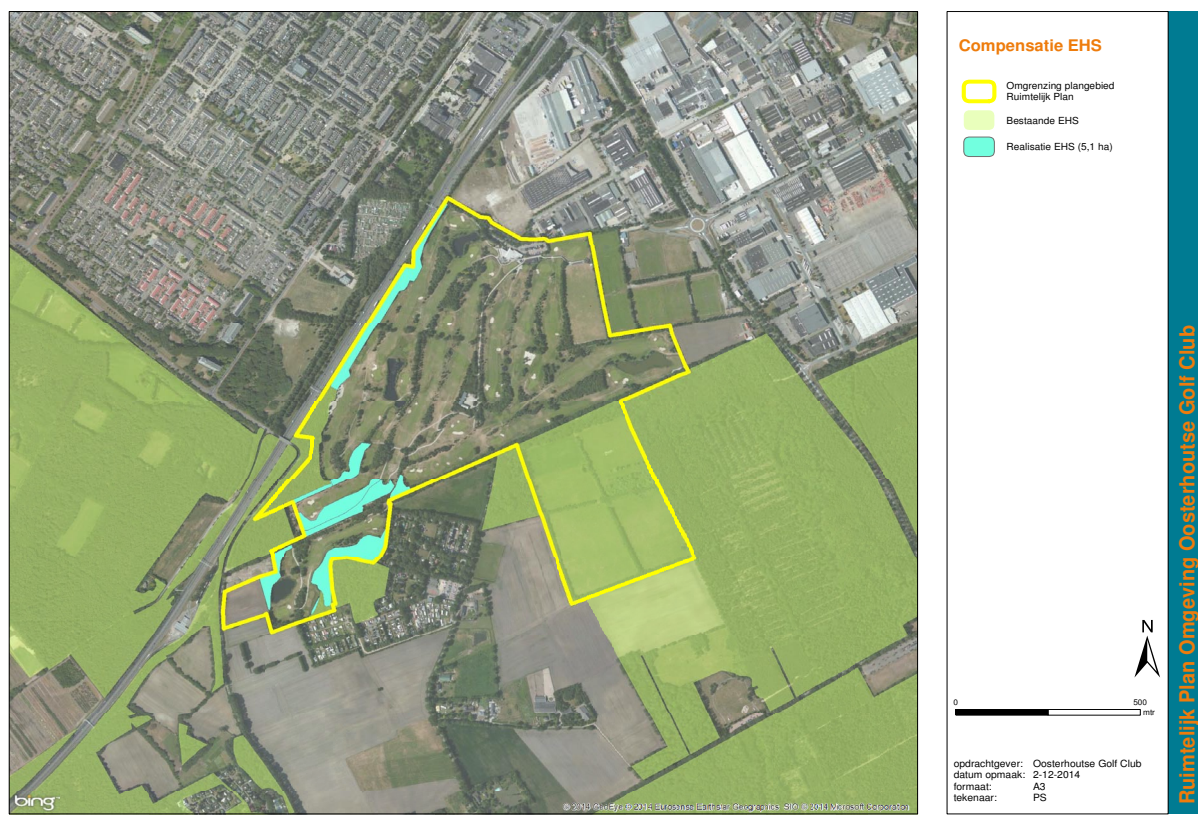
Rond de zuidoostelijke poel (afbeelding 18) groeien vooral aan de oostzijde bomen. Aan de andere zijden staan enkele hogere wilgen en grove den- nen, maar er wordt ook nog veel zonlicht door gelaten. Deze poel is dan ook het meest open van de drie. Langs de oever groeit onder meer wolfsfoot,

Afbeelding 19: Huidige vegetaties binnen het plangebied

Afbeelding 20: Vier holes te realiseren in he uitbreidingsgebied. Deze grond zal uit de EHS genomen worden.

Afbeelding 21: De EHS-compensatie vindt zoals afgesproken plaats binnen het huidige Golfterrein

moerasvergeet-mij-nietje, zompvergeet-mij-nietje, mannagras en pitrus. Waterviel komt beperkt voor, terwijl in het water drijvend fonteinkruid algemeen aanwezig is. Op afbeelding 19 zijn de huidige vegetaties/biotopen binnen het plangebied weergegeven.

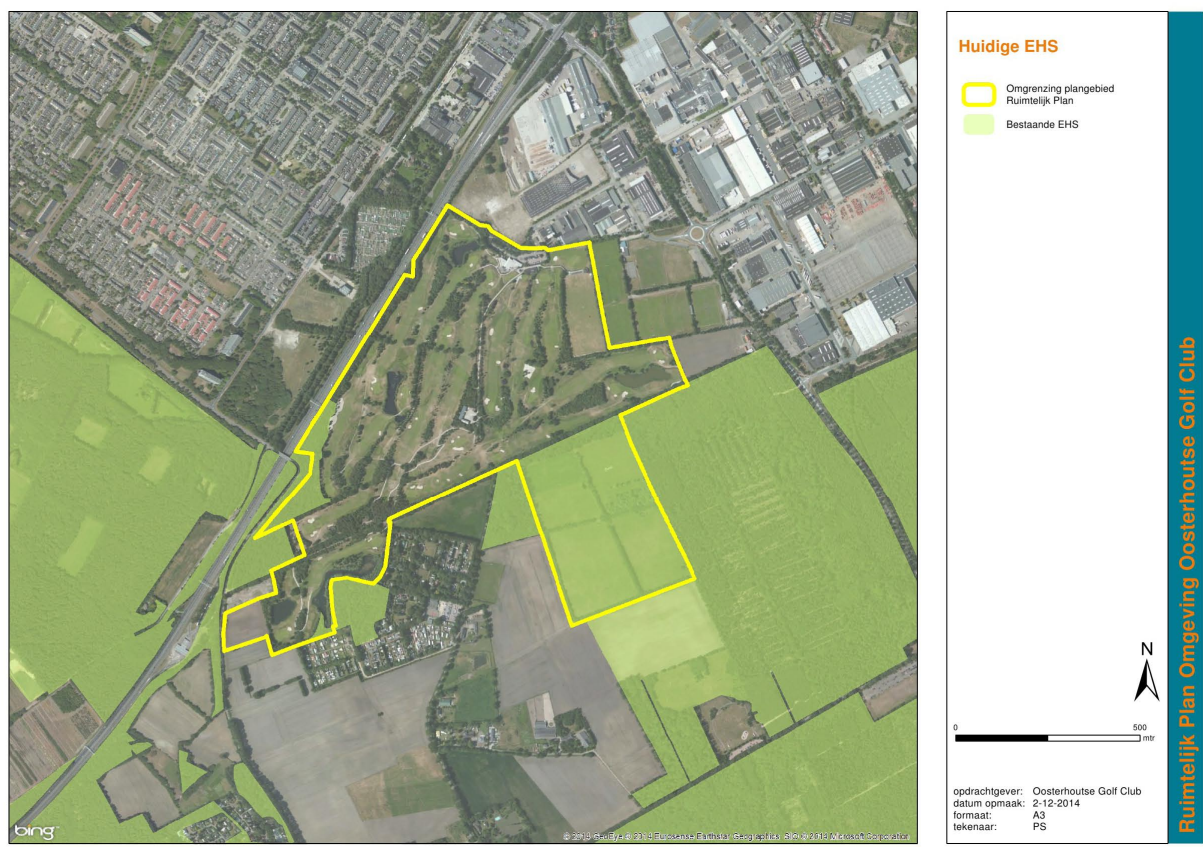
3.3 Ontwikkelingen en toekomstige situatie

3.3.1 Golfuitbreiding in de Ecologische Hoofdstructuur

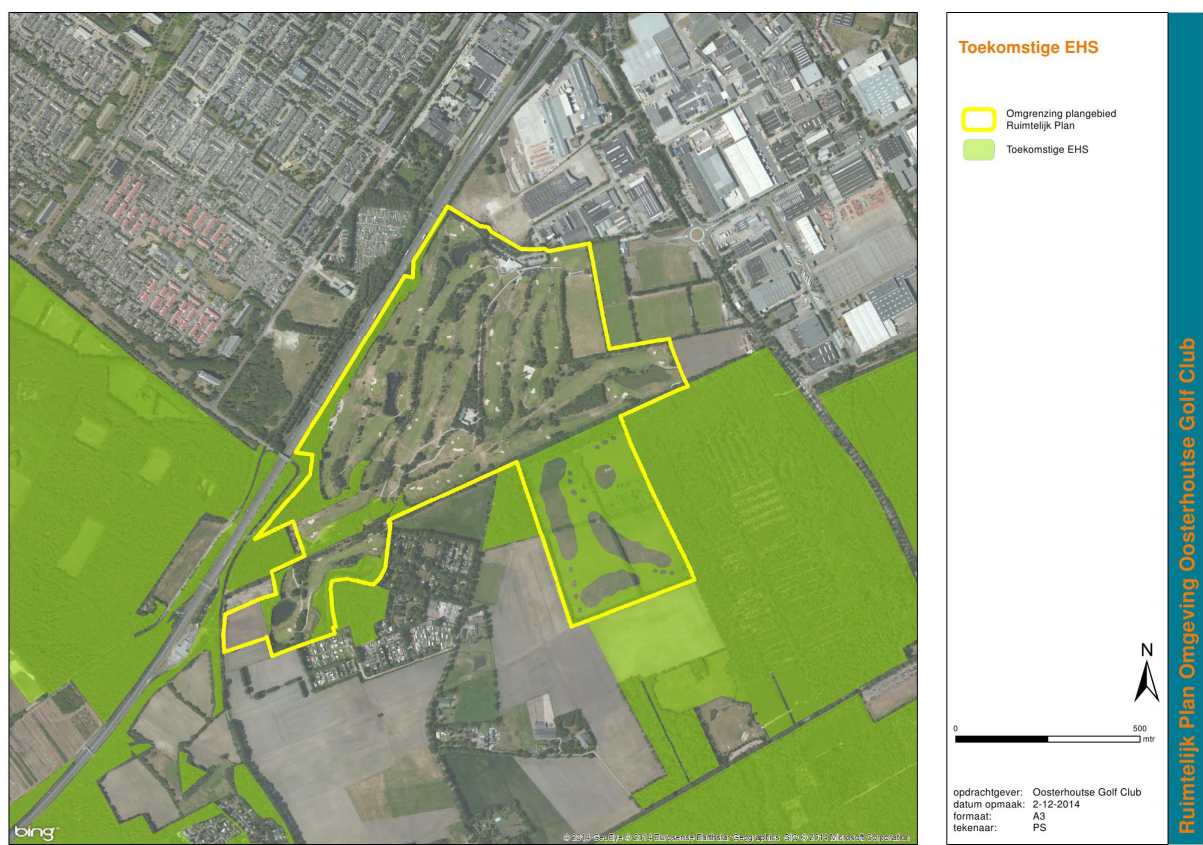
De uitbreiding van het Golfterrein betreft het gehele perceel van Staatsbosbeheer, ter grootte van 15,6 hectare. Hierin worden vier holes gerealiseerd met een gezamenlijke oppervlakte van 3,9 hectare (zie afbeelding 20). Deze holes zullen uit de EHS worden genomen.

3.3.2 Compensatie Ecologische Hoofdstructuur

Conform het overleg met provincie Noord Brabant en gemeente Oosterhout en zoals vastgelegd in de kadernotitie, is gezocht naar compensatiegronden op het huidige golfterrein. Daarbij dient de rekenfactor 1,3 te worden gehanteerd. Dit komt overeen met een compensatie van $1,3 \times 3,9$ hectare is: 5,1 hectare compensatie. Bij het zoeken naar de compensatielocaties is als uitgangspunt genomen dat deze een zo belangrijk mogelijke bijdrage kunnen leveren aan robuustheid en ecologische verbinding. Hierom is zo veel mogelijk ook aansluiting gezocht bij bestaande EHS. Op basis daarvan is gekomen tot de compensatie zoals weergegeven op afbeelding 21.

Afbeelding 22: De EHS voor uitvoering van het Ruimtelijk plan

Afbeelding 23 De EHS na uitvoering van het Ruimtelijk plan.

3.3.3 EHS voor en na realisatie van het Ruimtelijk plan

(zie afbeelding 22 en 23)

3.3.4 Toekomstige biotopen, vegetatie en natuurwaarden

3.3.4.1 Huidige golfterrein

Op het bestaande golfterrein zullen meerdere ecologische inrichting- en beheermaatregelen worden getroffen ter verhoging van de natuurwaarden. Onderstaand is per biotoop beschreven op welke ontwikkelingen wordt ingestoken.

Bos en singels

Voor de bossen en singels op het golfterrein wordt een beheerplan opgesteld waarbij versterking van ecologische waarde een belangrijke rol speelt. In het bijzonder geldt dit voor het groter aaneengesloten bosgebied in het westen van het golfterrein dat onderdeel uit maakt van de EHS. Beheermaatregelen die de natuurwaarde in bossen en singels dienen te verhogen zijn onder andere:

- het bevorderen van inheemse -voor de standplaats kenmerkende- soorten
- het terugdringen van exoten
- verbeteren van structuur en gelaagdheid van de begroeiing met specifieke aandacht voor de kenmerkende struiken als lijsterbes en sporkehout
- ontwikkelen van houtrillen, in het bijzonder op locaties in de omgeving van poelen met amfibieën
- op plaatsen waar dat uit veiligheidsoogpunt en esthetisch oogpunt kan; realiseren van dik staand en liggend dood hout.

Door het uitvoeren van de maatregelen in het beheerplan zal de natuurwaarde van de bossen en singels geleidelijk toenemen.

Grasland/lakker

Binnen het golfterrein ligt een grote oppervlakte aan extensief beheerde graslanden. Het overgrote deel van deze graslanden bestaat uit soortenarm of matig soortenrijk/bloemrijk grasland. Voor deze graslanden zullen binnen een beheerplan maatregelen opgenomen worden die moeten leiden tot hogere natuurwaarden. Maatregelen waar aan gedacht kan worden zijn:

- een maaibeheer gericht op verschraling
- gefaseerd maaibeheer gericht op insecten (zoals zwartsprietdikkopje, bruin zandoogje en hooibeestje)
- eventueel kan zaad of heideplagsel ingebracht worden vanuit bloemrijkere delen op het golfterrein

De verwachting is dat op korte tot middellange termijn de (matig) soortenarme/bloemarme graslanden doorontwikkeld kunnen worden tot bloemrijke graslanden.

Een deel van de graslanden zal worden omgevormd naar heide (zie ook hieronder). Het zullen met name soortenarme struisgrasgraslanden zijn die worden omgevormd.

Geheel in het westen van het golfterrein ligt een intensief grasland dat wordt omgevormd. Een klein deel (14 are), ongeveer een halve hectare gaat als biologische akker(of grasland) beheerd en ongeveer een halve hectare zal als composteerterein in gebruik worden genomen.

Heide

Binnen het golfterrein liggen enkele kleine plekken met heide. Het betreft droge heide met struikheide. In 2014 heeft de OGC opdracht gegeven voor het opstellen van een heide-ontwikkelings- en herstelplan. Dit plan wordt binnenkort gerealiseerd.

Afbeelding 24: Kieming van struikheide op plagplek waar heideplagseel uit omgeving is aangebracht

Hierin worden maatregelen opgenomen voor herstel en duurzaam behoud van bestaande heide. Ook worden voor meerdere locaties maatregelen voorgesteld om nieuwe heide tot ontwikkeling te brengen. Het heideontwikkelings- en herstelplan heeft twee hoofddoelen, namelijk het versterken van ecologische waarden en het verfraaien van het golfterrein. Hierom worden maatregelen afgestemd op ontwikkeling van voldoende heide (planten), maar tevens op ontwikkeling van voldoende mozaïek en structuur, gevormd door leeftijdsverschillen, afwisseling met andere soorten (waaronder grassen), open grond e.d. Maatregelen waaraan gedacht moet worden zijn:

- plaggen
- chopperen
- maaien
- verwijderen delen dichte moslagen van b.v. heideklauwtjesmos, zodat heide kan verjongen
- inbrengen van heideplaggen of zaad afkomstig van omliggende heide

Poelen

Diverse waterpartijen maken (indirect) onderdeel uit van het golfspel (waterhindernis). Aan die zijden waar deze grenzen aan het golfspel zijn de oevervegetaties veelal kort gemaaid en weinig waardevol. Daar is van uit het golfspel gezien ook geen wijziging mogelijk. De overige oevers worden natuurlijk beheerd. Op een enkele plaats ligt een poel die geen rol speelt bij het golfspel en geheel ten behoeve van flora en fauna kan worden ingericht. In het inrichting- en beheerplan zullen maatregelen worden opgenomen om de poelen zo goed mogelijk (binnen de randvoorwaarden), ten behoeve van flora en fauna (in het bijzonder amfibieën) in te richten en te beheren.

Daarbij kan gedacht worden aan:

- ontwikkelen van optimale zonoevers (talud en vegetatie)
- aanbrengen van overwinteringsplekken, b.v. in vorm takkenbossen
- voorkomen van te sterke beschaduwing en bladval in de poel
- behoud dan wel realisatie van een geschikte ondergedoken zone en drijfbladzone
- gefaseerd maai- en schoningsbeheer

3.3.4.2 Uitbreidingsterrein

Bos en singels, mantel en zoom

In het plangebied ligt één klein bosje met jonge eikjes, die dicht op elkaar zijn geplant en in slechte staat verkeren. Dit bosje zal worden uitgedund en

Afbeelding 25: De enige mantel/zoom vegetatie in uitbreidingsgebied is een prima referentie

er zal ingezet worden op de ontwikkeling van een meer open mozaïek van vegetatietypen, waarbij nog wel enigszins een bosachtig karakter blijft bestaan, maar tevens open plekken en doorgangen van ruigte en grasland aanwezig zijn. Dit is gunstiger voor onder andere vlinders, amfibieën en planten.

Ten oosten van het bosje bevindt zich aansluitend een groot bosperceel waar soorten van meer gesloten bossen een geschikt habitat vinden. Hoewel geen onderdeel van het plangebied uitmakend is met SBB afgesproken dat hier takkenrillen worden ontwikkeld als overwinteringsbiotoop voor onder meer amfibieën. Langs het bos wordt een mantel-zoomvegetatie ontwikkeld, met ter plaatse thuishorende soorten als sporkehout, lijsterbes en breedbladige struikvormige wilgen. De zoomvegetatie met ruigtesoorten zal ontwikkeld worden door in een smalle zone langs de mantel een extensiever maaibeheer toe te passen. Afbeelding 25 toont een referentiebeeld van een overgang van bos via een mantel van breedbladige wilgen naar ruigte en grasland zoals nu aanwezig op één plek in het uitbreidingsgebied.

Verspreid in het terrein worden kleine struwelen met onder andere breedbladige struikvormende wilgen ontwikkeld. Daaromheen en daartussen wordt ook een zoom van hogere kruiden nagestreefd.

De vrij jonge singels zullen voor een groot deel geveld worden. Op enkele plaatsen, zoals bij enkele bestaande poelen, blijven delen behouden en worden deze als klein bosje of struweel doorontwikkeld. Hier zullen ook takkenrillen worden gerealiseerd. Dit ten behoeve van optimalisatie van overwinteringsbiotoop voor amfibieën.

Grasland

Voor het noordoostelijk deel en in mindere mate het zuidoostelijk deel van het uitbreidingsgebied zijn als bloemrijk grasland te kwalificeren. Het westelijk deel is zeer slecht ontwikkeld en bestaat uit sterk verstoord ruderaal grasland. Een deel in het noordwesten (andere gebruiker) betreft intensief landbouwgrasland. Tijdens inrichting zullen delen in het oostelijk deel gespaard worden ten behoeve van een doorontwikkeling.

Daarvoor wordt ingezet op het sparen van de meest soortenrijke en bloemrijke delen en plekken met

mierenhoopconcentraties. Tevens wordt gestreefd naar plaatselijke ontwikkeling van meer (kleine) hoogteverschillen en daarmee standplaatsvariatie in het terrein. Dit middels maaiveldverlagingen en verwijdering van een eventuele voedselrijke toplaag. De vrijgekomen grond kan worden gebruikt bij de realisatie van ondulaties van de golfholes.

Middels een verschralingbeheer (maaïen en afvoeren) zullen de vegetaties zich naar verwachting vrij snel kunnen ontwikkelen tot bloemrijk grasland van matig voedselrijke bodem, vergelijkbaar met het huidige noordoostelijk deel (zie afbeelding 17). Op plaatsen waar maaiveldverlaging c.q. toplaagverwijdering heeft plaatsgevonden kunnen zich wellicht snel interessante (pionier)soorten vestigen van voedselarme (deels enigszins gebufferde) bodem. Op de langere termijn wordt gestreefd naar doorontwikkeling van bloemrijk grasland naar soortenrijk schraalgraslanden, heischrale graslanden of vochtige heide met waardevolle soorten. Een recente natuurontwikkelingsproject in Boswachterij Dorst kan hiervoor als referentie dienen. Hier hebben zich soorten gevestigd als dwerg en geelgroene zegge, liggende vleugeltjesbloem en hondsviooltje; een kensoort van heischraal grasland.

Binnen de saldobenadering wordt uitgegaan van ontwikkeling van bloemrijk grasland, omdat ontwikkeling van soortenrijk schraalgraslanden, heischrale graslanden of vochtige heide met waardevolle soorten lastiger is te voorspellen en naar verwachting pas op middellange tot lange termijn zou kunnen plaatsvinden.

Heide

Binnen het uitbreidingsgebied komt momenteel geen heide voor. Wellicht dat op de middellange of lange termijn bij doorverschraling enige heide zal ontstaan, maar de ontwikkeling hier is gericht op ontwikkeling van bloemrijk grasland op de

kortere termijn en daarna op schraalgrasland/heischraal grasland.

Poelen

In het uitbreidingsgebied komen momenteel drie poelen voor. In alle poelen plant zich kamsalamander voor. Binnen het beheerplan zal een beheer van poelen worden opgenomen, waarbij habitateisen van de kamsalamander als belangrijkste doelsoort richtinggevend zijn. Tijdens de inrichting van het terrein worden ongeveer 6 nieuwe poelen en 2 plasjes bij gegraven, grotendeels in het oostelijk deel van het plangebied. De kaart van afbeelding geeft in principe aan waar de poelen komen te liggen, maar in het inrichtingsplan kunnen hierin kleine wijzigingen worden aangebracht. In het middendeel van het terrein wordt tevens oppervlaktewater gerealiseerd in combinatie met moerasachtige vegetatie (riet/natte strooiselruigte en mogelijke andere oevervegetatie).

Bij de inrichting van de nieuwe poelen zullen de habitateisen van de kamsalamander richtinggevend zijn. Daarbij wordt gestreefd naar enige variatie. Bij de inrichting zal rekening gehouden worden met aspecten als:

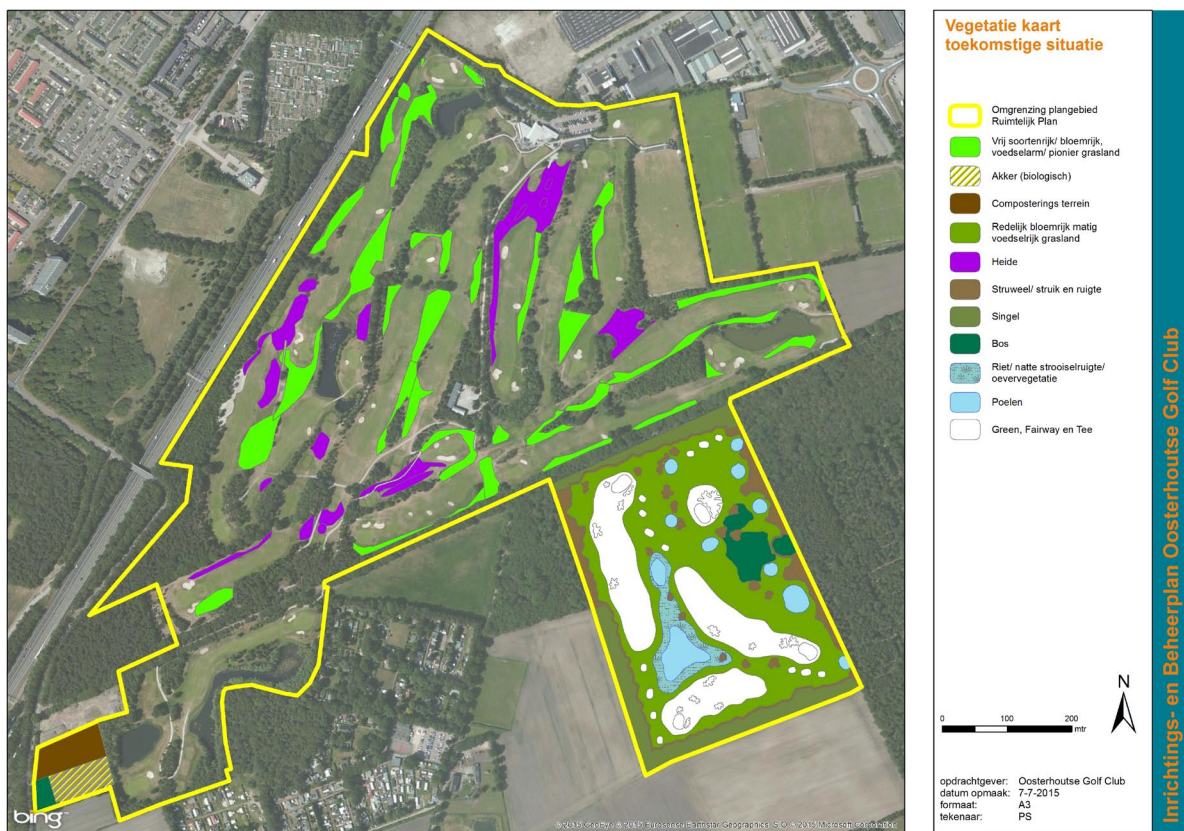
- realisatie flauw talud op zonzijde
- voorkomen beschaduwing
- voorkomen (te veel) bladval
- geschikte diepten (afweging specifieke eisen en voorkomen vis);
- overwintering-/rustplaatsen op korte afstand

Ook het beheer zal in belangrijke mate afgestemd worden op behoud c.q. doorontwikkeling van de kamsalamanderpopulaties, door onder andere:

- gefaseerd te schonen conform richtlijnen soortenstandaard kamsalamander;
- te blijven zorgen voor voldoende dekking en

- migratiemogelijkheden op land;
- te blijven zorgen voor behoud geschikte overwintering-/rustplaatsen op korte afstand
- de waterkwaliteit en –kenmerken te bewaken en bij beheer hier op in te springen

De toekomstige situatie na uitvoering van het Ruimtelijk plan is weergegeven op afbeelding 26.

Afbeelding 26: Vegetatie/biotopenkaart na uitvoering Ruimtelijk plan.

4. Toetsingsmethodiek saldobenadering EHS

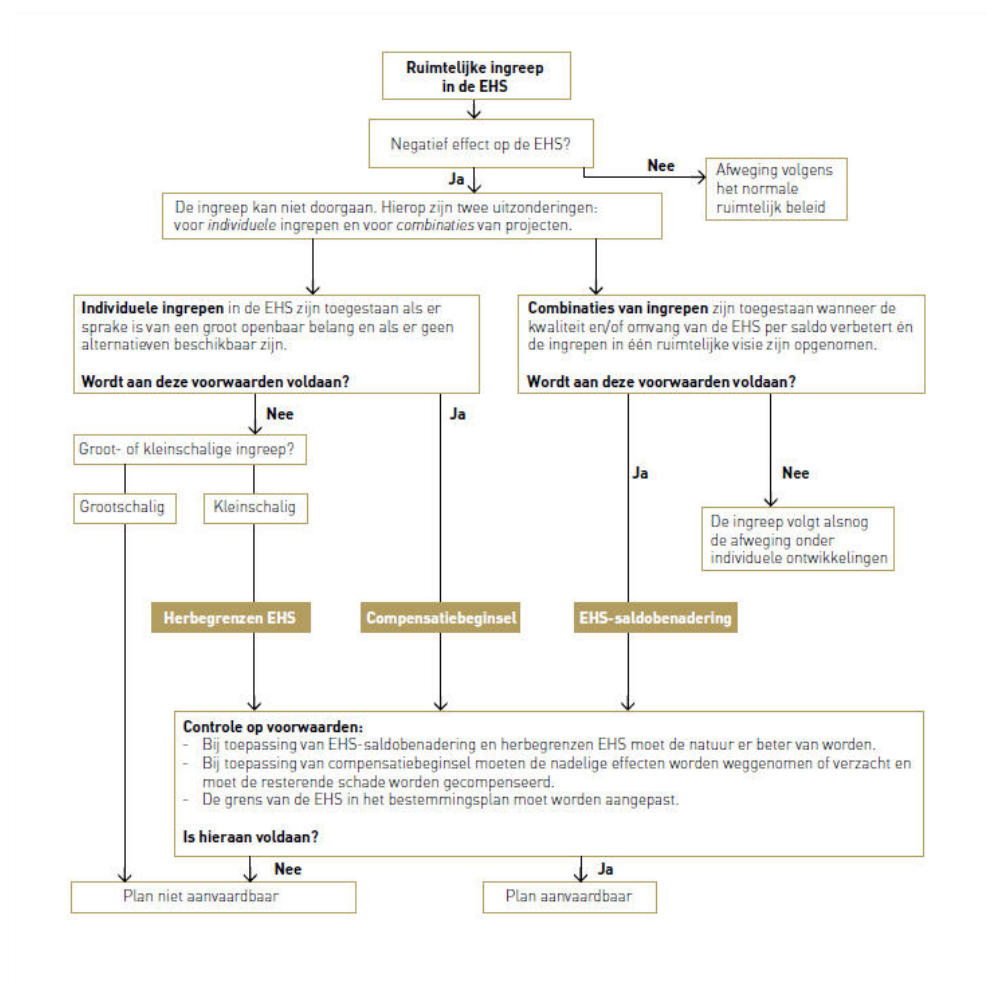
4.1 Beleidskader

De saldobenadering is een instrument dat door het Ministerie van LNV is geïntroduceerd met als doel een meer ontwikkelingsgerichte aanpak binnen de EHS mogelijk te maken.

De Provincie kan toestemming geven om het instrument Saldobenadering in te zetten voor een ruimtelijke ontwikkeling waarbij sprake is van combinaties van ingrepen met een onderlinge sa-

menhang. Schematisch is de route daartoe weergegeven in het diagram in afbeelding 27.

De Saldobenadering betreft een zo objectief mogelijke beoordeling van de effecten van het Ruimtelijk plan op de EHS. Alleen indien de kwantiteit aan natuur minimaal gelijk blijft en er tevens een kwaliteitsslag wordt gemaakt kan toestemming worden verleent voor realisatie van het Ruimtelijk plan.

Afbeelding 27: Schema spelregels EHS (bron: brochure Spelregels EHS, min. LNV)

Tijdens overleg op 4 april 2014 heeft provincie Noord-Brabant aan de OGC en gemeente Oosterhout toestemming verleend om de saldobenadering toe te passen voor de beoogde ontwikkelingen in de omgeving Oosterhoutse Golf Club (zie bijlage 2).

De Provincie en Gedeputeerde Staten hebben voorwaarden gesteld aan het toepassen van dit instrument. De inzet van de saldobenadering moet derhalve in lijn liggen met het overheidsbeleid.

In bijlage 1 is om deze reden een uitgebreide beschrijving gegeven van het relevante beleid vanuit het rijksoverheidsbeleid en het provinciale beleid van Noord-Brabant. In de verdere uitwerking van de saldobenadering in deze rapportage is geopteerd binnen de randvoorwaarden die daaraan vanuit het beschreven beleid worden gesteld.

4.2 Eisen provincie Noord-Brabant saldobenadering EHS Omgeving Oosterhoutse Golf Club

In het gesprek heeft de Provincie aangegeven op welke manier deze eisen binnen deze saldobenadering EHS naar haar mening zouden moeten worden ingevuld. Ze worden hieronder benoemd (zie voor gespreksverslag bijlage 2):

15,6 ha uitbreiding

- De OGC ontwikkelt een gedetailleerd inrichtingsplan voor de 15,6 ha uitbreidingsgebied. Naast de realisatie van 3,9 ha* nieuwe golf zorgt het inrichtingsplan ervoor dat nieuw hoogwaardig biotoop voor met name de kamsalamander wordt gecreëerd;
- Naast een inrichtingsplan ontwikkelt de OGC tevens een beheerplan met een looptijd van 12 jaar voor de uitbreidingslocatie. Dit beheerplan richt zich op het duurzaam ontwikkelen van het nieuwe kamsalamanderbiotoop.

Huidige golfbaan

- De 3,9 ha EHS die verloren gaat door de inrichting van 4 nieuwe holes wordt binnen de huidige golfbaan gecompenseerd. Daarbij geldt een compensatiefactor van 1,3. In totaal moet binnen de huidige baan dus ten minste 5,1ha nieuwe EHS worden begrensd. De OGC levert daartoe een kaart waarbij de ecologisch meest kansrijke locaties als EHS worden bestemd.
- Voor de nieuwe EHS op de golfbaan wordt door OGC een beheerplan met een looptijd van 12 jaar ontwikkeld. In dit beheerplan worden de ingrepen benoemd die er voor moeten zorgen dat in de nieuwe EHS na 12 jaar EHS-waardige natuur is ontwikkeld.
- Voor de hele golfbaan wordt een monitoringsmethodiek ontwikkeld. Deze methodiek moet er voor zorgen dat de kwaliteit van de nieuwe EHS periodiek wordt gemonitord. Onderdeel van de methodiek is een afspraak waarin wordt vastgelegd op welke manier de resultaten met provincie Noord Brabant en gemeente Oosterhout worden gedeeld

Akkerreservaat

- Het Akkerreservaat wordt aangelegd conform de huidige plantekening van de gemeente Oosterhout.
- Het landbouwperceel, in bezit van OGC, binnen het Akkerreservaat wordt ingericht conform de afspraken. Dat betekent dat op een gedeelte van de landbouwgrond van bos wordt aangelegd, een ander deel voor een bio-boer wordt ingezet en dat twee wandelpaden worden gerealiseerd.

Bosstrook Staatsbosbeheer

- Voor de bosstrook in bezit bij Staatsbosbeheer wordt een apart beheerplan opgesteld, door Staatsbosbeheer. Dit beheerplan omvat onder

* was in eerste overleg 4,2 ha maar door de holes te verkleinen en verder van een bestaande poel af te leggen is de oppervlakte nu 3,9 ha.

andere het ontwikkelen van een winterbiotoop voor de kamsalamander

- Dun hout en takken dat vrijkomt bij snoei en/of bestrijding van te veel opslag wordt door de OGC aangewend om takkenrillen in de bosrook van SBB te realiseren als winterbiotoop voor kamsalamander.

4.2 Toetsingscriteria

Middels de saldobenadering is het Ruimtelijk plan getoetst en gesaldeerd ten opzichte van de huidige situatie. Bij de saldobenadering is het uitgangspunt dat binnen de EHS een kwaliteitsslag gemaakt kan worden waarbij het oppervlak natuur minimaal gelijk blijft. Dit leidt tot de volgende beoordelingscriteria:

1. De oppervlakte natuur moet minimaal gelijk blijven
2. De kwaliteit van natuur moet per saldo verbeteren

4.2.1 Beoordeling kwantiteit

Als eerste stap in de beoordeling is vastgesteld of de totale oppervlakte EHS bij uitvoering van het Ruimtelijk plan minimaal met een factor 1.3 toeneemt ten opzichte van de huidige situatie, zoals door de provincie Noord Brabantals eis neergelegd. Daarbij is geen onderscheid gemaakt in de kwaliteit van de natuur, daar dit bij de beoordeling kwaliteit uitgebreid plaats vindt. De oppervlaktes zijn vastgesteld met behulp van GIS.

4.2.2 Beoordeling kwaliteit

Als tweede stap is de huidige kwaliteit van de natuur vergeleken met de kwaliteit die na realisatie van het Ruimtelijk plan verwacht wordt. Daarbij is getoetst of sprake is van een verhoging, verlaging of gelijk blijven van de natuurkwaliteit ten opzichte van de huidige situatie. Hiervoor is een zestal beoordelingscriteria vastgesteld die de basis vormen van de kwalitatieve beoordeling binnen de saldo-

benadering. De betreffende criteria zijn in grote lijnen ontleend aan de criteria uit de saldobenadering die voor de toetsing van plan Vliegbasis Soesterberg door Provincie Utrecht in overleg met LNV zijn vastgesteld en die Buiting Advies ook zelf ook bij andere saldobenadering hebben toegepast.

- A. Gebieden die bepalend zijn voor aaneengeslotenheid en robuustheid*
- B. De aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit*
- C. De aanwezigheid van essentiële verbindingen*
- D. De aanwezigheid van bijzondere soorten*
- E. Omgevingscondities*

Ad A: Gebieden die bepalend zijn voor aaneengeslotenheid en robuustheid.

Dit criterium is kwalitatief beoordeeld. Het gaat hierbij om de aanwezigheid en ontwikkeling van grotere eenheden natuur. Hierbij is getoetst in welke mate sprake is van aanwezigheid, toename of verwijdering van barrières (zoals hekken, rasters of verhardingen). Ook is beoordeeld op mogelijkheden voor ongestoord verloop van natuurlijke processen, zoals begrazing. Niet in alle gevallen is een ongestoord verloop van natuurlijke processen in het gehele gebied meest gewenst. In veel gevallen is benutten van de grote schaal en vooral een integrale benadering van de gehele grote eenheid van belang voor herstel en behoud van de biodiversiteit.

Dit criterium wordt in twee te beoordelen subcriteria opgesplitst:

- Areaal van de grote natuurlijke eenheid (aaneengeslotenheid).
- Ongestoord verloop van natuurlijke processen in de grote eenheid dan wel benutten van de grote schaal en vooral een integrale benadering van de gehele grote eenheid van belang voor het herstel en behoud van de biodiversiteit.

Ad B: De aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit.

Dit criterium beoordeelt de aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit in de huidige situatie in vergelijking tot het Ruimtelijk plan op korte en langere termijn. Ook wordt vastgesteld wat de verschillen in oppervlaktes van de biotopen zijn. Dit geeft een goed beeld van de ecologische kwaliteit van het plangebied voor en na het Ruimtelijk plan.

Ad C: De aanwezigheid van essentiële ecologische verbindingen.

Hierbij gaat het om de boordeling van de mogelijkheid van uitwisseling van planten en dieren tussen de verschillende leefgebieden binnen de EHS. De kwaliteit van leefgebieden kan onder andere worden verbeterd door verbinden van leefgebieden en opheffen van barrières tussen en binnen leefgebieden.

Ad D: Aanwezigheid van bijzondere soorten.

Bij dit criterium is het Ruimtelijk plan beoordeeld op de gevolgen voor bijzondere soorten binnen het plangebied of in de omgeving daarvan. Onder bijzondere soorten wordt verstaan:

- Soorten die op tabel 2 of 3 van de Flora- en faunawet staan. Hiervoor is in principe bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist;
- Rode lijstsoorten (met name categorieën EB en BE)

Ad E: Omgevingscondities.

Naast toetsing aan bovenstaande beoordelingscriteria, die de kernkwaliteiten en ontwikkelingsopgaven omvatten, is het Ruimtelijk plan ook aan de omgevingscondities met hun ontwikkelingsopgaven getoetst. De omgevingsfactoren gelden eigenlijk als randvoorwaarden voor aanwezigheid dan wel ontwikkeling van kernkwaliteiten:

- Water: grond- en oppervlaktewateromstandig-

heden (kwaliteit, kwantiteit en stroming) behorende bij de waterafhankelijke natuurdoeltypen.

- Milieu: mate van stikstof- en fosfaatbelasting c.q. vermesting
- Toepassing van herbiciden en dierbestrijdingsmiddelen
- Donkerte: mate van knelpunten lichthinder en hemelhelderheid (door opwaarts gericht licht)
- Geluid: mate van stilte
- Visuele verstoring van fauna

5. Saldobenadering EHS Ruimtelijk plan omgeving Oosterhoutse Golf Club

5.1 Beoordeling kwantiteit EHS en natuur

Uit de toepassing van de saldobenadering moet blijken dat de oppervlakte EHS na het uitvoeren van het Ruimtelijk plan minimaal even groot is gebleken (toelichting beoordelingsmethodiek in 4.2.1)

In overleg is door provincie Noord Brabant tevens aangegeven dat er een compensatiefactor van 1,3 dient te worden gehanteerd (H4.2 en Bijlage 2). Bij de te compenseren oppervlakte EHS is toen nog uitgegaan van 3,9 hectare binnen de EHS te realiseren golf, te compenseren met een factor 1,3. Om de ecologisch meest kansrijke oostelijke zone in het uitbreidingsgebied zo goed mogelijk te kunnen benutten en om een tee verder van een bestaande amfibieënpoel af te kunnen leggen is in overleg met de Golf Club en Staatsbosbeheer nog een klein deel van twee holes afgehaald en is één tee verlegd, waardoor de hole wat korter wordt. Na berekening met GIS wordt de nieuwe te realiseren oppervlakte golf 3,9 hectare. De te compenseren oppervlakte EHS dient dus minstens $3,9 \times 1,3 = 5,1$ (5,07) hectare. Deze oppervlakte aan nieuwe EHS wordt zoals afgesproken op het golfterrein gecompenseerd.

In hoofdstuk 3.3.3 zijn kaarten opgenomen waarop de huidige EHS, de uit te nemen EHS, de compensatie EHS en de nieuwe EHS zijn weergegeven. In onderstaand tabelletje de cijfers in overzicht.

De oppervlakten zijn met behulp van kadastrale grenzen en GIS berekend. De conclusie is dat de oppervlakte EHS zoals opgenomen in het Ruimtelijk plan voldoet aan de compensatie-eis, gesteld door provincie Noord Brabant en dus ook dat de

EHS minimaal gelijk blijft in oppervlakte, zoals bij elke saldobenadering EHS minimaal wordt geëist.

5.2 Beoordeling kwaliteit EHS/Natuur

Een beoordeling in tabelvorm is opgenomen in bijlage 3. Hieronder volgt de toelichting daar op.

5.2.1 Gebieden die bepalend zijn voor aaneengeslotenheid en robuustheid

Binnen een robuust blok van de EHS, namelijk het uitbreidingsgebied, worden vier holes ontwikkeld die uit de EHS worden genomen. De kort gemaai-de graslanden waaruit de holes zullen bestaan, zijn niet tot nauwelijks geschikt als leefgebied voor planten en diersoorten. In die zin dragen zij niet meer bij aan het functioneren van de EHS. De holes zijn langgerekt en relatief smal. Dat betekent dat dit deel van de EHS over aanzienlijke lengte doorsneden wordt. Wel zullen de holes als gevolg van hun karakter (gras) en door hun beperkte breedte gemakkelijk oversteekbaar zijn voor de meeste soorten. Wat verder van belang is, is de grote kwaliteitsverbetering die het Ruimtelijk plan voor het overgrote deel van het uitbreidingsgebied zal betekenen. In oppervlak mag de EHS binnen het uitbreidingsgebied weliswaar wat slinken (3,9ha), in kwaliteit zal meer dan 10 hectare sterk toenemen. Een aanzienlijk deel van het uitbreidingsgebied maakt dan wel onderdeel uit van de EHS bestemd, maar vertegenwoordigt in de praktijk geen tot nauwelijks enige natuurwaarde en draagt dus niet bij aan de EHS noch aan de robuustheid daarvan in kwalitatieve zin. Een deel is zelfs gewoon intensief boerengrasland. Door de kwaliteitsimpuls neemt de robuustheid in kwalitatieve zin dan ook toe.

Aan de westkant van het plangebied wordt 5,1 hectare aan bos en brede singels toegevoegd aan de EHS. Hier ligt momenteel één geïsoleerd stuk EHS langs een waterpartij en camping. De toe te

Golf in EHS	Compensatie-eis Provincie	Compensatie
3,9 hectare	$1,3 \times 3,9 = 5,1$ (5,07) hectare	5,1 hectare

voegen oppervlakte bos en laan sluiten hier weliswaar niet direct op aan, maar liggen op een voor veel soorten gemakkelijk overbrugbare afstand. Bovendien liggen er verbindingen tussen die weliswaar niet behoren tot de EHS, maar voor diverse soorten wel degelijk geschikt zijn als ecologische corridor. Daarmee ontstaat er dus een zekere vorm van versterking van robuustheid binnen de EHS op een locatie die momenteel gekenmerkt wordt door losse bosjes.

Wordt gestreefd naar grote ecologische natuurlijke eenheden met processen als natuurlijke begrazing, dan zal het uitbreidingsgebied daarvan geen onderdeel meer uit kunnen maken wanneer het Ruimtelijk plan wordt uitgevoerd. Dit omvat overigens slechts een relatief klein aan de rand gelegen deel van een groot (barrières wegdenkend) aaneengesloten EHS-gebied met onder andere Boswachterij Dorst. Omdat het grasland betreft zal het anderzijds zeker een bijdrage kunnen leveren aan een eventueel groot aaneengesloten natuurlijke eenheid. Het Ruimtelijk plan dient strikt gelet daarop als negatief beoordeeld worden. Daarbij dient aangetekend te worden dat op de ambitiekaart van het natuurbeheerplan (EHS) geen ambitie “zandlandschap” ligt (wat feitelijk staat voor grotere natuurlijke eenheden stimulerend van natuurlijke processen).

Wanneer we kijken op grotere schaal en “een integrale benadering van de gehele grote eenheid van belang voor het herstel en behoud van de biodiversiteit”, dan kan worden geconstateerd dat de nieuwe EHS juist robuuster wordt. Er vindt een betere aansluiting plaats op geïsoleerde delen EHS en op locaties waar de EHS nog vrij beperkt aanwezig is. Kwalitatief en met het oog op de biodiversiteit levert het Ruimtelijk plan zeker een groot voordeel op ten opzichte van de bestaande situatie. Het Ruimtelijk plan voorziet in een grote kwaliteitsver-

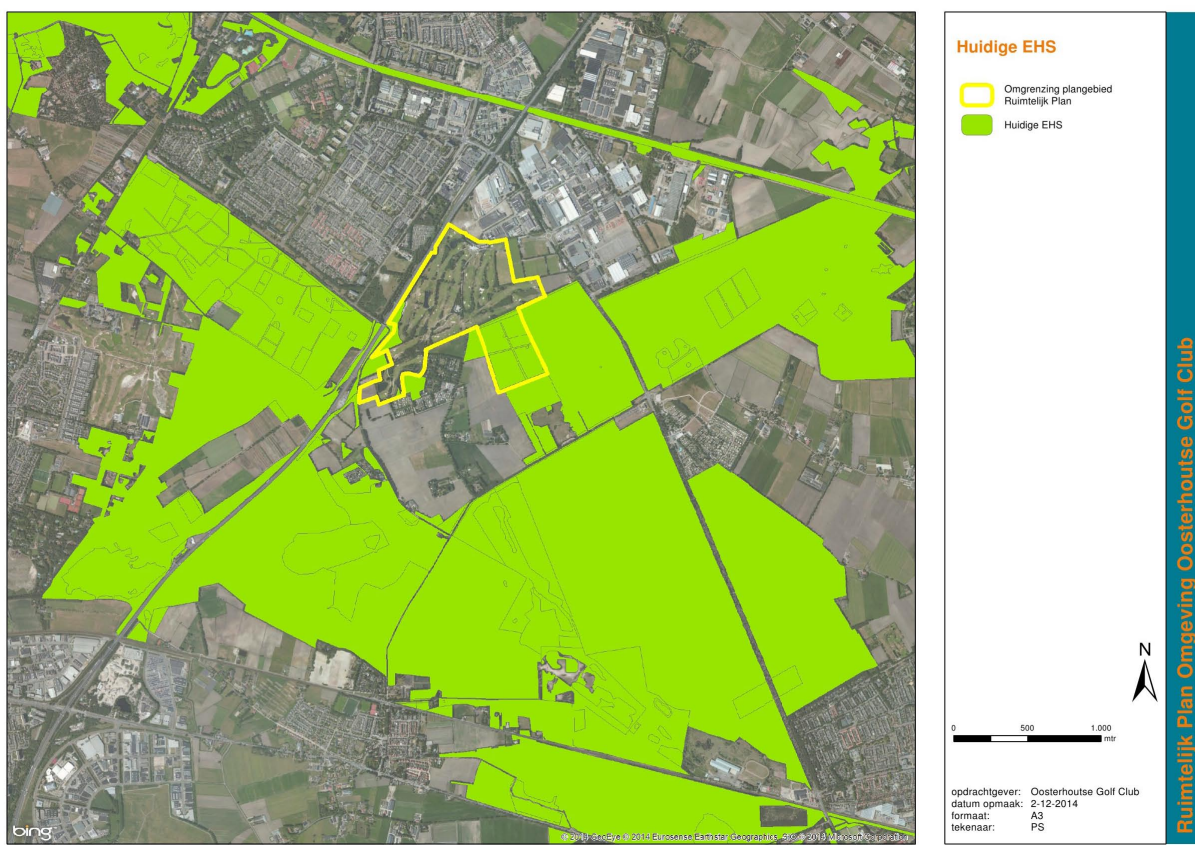
betering op ruim 10 hectare huidige EHS (nu deels soortenarm boerengrasland), daarnaast krijgt het huidige golfterrein, direct grenzend aan de EHS een kwaliteitsimpuls, die zeker zal bijdragen aan behoud en ontwikkeling van biodiversiteit in de omgeving en ook binnen de EHS. In dit geval is het Ruimtelijk plan als zeer positief te beschouwen.

Op de volgende pagina geven afbeelding 27 en 28 een beeld van de samenhang van de EHS van voor en na het Ruimtelijk plan. De kwaliteitswinst waarin het Ruimtelijk plan voorziet is hierin niet meegenomen.

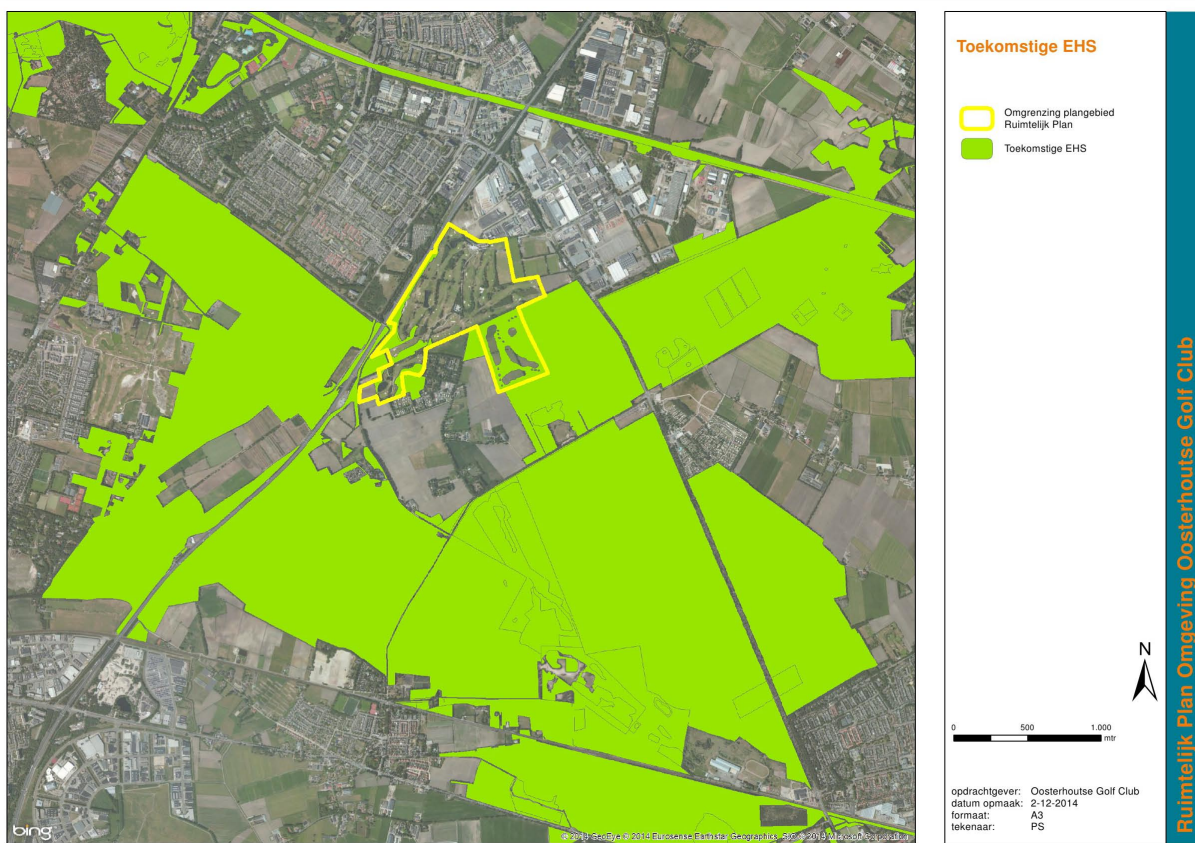
5.2.2 De aanwezigheid van zones met bijzondere ecologische kwaliteit

De meest waardevolle ecologische zone betreft het oostelijk deel van het uitbreidingsgebied, waar de middelste poel nog bij betrokken dient te worden. Daarbij is de vegetatie in het noordoostelijk deel waardevoller. Dit betreft bloemrijk grasland op matig voedselarme bodem, overigens zonder bedreigde of zeldzame soorten. Ook de insectenrijkdom is hier groter. Het zuidoostelijk deel omvat twee waardevolle poelen en een grote dichtheid aan mierennesten in matig bloemrijk grasland.

Bij de ontwikkeling van het Ruimtelijk plan is met de aanwezigheid van de betreffende natuurwaarden in dit deel van het plangebied rekening gehouden. Hier wordt een relatief kleine oppervlakte aan golfholes ontwikkeld en de bestaande poelen blijven geheel onaangetast blijven. Tijdens de realisatie van het Ruimtelijk plan worden de aanwezige waarden zo veel mogelijk gespaard. Daarnaast worden hier zes extra poelen gegraven ten behoeve van onder andere de kamsalamander, wat kan bijdragen aan versterking van de populatie en een verkleining van de kans dat de soort tijdelijk geen geschikt voortplantingswater heeft of verdwijnt. Ook wordt specifiek ingezet op ontwikkeling van

Afbeelding 27: De EHS voor uitvoering van het Ruimtelijk plan

Afbeelding 28: De EHS na uitvoering van het Ruimtelijk plan

winter- en rustbiotoop. De poelen en hun directe omgeving worden “no go area” voor golfers! Een kwijnend eiken bosje wordt door omvormingsbeheer kwalitatief verbeterd, de hier omheen liggende wilgenstruwelen worden behouden. Ook wordt nieuw wilgenstruweel gerealiseerd. De bosrand in deze zone is nu strak en recht en daar zullen mantel zoomvegetaties worden ontwikkeld.

Hoewel binnen deze ecologische zone dus een klein deel verdwijnt ten gunste van golf, krijgt het een grote kwaliteitsimpuls. Daarnaast wordt een deel van het westelijk deel van het uitbreidingsgebied omgevormd tot bloemrijk grasland met poelen en riet/strooiselruigte.

In tabel 1 zijn de aanwezige en te realiseren biotopen in het plangebied met hun oppervlakten in de huidige situatie en na uitvoering van het ruimtelijk plan op een rij gezet.

Hierbij zijn alleen biotopen opgenomen bij het Ruimtelijk plan die op korte termijn tot hooguit middellange termijn vrijwel zeker zijn te realiseren. Ontwikkeling naar soortenrijk schraalgrasland met bijzondere soorten op langere termijn, is in de tabel niet meegenomen (als oppervlakte 0 ha opgenomen). Voor biotopen waar alleen binnen het uitbreidingsgebied wijzigingen plaats vinden zijn alleen de oppervlakten van binnen het uitbreidingsgebied weergegeven.

In de tabel 1 wordt zichtbaar dat op korte /middellange termijn met name de oppervlakte aan relatief waardevolle biotopen toeneemt, namelijk bloemrijke graslanden, heide en poelen. Het aantal poelen neemt sterk toe. Na de realisatie van het Ruimtelijk plan is sprake van een zeer hoge dichtheid van poelen. Dit komt ten goede aan de ontwikkeling van de kamsalamanderpopulatie en aan de aantrekkingskracht op libellen.

Biotoop	Nu (Ha)	Ruimtelijk plan	Verschil
Green, fairway, tee (uitbreidingsgebied)	0	3,9	+3,9
Composteringssterrein	0	0,5	+0,5
Intensief landbouw grasland/akker	2,3	0	- 2,3
Akker (biologisch)	0	0,4	+0,4
Extensief soorten/ bloemarm grasland	9,4	0	- 9,4
Extensief matig soorten/ bloemrijk grasland	4,3	0	- 4,3
Vrij soortenrijk/ bloemrijk, voedselarm pionier grasland	1,3	4,8	+3,5
Bloemrijk (matig) voedselrijk grasland	1,7	6,6	+4,9
Soortenrijk schraalgrasland met bijzondere soorten	0	0	0
Heide	0,2	2,1	+1,9
Riet, natte strooiselruigte, oeververg uitbreidingsgebied	0	0,6	+0,6
Struweel / struik (uitbreidingsgebied)	0,6	1,6	+1,0
Singel (uitbreidingsgebied)	3,3	2	- 1,3
Bos	0,4	0,8	+0,4
Poelen en plasjes (uitbreidingsgebied aantal en opp)	3 (0,1)	11 (0,8)	+8 (+0,7)

Tabel 1: oppervlakte biotopen voor en na uitvoering van het Ruimtelijk plan

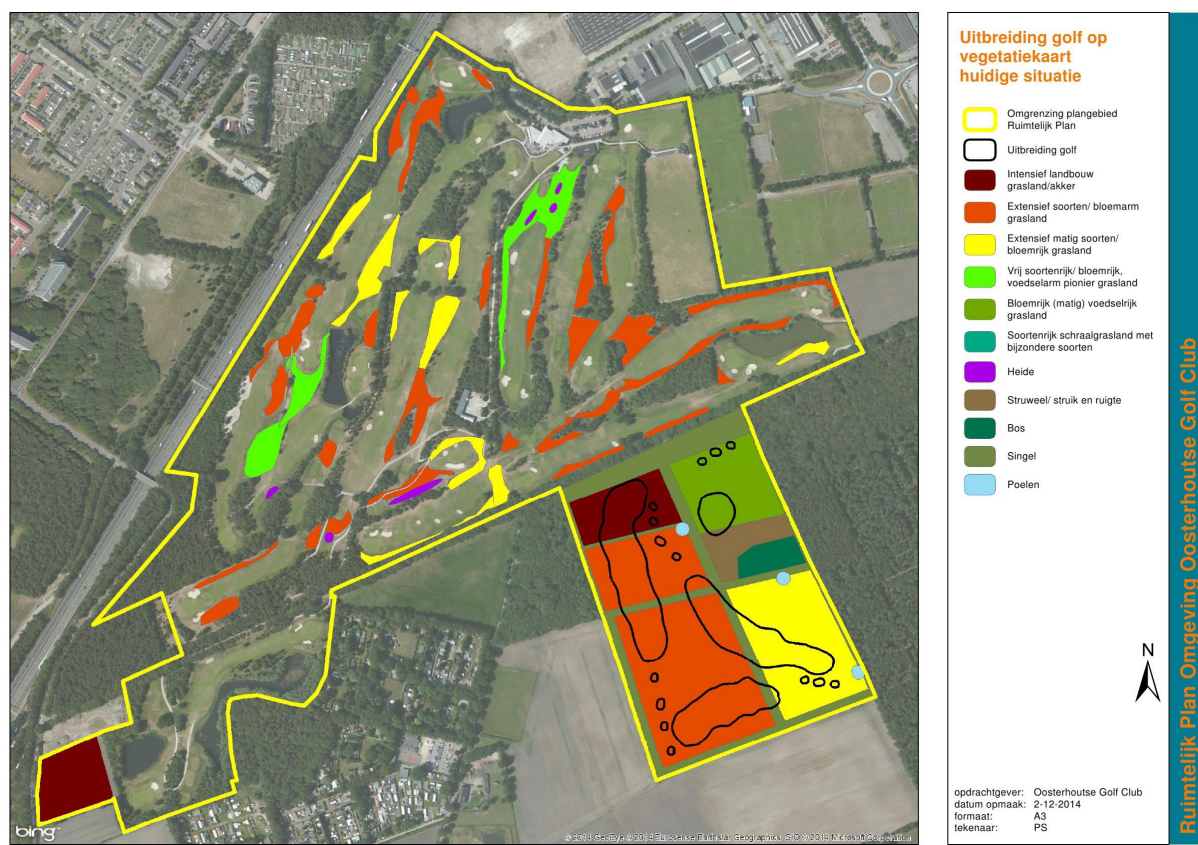
Ook neemt de diversiteit aan biotopen toe met het ontwikkelen van riet/natte strooiselruigterijke oevers. Door ontwikkelingen van mantel-zoomvegetaties en verspreide kleine bosjes met zoom laat de tabel tevens een toename in struweel en ruigte zien.

De ecologisch niet tot weinig waardevolle graslanden nemen in oppervlakte sterk af door de ontwikkeling van bloemrijk grasland. Er wordt 3,9 hectare aan golfgrasland ontwikkeld, maar dat vindt grotendeels plaats op plaatsen waar weinig waardevol biotoop aanwezig is, zie afbeelding 30. Er wordt echter bijna 10 hectare grasland met zeer lage hui-

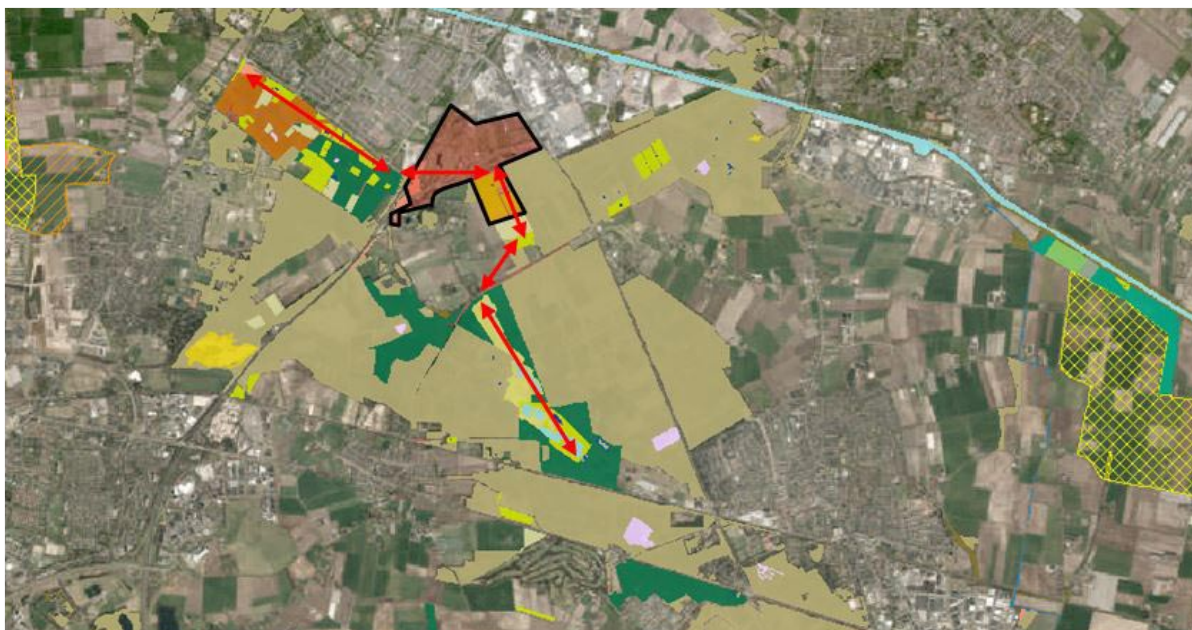
dige ecologische waarde doorontwikkeld, waaronder 1,8 hectare intensief, landbouwkundig gebruikt grasland (2,3 hectare-0,5 ha composteerterein).

5.2.3 De aanwezigheid van essentiële ecologische verbindingen.

Er liggen geen aangewezen ecologische verbindingzones binnen het plangebied. De dichtstbijzijnde ecologische verbindingzone wordt gevormd door het Wilhelminakanaal ruim een kilometer ten noorden van het plangebied. Negatieve effecten op deze verbindingzone als gevolg van het Ruimtelijk plan zijn uitgesloten.

Afbeelding 30: De huidige biotopen waarin de golfholes worden gerealiseerd

Afbeelding 31: Het plangebied vervult een belangrijk onderdeel van de verbinding tussen kruidachtige natuurlijke vegetaties

Naast de daartoe aangewezen ecologische verbindingszones is de ecologische infrastructuur natuurlijk van belang. Wanneer we de beheertypenkaart van de omgeving van het plangebied nader beschouwen valt op dat het overgrote deel van de EHS uit bos bestaat, zie afbeelding 31.

Gezien de bestaande ecologische infrastructuur dient met name aandacht geschonken te worden aan de ecologische verbinding tussen meer open gebiedjes met bloemrijke graslanden (schraalgraslanden) heiden, poelen (en vennen). Dit is onder andere van belang voor insecten, amfibieën en zangvogels van kruidenrijke graslanden en struwelen. De open gebieden die niet op de beheertypenkaart staan, betreffen meestal intensief gebruikte landbouwgraslanden of akkers die ecologisch gezien weinig waardevol zijn en niet tot weinig geschikt als verbindingszone voor genoemde soorten. Wanneer we de beheertypenkaart nogmaals bekijken zien we dat de opener extensief beheerde terreinen van zuidoost naar noordwest op de kaart lopen, van de natuurontwikkelingslocatie in Boswachterij Dorst naar de Oosterheide. Het plan-

gebied (zowel golfterrein als uitbreidingsterrein) ligt daar precies tussen. Door het ontwikkelen van kruidenrijke graslanden, struwelen, goed ontwikkelde bosranden (mantel zoom), heide en poelen binnen het plangebied kan deze ecologische verbinding duidelijk worden versterkt. De A27 vormt nog wel een zeer grote barrière voor met name amfibieën. Vogels, libellen, sommige vlinders en veel andere vliegende insecten zouden deze barrière moeten kunnen nemen.

Alleen aan de noordkant van het uitbreidingsgebied wordt een hekwerk geplaatst. Voor belangrijke soorten zal deze geen belemmering vormen.

Het Ruimtelijk plan leidt tot duidelijke verbetering van een belangrijke verbindingszone tussen de natuurontwikkelingsgebieden van Boswachterij Dorst en de Oosterheide. Dit komt onder andere door de ontwikkeling van kruidenrijke biotopen, poelen en goed ontwikkelde bosranden in het uitbreidingsgebied en door ontwikkeling van onder meer kruidenrijk grasland en heide op het golfterrein.

5.2.4 De aanwezigheid van bijzondere soorten

De te verwachten effecten van realisatie van het Ruimtelijk plan op bijzondere soorten planten en dieren is weergegeven in de tabel in bijlage 4.

Soorten die in deze beoordeling zijn meegenomen betreffen in eerste instantie de zwaarder beschermde soorten (tabel 2 en 3 Ff-wet) en de bedreigde soorten van de Rode lijst (met name categorie EB en BE) die in het plangebied en nabije omgeving zijn aangetroffen. Ook zijn soms de minder algemene soorten meegenomen in de beoordeling. Dit met name als van kenmerkende groepen de soorten erg ondervertegenwoordigd waren.

Hieronder wordt voor de onderzochte diergroepen in het kort samengevat wat het verwachtte effect is van de realisatie van het Ruimtelijk plan.

Zoogdieren

Bijzondere soorten grondgebonden zoogdieren (conform definitie par. 4.2.2.) komen in het plangebied en directe omgeving niet voor m.u.v. de eekhoorn (Ff-wet tabel 2) die in zeer kleine getale aanwezig is. Er vinden geen ontwikkelingen plaats die invloed hebben op leefgebied van deze soort.

In het plangebied komen diverse soorten vleermuizen voor. In het uitbreidingsgebied zijn tijdens inventarisatie vijf soorten vastgesteld die hier foerageren, alle in kleine aantallen.

Verblijfplaatsen zijn niet bekend. Het uitbreidingsgebied wordt geschikter voor vleermuizen door ontwikkeling van kruidenrijke vegetaties, beter ontwikkelde vegetatiestructuren en meer poelen die insecten trekken en als drinkplaats worden gebruikt. Er wordt geen verlichting in het terrein aangebracht waar verstoring van vleermuizen door zou kunnen ontstaan.

Voor algemene soorten zoogdieren zoals muizen, spitsmuizen en kleine marterachtigen zal de kwa-

liteit van het leefgebied toenemen, door verbetering van vegetatiestructuren en ontwikkeling van bloemrijk grasland.

Vogels

Op de in de omgeving voorkomende Ransuilen hebben de ontwikkelingen in het plangebied een positief effect, door de ontwikkeling van kruidenrijke graslanden zal de muizenstand naar verwachting toenemen. Verstoring zal niet plaats vinden omdat dit een nachttactieve soort betreft.

In de omgeving komen roofvogels voor als buizerd, sperwer, havik en incidenteel wespandief. Alleen van buizerd is bekend dat de soort is waargenomen in het plangebied (uitbreidingsgebied). Vaste verblijfplaatsen van deze soorten in het uitbreidingsgebied of op de rand daarvan zijn niet aangetroffen tijdens inventarisatie. Voor de buizerd zal de ontwikkeling van golf holes niet gunstig zijn doordat visuele verstoring optreedt. De oostrand van het gebied lijkt nog wel potentieel geschikt om een nestplaats te realiseren.

Ook de groene specht foerageert in het plangebied. Er zijn veel mierenhopen (*Lasius spec.*) aanwezig in het oostelijk deel van het plangebied (hoofdvoedsel). Bosmierennesten zijn niet aanwezig ! Door doorverschraling en ontwikkeling van meer bloemrijk grasland is de verwachting dat het aantal mierennesten zal toenemen. Voor deze soort geldt echter ook dat door het golfspel sprake zal zijn van visuele verstoring al zal dat voor deze soort vermoedelijk beperkter zijn dan bij een grote soort als buizerd.

Voor boerenzwaluwen en gierzwaluwen die boven het uitbreidingsgebied foerageren is de ontwikkeling van meer bloemrijk grasland en water zeer gunstig door toename van insecten. Negatieve effecten zijn te verwaarlozen of niet aanwezig. Deze

soorten laten zich bij jacht niet verstoren door een beperkt aantal golfers.

Graspieper komt in de omgeving voor en wordt onder andere veel waargenomen in het natuurontwikkelingsgebied in Boswachterij Dorst. De ontwikkeling van vochtige schrale bloemrijke graslanden en ruigten is voor deze soort zeer positief. Wel kan in mindere mate visuele verstoring door golfers optreden, maar dat zal beperkt zijn en alleen in de directe omgeving van de golf plaats vinden.

In zijn algemeenheid is de verwachting dat de ontwikkelingen een zeer positief effect zullen hebben op zowel insecten- als zadenetende zangvogels. Dit door realisatie van bloemrijke vegetaties, ruigten, kleine bosjes en goed ontwikkelde bosranden met zoom mantel overgang.

Amfibieën en reptielen

De voorgenomen ontwikkelingen in het plangebied zijn zeer gunstig voor de belangrijkste doelsoort kamsalamander. Er wordt een groot aantal nieuwe poelen gerealiseerd en er wordt overwinteringbiotoop aangelegd (takkenrillen). Ook de verbetering van vegetatiestructuren, zoals mantelzoomvegetaties is positief. Ook voor andere amfibieën als kleine watersalamander (aanwezig) en alpenwatersalamander (incidentele waarneming) is dit gunstig. Voor andere soorten zoals de boomkikker is de ontwikkeling ook gunstig, maar is het de vraag of deze het gebied kunnen bereiken (zeker op korte termijn).

Ook de in het plangebied aanwezige levendbarende hagedis zal profiteren van ontwikkeling van kruidenrijke schrale vegetaties.

Libellen

Momenteel komen er zover bekend geen echt bijzondere libellensoorten in het plangebied voor.

Alleen een grote populatie tangpantserjuffers in en rondom één van de poelen is waardevol te noemen. De ontwikkeling van een groot aantal poelen, bloemrijke schralere vegetaties, ruigte en riet structuurrijke vegetaties en bosranden is in zijn algemeenheid zeer gunstig voor libellen. Het is de verwachting dat interessante soorten die in de omgeving worden waargenomen, zoals op de Oosterheide, het gebied kunnen koloniseren. Eerst zullen ook pioniersoorten zich vestigen. Te denken valt aan tengere grasjuffer, tengere pantserjuffer, vroege glazenmaker en Glassnijder.

Ook veel algemenere libellensoorten zullen zeker van de voorgenomen ontwikkelingen profiteren.

Vlinders

Er komen geen bijzondere vlinders in het plangebied voor. De meest bijzondere uit de nabije omgeving zijn kleine parelmoervlinder en bruin blauwtje. Kans op vestiging van kleine parelmoervlinder wordt door de ontwikkeling niet groter. De nu in het terrein aanwezige driekleurige viooltjes en akerviooltjes zijn potentiële waardplanten en zullen bij een bestendig beheer naar een meer stabiel systeem waarschijnlijk verdwijnen. Daar staat tegenover dat de vegetatie nu ook niet geschikt lijkt en de soort werd er dan ook zover bekend nooit waargenomen. Bruin blauwtje kan zich mogelijk wel vestigen bij een verder verschalend beheer.

De ontwikkelingen zullen zeker een zeer positief effect hebben op een groot aantal algemenere soorten vlinders die desondanks toch kritischer zijn ten aanzien van de leefomgeving dan de uiterst algemene "tuinvlinders". Soorten waaraan kan worden gedacht zijn zwartsprietdikkopje, bruin zandoogje, oranje zandoogje, hooibeestje, kleine vuurvlinder, icarusblauwtje, boomblauwtje en landkaartje.

Flora

Op het golfterrein is één rode lijstsoort aanwezig, namelijk stekelbrem (Rode lijst, GE). Deze is op één locatie in kwijnende toestand nog aanwezig. Bij de ontwikkeling van het heideplan worden maatregelen opgenomen om deze soort te bevorderen. Mogelijk kunnen bij de uitbreiding van heide en bloemrijk grasland zich andere waardevolle soorten vestigen op de golf. Echt zeldzame, zwaarder bedreigde of beschermde soorten worden niet direct verwacht, maar minder algemene soorten zijn zeker niet uitgesloten.

In het uitbreidingsgebied komen momenteel geen bijzondere soorten planten voor volgens de normen van paragraaf 4.3. Wel kunnen zich hier mogelijk bijzondere soorten vestigen. De meest kansrijke plekken zijn oevers van nieuwe poelen en plaatsen waar de bouwvoor wordt verwijderd. Op langere termijn kan bij doorvershraling naar een (hei)schraal grasland ook op die locaties bijzondere soorten worden verwacht. Als referentie voor mogelijke te verwachten bijzondere soorten op korte dan wel (middel)lange termijn is gekeken naar de soorten in het natuurontwikkelingsterrein in Boswachterij Dorst en naar de Oosterheide.

Waardevolle soorten die zich zouden kunnen vestigen zijn o.a. rosse vossenstaart, geelgroene zegge, dwergzegge, echt duizendguldenkruid, fraai duizendguldenkruid, *Dactylorhiza spec.* (orchideeën/handekenskruiden), veelstengelige waterbies, dwergviltkruid, Duits viltkruid, moeashertshooi, gevleugeld hertshooi, liggende vleugeltjesbloem en nog allerlei andere soorten, zeker als een ontwikkeling naar vochtig (hei)schraalgrasland plaatsvindt.

In de bosranden kan zich mogelijk welriekende agrimonie vestigen, een soort die op de Oosterheide veel voorkomt.

5.2.5 Omgevingscondities

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op omgevingscondities die van invloed kunnen zijn op ecologische kwaliteiten van het plangebied. Dat kunnen bijvoorbeeld versturende invloeden op fauna zijn of negatieve invloeden op waterkwaliteit. Onderstaand worden de meest relevante omgevingscondities behandeld met betrekking tot aanleg, onderhoud en gebruik van vier golfholes in relatie tot de natuurkwaliteiten (huidige en potenties) in het uitbreidingsgebied.

Op het huidige golfterrein vinden geen wijzigingen plaats ten opzichte van nu, met uitzondering van natuurontwikkeling en er is daar dus geen negatief effect op omgevingscondities te verwachten.

A Verstoring door verlichting

Er wordt geen verlichting aangebracht op het uitbreidingsterrein en verstoring van diersoorten daardoor is dus uitgesloten.

B Verstoring door geluid

Er worden in het uitbreidingsgebied vier holes in gebruik genomen. Deze zullen bij geschikt weer overdag veelvuldig in gebruik zijn. Geluid wordt geproduceerd door de aanwezige golfers en golfkarretjes. Het geluid van golfers zal veroorzaakt worden door normale gesprekken waarbij 40-60dB wordt veroorzaakt. Golfkarretjes zijn elektrisch en produceren zeer weinig geluid (fluisterstil).

Verstoring van fauna door geluid geproduceerd door golfers en golfkarretjes is niet of nauwelijks te verwachten.

C Visuele verstoring

Enige visuele verstoring door over het uitbreidingssterrein lopende mensen en rijdende golf karretjes na de ingebruikname is onvermijdelijk. Met name grotere vogels kunnen hiervan nadeel ondervinden. Het gaat dan onder andere om de buizerd

die af en toe in het gebied foerageert. Van een broedgeval in het uitbreidingsterrein of op de rand daarvan is zover bekend nog nimmer sprake geweest. Op het huidige golfterrein is al sinds vele jaren sprake van een broedgeval van buizerd, hoewel niet elk jaar sprake is van een succesvol broedgeval. De buizerd wordt op het huidige golfterrein in de vroege ochtend zeer regelmatig foeragerend waargenomen door de greenkeepers. Overdag wanneer gegolfd wordt worden de vogels minder waargenomen. In de rand van het bos aan de oostkant van het uitbreidingsterrein lijkt het meest geschikte broedhabitat en deze bosrand ligt op voldoende afstand van de golfende mensen. Een broedgeval in het uitbreidingsterrein in de toekomst blijft derhalve goed mogelijk. Vroeg in de ochtend en bij minder weer blijft het uitbreidingsgebied geschikt als foerageergebied, zelfs beter dan nu het geval is. Wanneer er gegolfd wordt zal dat in mindere mate het geval zijn. Een regelmatige gast betreft de groen specht waarvoor het zuidoostelijk deel van het plangebied zeer geschikt lijkt als foerageergebied door de grote hoeveelheid mierenhopen. Visuele verstoring van kleinere vogels zal beperkt zijn en de vogels zullen broedplaatsen aanpassen aan het golfspel. Nachtactieve soorten als Ransuil zullen niet verstoord worden om dat de baan dan niet gebruikt wordt.

D Effecten betreding

Betreding van het golfterrein vindt met name plaats op de daartoe aangewezen paadjes, fairways, tee's en greens. Indien een bal buiten de hole geraakt mag deze in principe van daar gespeeld worden. Het gaat hierbij meestal om ballen die net buiten de eigenlijke speelzone belanden.

De effecten op de vegetatie zijn naar verwachting beperkt. De kwetsbare zones, zoals poelen en directe omgeving dan wel kwetsbare vegetatie worden "no go area" wat betekent dat golfers daar

niet mogen komen. Ook niet als er per ongeluk een bal terecht komt, deze is dan verloren.

E Effecten op waterhuishouding (wateronttrekking)

De inrichting van het uitbreidingsterrein wordt aangelegd met gesloten grondbalans. Er worden poelen gegraven en plaatselijk wordt een rijke toplaag verwijderd. De invloed op de waterhuishouding buiten de golfelementen zal zijn te verwaarlozen. Er wordt geen water uit het gebied onttrokken voor beregening ! Ook niet uit de poelen. Beregeningswater wordt indien noodzakelijk aangevoerd vanaf de bronnen op het huidige golfterrein. Ook vindt geen drainage plaats.

F Effecten bemesting

Alleen de golfelementen in het uitbreidingsterrein worden enigszins bemest. De fairways worden bemest met 20 kilo N/ha/jr, de greens 80 kilo N/ha/jr en de tee's 100 kilo N/ha/jr. Ter vergelijking: de stikstofgebruiksnormen voor boerengrasland liggen rond de 280kg N/ha/jr en voor maïsakkers 140kg N/ha/jr.

De fosfaatbemesting ligt op 10 kg/ha/jr op de fairways, 20kg/ha/jr op de greens en 30 kg/ha/jr op de tee's. Ter vergelijking: een gebruikelijke (gemiddelde) fosfaatbemesting op boerengrasland ligt rond de 90kg/ha/jr en op bouwland rond 60kg/ha/jr.

Bij het bemesten wordt er zorgvuldig op gelet dat alleen de golfelementen worden bemest.

Daarbij dient met het weer rekening gehouden te worden. Uitspoeling naar omliggende schrale graslanden zal, als daarvan al sprake is, uiterst beperkt zijn en zich tot alleen de randzone beperken. Bemesting dient niet plaats te vinden bij een min of meer met water verzadigde hole.

G Effecten gebruik herbiciden

Herbiciden of dierenbestrijdingsmiddelen worden

slechts toegepast op de golfelementen wanneer tolerantiewaarden zoals beschreven in het gewasbeschermingsplan. Hierbij wordt zoveel mogelijk terughoudendheid aangehouden en buiten de harde golfelementen worden deze middelen nimmer toegepast.

6. Waarborging uitvoering

Realisatie inrichting, beheer en monitoring

Borging van de uitvoering van de inrichting , beheer en monitoring vind plaats in overleg met de provincie Noord Brabant en de gemeente Oosterhout.

Monitoring en beheerevaluatie

De ontwikkeling van de vegetaties en populaties van verschillende kritische soorten zal middels een nog op te stellen monitoringsprogramma worden gevolgd. Waar nodig kan op basis daarvan het beheer bijgesteld worden of kunnen aanvullende maatregelen worden vastgesteld.

7. Samenvatting en conclusies

De Oosterhoutse Golf Club (OGC) heeft het voornemen om op een perceel van Staatsbosbeheer gelegen ten zuiden van de huidige golfbaan een viertal golfholes aan te leggen in combinatie met natuurontwikkeling op datzelfde terrein. In de planvorming werkt de OGC samen met de Gemeente Oosterhout die op dit moment werkt aan de ontwikkeling van Landschapspark de Linie, waar een deel van het golfterrein onderdeel van uit maakt. Door natuurontwikkeling op het Golfterrein en het uitbreidingsterrein kan een bijdrage geleverd worden aan de realisatie van landschapspark de Linie en verhoging van de natuurwaarden in het plangebied.

Omdat de golfuitbreiding plaats vindt binnen de Ecologische hoofdstructuur is in overleg met de provincie Noord Brabant afgesproken voor het gehele Ruimtelijk plan een saldobenadering EHS uit te voeren. Deze rapportage is daarvan het resultaat.

Uit de saldobenadering komt naar voren dat het totale Ruimtelijk plan per saldo een positief effect heeft op het functioneren van de EHS en de natuurwaarden binnen het plangebied en omgeving. De tabel in bijlage 3 geeft een duidelijk overzicht van de effecten van het ruimtelijk plan op de beoordeelde criteria.

Kwantitatief

De oppervlakte EHS die als gevolg van het aanleggen van vier holes verloren gaat (3,9 Ha) is in het Ruimtelijk plan met een factor 1,3 gecompenseerd op het bestaande golfterrein (5,1 hectare).

Kwalitatief

Met betrekking tot de kwaliteit van de EHS en natuurwaarden van het plangebied zijn de volgende conclusies getrokken:

- **Robuustheid en aaneengeslotenheid EHS**

Door de aanleg van vier holes in het uitbreidingsgebied (dat onderdeel uit maakt van de EHS) leidt op die specifieke locatie tot enige aantasting van de robuustheid van de EHS. Daar staat tegenover dat de kwaliteit van het grootste deel van het uitbreidingsgebied er in natuurwaarde en functioneren door natuurontwikkeling sterk op vooruit gaat. Een deel van de huidige EHS bestaat zelfs nu uit intensief boerengrasland. Bovendien zijn de holes relatief gemakkelijk passeerbaar omdat zij smal zijn en uit gras bestaan. Het is bovendien niet zo dat delen EHS van elkaar worden afgesloten. Indien op grotere schaal wordt gekeken leidt de toevoeging van de compensatiegebieden EHS tot een versterking van de EHS in een zone waar nu een enkel geïsoleerd EHS ligt. Op grote schaal gezien wordt de EHS sterker door de kwalitatieve verbetering van een grote oppervlakte biotopen gelegen op het golfterrein en het uitbreidingsgebied. In het westen wordt een intensief gebruikt landbouwgrasland deels omgevormd tot een biologische akker en een bosje als onderdeel van de Open Linie.

- **Zones met bijzondere ecologische kwaliteit**

Het oostelijk deel van het uitbreidingsterrein is met afstand de belangrijkste ecologische zone van het gehele plangebied. Hier bevinden zich bloemrijke graslanden, struwelen en bovenal 3 poelen waarin onder andere de kamsalamander zich voortplant. Binnen het Ruimtelijk plan gaat hier veel aandacht naar uit. De poelen blijven allemaal behouden en er worden 6 poelen en 2 plasjes bij gegraven. Ook wordt winter/rustbiotoop gerealiseerd. Bloemrijke graslanden zijn zoveel mogelijk gespaard door de meeste golf in het veel minder waardevol westelijk deel van het plangebied te realiseren. Daarnaast wordt ingezet op (door)ontwikkeling van deze graslanden. Rondom wordt tevens ingezet op ontwikkeling van bloemrijke graslanden. In zijn

totaliteit neemt het areaal aan ecologisch waardevolle biotoop in het Ruimtelijk plan sterk toe.

- **Ecologische verbindingen**

De aanleg van vier holes in het uitbreidingsgebied leidt niet tot aantasting van ecologische verbindingen omdat er geen delen EHS geheel van elkaar worden gescheiden en de smalle holes van gras voor de meeste soorten gemakkelijk overbrugbaar zijn. Door kwalitatieve verbetering van het overgrote deel van het uitbreidingsgebied en grote delen van het huidige golfterrein kunnen deze in de toekomst een belangrijk onderdeel gaan uitmaken van een langgerekte zone van extensieve kruidachtige vegetaties lopend van Boswachterij Dorst tot Oosterheide.

- **Bijzondere soorten**

Voor de meeste bijzondere soorten die het plangebied gebruiken betekent het Ruimtelijk plan een kwalitatief sterke verbetering van het leefgebied, zowel in het uitbreidingsgebied als op het huidige golfterrein. Dat compenseert gemakkelijk de oppervlakte aan holes die niet geschikt meer zullen zijn als leefgebied voor de meeste soorten. Ook op dit moment is een deel ook intensief boerengrasland.

Vooraf voor amfibieën (o.a. kamsalamander) is sprake van een verbetering en uitbreiding van leefgebied bij uitvoering van het Ruimtelijk plan. Op vleermuizen hebben de ontwikkelingen een positief effect door ontwikkeling van bloemrijk grasland en meer water, wat beide insecten aantrekt. Op enkele vogels die het gebied gebruiken om te foerageren heeft het Ruimtelijk plan een beperkt negatief effect in verband met visuele verstoring. Het gaat daarbij om buizerd en in mindere mate groene specht. Onder andere in de vroege ochtend wanneer er geen golfers zijn biedt het uitbreidingsgebied juist betere foerageermogelijkheden voor deze soorten. Voor diverse het gebied

gebruikende zangvogels wordt het plangebied geschikter zoals voor boerenzwaluw en gierzwaluw. In het plangebied komen nu geen bijzondere soorten voor uitgezonderd stekelbrem op een plek op het golfterrein. Onder andere door heideontwikkeling zal behoud en nieuwvestiging worden nagestreefd. In het uitbreidingsgebied zouden zich diverse bijzondere soorten planten kunnen vestigen na uitvoering van het Ruimtelijk plan. In de nabije omgeving zijn daarvoor voldoende referenties te vinden.

Samengevat is de verwachting dat het Ruimtelijk plan een positief effect heeft op de meest bijzondere soorten.

- **Omgevingscondities**

De enige noemenswaardige negatieve omgevingsconditie betreft visuele verstoring door golfers. Dit heeft een beperkt negatief effect op met name grotere vogelsoorten, zoals hierboven beschreven.

Literatuur en internetbronnen

- Arcadis 2009, Ruimtelijk plan Vliegbasis Soesterberg, toetsing aan de saldobenadering EHS
 - Creemers en van Delft, 2009, De amfibieën en eptielen van Nederland;
 - LNV, Provincies, 2007: Brochure Spelregels EHS;
 - Prins, Advies Saldobenadering Ullerberg
 - Prins en Verkaik 2013, Natuuronderzoek Uitbreidingsgebied Oosterhoutse Golf Club
 - Provincie Noord Brabant, Verordening Ruimte 2014
 - Provincie Noord Brabant, Toelichting Verordening Ruimte 2014
 - VROM 2006, Nota Ruimte
-
- www.synbiosis.alterra.nl
 - www.minInv.nl
 - www.vlindernet.nl
 - www.libellenet.nl
 - www.zoogdiervereniging.nl
 - www.vleermuis.net
 - www.vogelbescherming.nl
 - www.floron.nl
 - www.verspreidingsatlas.nl
 - www.brabant.nl
 - www.kaartbank.brabant.nl
 - www.oosterhout.nl

Bijlage

Bijlage 1, Beleid

B1.1 Nota Ruimte

In de Nota Ruimte is op landelijk niveau de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) vastgelegd. De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen.

De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur en bestaat uit:

- Bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- Landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- Grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

De Ecologische Hoofdstructuur is op provinciaal niveau nader uitgewerkt.

In de Nota Ruimte (deel 4, 2006) staat over projecten en handelingen binnen de EHS het volgende:

Binnen de gebieden waar het 'nee, tenzij'-regime van kracht is, zijn nieuwe plannen, projecten of handelingen niet toegestaan indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

In de Nota Ruimte (deel 4, 2006) is de Saldobenadering EHS als instrument opgenomen. Dit instrument heeft tot doel om een meer ontwikkelingsgerichte aanpak binnen de EHS mogelijk te maken. In dit geval wordt niet het 'nee, tenzij'-regime gehanteerd. In de Nota Ruimte is daarover het volgende opgenomen:

In het afwegingskader voor de EHS worden plannen, projecten of handelingen afzonderlijk beoordeeld. Om een meer ontwikkelingsgerichte aanpak te bevorderen kan hiervan worden afgeweken. Dit kan wanneer een combinatie van projecten of handelingen wordt ingediend die tevens tot doel heeft de kwaliteit en/of kwantiteit van de EHS op gebiedsniveau per saldo te verbeteren, bijvoorbeeld als tegelijkertijd een fysieke barrière binnen het beschermde natuurgebied wordt gesaneerd. Door middel van deze saldobenadering kan bijvoorbeeld een meer aangesloten EHS worden verkregen of kunnen EHS-gebieden beter met elkaar verbonden worden. Functies of activiteiten kunnen dan elders binnen de EHS of daarbuiten betere ontwikkelingsmogelijkheden krijgen. Deze benadering is alleen toepasbaar als:

- De combinatie van plannen, projecten of handelingen binnen één ruimtelijke visie wordt gepresenteerd;
- Er een onderlinge samenhang bestaat tussen de betreffende plannen, projecten of handelingen;
- Een schriftelijke waarborg voor de realisatie van de plannen / projecten of handelingen kan worden overgelegd waarop alle betrokkenen zijn aan te spreken.

Bovendien is voor toepassing van deze saldobenadering nodig dat:

- Binnen de EHS een kwaliteitsslag gemaakt kan worden waarbij het oppervlak natuur minimaal gelijk blijft dan wel toeneemt. Zo'n kwaliteitsslag kan bijvoorbeeld ontstaan doordat binnen de EHS met bestemmingen geschoven wordt
- en/of:
- Binnen de ruimtelijke visie vergroting van het areaal EHS optreedt, ter compensatie van het gebied dat door de projecten of handelingen verloren is gegaan; onder de voorwaarde dat daarmee tevens een beter functionerende EHS ontstaat.

Indien op basis van een Saldobenadering EHS blijkt dat de natuurwaarde binnen de EHS er in zijn totaliteit op vooruit gaat, heeft de provincie de bevoegdheid de plannen goed te keuren. De spelregels voor het beoordelen van ruimtelijke ontwikkelingen in de EHS zijn vastgelegd in een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies, ministeries van LNV en VROM en de provincies:

B1.2 Spelregels EHS

Het Rijk en de provincies hebben met de Spelregels EHS drie doelen voor ogen:

- De spelregels moeten ervoor zorgen dat de EHS als netwerk van natuurgebieden goed beschermd blijft.
- Bij betrokken partijen is duidelijkheid over de ruimte die er is voor ontwikkelingen in de EHS. Daarbij is veel mogelijk, maar niet alles en ook niet overal.
- Het document biedt handvatten voor een goede uitvoering.

Binnen de spelregels wordt naast het al langer toegepaste nee-tenzij beginsel twee nieuwe instrumenten geïntroduceerd, namelijk de 'EHS-saldobenadering' en 'herbegrenzen EHS'. Deze twee instrumenten moeten zorgen dat de EHS niet alleen even groot en even waardevol blijft, maar er zelfs beter op wordt. De saldobenadering is daarbij gericht op een combinatie van meerdere projecten. Het herbegrenzen is bedoeld voor kleinere ingrepen.

De saldobenadering kan worden toegepast wanneer een combinatie van projecten of handelingen worden ingediend die tevens tot doel heeft de kwaliteit en/of kwantiteit van de EHS op gebiedsniveau per saldo te verbeteren (zie figuur 3.1). Deze benadering is alleen toepasbaar als:

- De combinatie van plannen, projecten of handelingen binnen één ruimtelijke visie wordt ge-

presenteerd;

- Er een onderlinge samenhang bestaat tussen de betreffende plannen, projecten of handelingen;
- Een schriftelijke waarborg voor de realisatie van de plannen / projecten of handelingen kan worden overlegd waarop alle betrokkenen zijn aan te spreken.

Bovendien is voor toepassing van deze saldobenadering nodig dat:

- binnen de EHS een kwaliteitsslag gemaakt kan worden waarbij het oppervlak natuur minimaal gelijk blijft dan wel toeneemt. Zo'n kwaliteitsslag kan bijvoorbeeld ontstaan doordat binnen de EHS met bestemmingen geschoven wordt;

en/of:

- binnen de ruimtelijke visie vergroting van het areaal EHS optreedt, ter compensatie van het gebied dat door de projecten of handelingen verloren is gegaan; onder de voorwaarde dat daarmee tevens een beter functionerende EHS ontstaat.

In de bijlage bij de spelregels is een lijst met aandachtspunten meegegeven die van belang zijn bij de beoordeling van een plan. Het gaat hierbij om:

- Niet alleen de actuele natuurwaarden zijn belangrijk, maar ook het nagestreefde doel.
- Natuurwaarden worden primair afgemeten aan doelsoorten (zie Handboek Natuurdoeltypen).
- Behoud en ontwikkeling van een natuurdoeltype lukt alleen maar als aan alle randvoorwaarden wordt voldaan.
- Er dient rekening gehouden te worden met de vervangbaarheid van een natuurdoeltype.

Voor de volledige tekst van de spelregels wordt verwezen naar de website van het Ministerie van LNV (www.minlnv.nl).

B1.3 Verordening ruimte 2014 Provincie Noord-Brabant:saldobenadering

De regelgeving betreffende de Ecologische Hoofdstructuur is door de Provincie Noord-Brabant nader uitgewerkt en vastgelegd in de verordening Ruimte 2014. Het beleid met betrekking tot het toepassen van de Saldobenadering EHS wordt toegelicht in hoofdstuk 3 artikel 5:

“5.4 Wijziging van de begrenzing op verzoek met toepassing van de saldobenadering

1. Gedeputeerde Staten kunnen de begrenzing van de ecologische hoofdstructuur op verzoek van de gemeente wijzigen in geval van een ruimtelijke ontwikkeling door toepassing van de saldobenadering.
2. Onder de saldobenadering bedoeld in het eerste lid wordt verstaan een combinatie van onderling samenhangende plannen, projecten of handelingen waarvan één of enkele afzonderlijk een negatief effect hebben op de ecologische hoofdstructuur, maar waarvan de gecombineerde uitvoering leidt tot een verbetering van de kwaliteit of kwantiteit van de ecologische hoofdstructuur als geheel.
3. Een verzoek om wijziging van de begrenzing, als bedoeld in het eerste lid, gaat vergezeld van een bestemmingsplan waarin een ruimtelijke visie is opgenomen op een gebied waarvan een wezenlijk deel behoort tot de ecologische hoofdstructuur en waarbij ruimtelijke ontwikkelingen in samenhang worden gezien om een grotere kwaliteitswinst voor meerdere ruimtelijke functies, waaronder de natuur, te bereiken.
4. Een ruimtelijke visie op een gebied als bedoeld in het derde lid beschrijft in ieder geval:
 - a. de omvang van het gebied waarop de ruimtelijke visie betrekking heeft;
 - b. de doelen van de ruimtelijke visie, in het bijzonder wat betreft de verbetering van de kwaliteit en kwantiteit van de ecologische hoofd-

structuur waardoor een beter functionerende ecologische hoofdstructuur ontstaat;

- c. op welke wijze wordt voldaan aan de regels inzake het compenseren van verlies van ecologische waarden en kenmerken, bedoeld in artikel 5.6 (compensatieregels);
 - d. op welke wijze de uitvoering van de ruimtelijke visie is verzekerd.
5. Artikel 3.2 (kwaliteitsverbetering van het landschap) is niet van toepassing op een bestemmingsplan als bedoeld in het derde lid.
 6. Op een verzoek als bedoeld in het eerste lid is artikel 36.5 (procedure grenswijziging op verzoek) van toepassing.”

B1.4 Toelichting Verordening Ruimte 2014: saldobenadering

In de toelichting op de verordening Ruimte wordt de Saldobenadering EHS toegelicht in hoofdstuk 4.18 Artikel 5.4:

Wijziging van de begrenzing op verzoek met toepassing van de saldobenadering

Dit artikel beschrijft een tweede uitzondering op het principe dat geen inbreuk is toegestaan op ecologische waarden kenmerken van de EHS en richt zich op een combinatie van activiteiten.

Bij een afzonderlijke beoordeling van deze activiteiten ontstaat geen meerwaarde voor de EHS of juist een inbreuk hierop. Door de activiteiten echter in onderlinge samenhang te beoordelen, kan de kwaliteit en/of kwantiteit van de EHS per saldo verbeteren. Dit is de ‘saldo-benadering’. Hiermee wordt een gebiedsgerichte aanpak bevorderd.

Eén van de voorwaarden om de saldobenadering te kunnen toepassen, is dat de activiteiten onderdeel uitmaken van een gebiedsvisie. Dit kan een provinciale of gemeentelijke structuurvisie zijn. Hiermee wordt geborgd dat een combinatie van activiteiten binnen één ruimtelijke gebiedsvisie onderlinge sa-

menhang vertoont. Tevens is zo verzekerd dat toepassing van de saldobenadering de kwaliteit van de EHS daadwerkelijk verbeterd.

B1.5 Verordening Ruimte 2014: compensatie

De verordening ruimte beschrijft m.b.t. compensatie inzake EHS het volgende beleid:

5.6 Compensatie

1. De op grond van de verordening verplichte compensatie vindt, naar keuze, plaats door:
 - a. fysieke compensatie, overeenkomstig artikel 5.7;
 - b. financiële compensatie, overeenkomstig artikel 5.8.
2. De omvang van de compensatie wordt bepaald door de omvang van het vernietigde areaal waarbij een toeslag op de omvang van het vernietigde areaal wordt berekend, zowel in oppervlak, als in budget, te onderscheiden in de volgende categorieën:
 - a. natuur met een ontwikkeltijd van 5 jaar of minder: geen toeslag;
 - b. tussen 5 en 25 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 1/3 in oppervlak, plus de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer;
 - c. tussen 25 en 100 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 2/3 in oppervlak, plus de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer;
 - d. bij een ontwikkelingsduur van meer dan 100 jaar: de toeslag in oppervlak en de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer is maatwerk.

5.7 Aanvullende regels voor fysieke compensatie

1. De fysieke compensatie vindt plaats in:
 - a. de niet gerealiseerde delen van de ecologische hoofdstructuur;
 - b. de niet gerealiseerde ecologische verbindingzones.
2. In afwijking van het eerste lid kan fysieke compensatie ook plaatsvinden in, aansluitend op of nabij het aangetaste gebied indien een wijziging van de begrenzing plaatsvindt met toepassing van de saldobenadering als bedoeld in artikel 5.4.
3. Een verzoek als bedoeld in de artikelen 5.3, 5.4 en 5.5, alsmede een bestemmingsplan als bedoeld in artikel 5.1, zesde lid, gaat vergezeld van een compensatieplan.
4. Een compensatieplan omvat ten minste:
 - a. het netto verlies aan ecologische waarden en kenmerken dat optreedt;
 - b. de wijze waarop het netto verlies, genoemd onder a, wordt gecompenseerd;
 - c. de ruimtelijke begrenzing van het te compenseren gebied en de compensatie;
 - d. de kwaliteit en kwantiteit van de compensatie;
 - e. de termijn van uitvoering;
 - f. de inhoud en realisatie van de voorgenomen mitigerende en compenserende maatregelen;
 - g. een beschrijving van het reguliere beheer en het ontwikkelingsbeheer.

5. Het compensatieplan wordt opgenomen als onlosmakelijk onderdeel van het bestemmingsplan dat wordt vastgesteld voor de ruimtelijke ontwikkeling die de aantasting veroorzaakt.
6. De uitvoering van het compensatieplan start uiterlijk op het moment van voltooiing van de aantasting en wordt op zo kort mogelijke termijn daarna, doch uiterlijk binnen vijf jaar, afgerond.
7. In afwijking van het zesde lid, wordt indien sprake is van een aantasting van bedreigde soorten of hun leefgebied, de uitvoering van het compensatieplan afgerond op het moment dat de aantasting daadwerkelijk start.
8. In afwijking van het zesde lid, kan indien er sprake is van een omvangrijke en zware compensatieverplichting, de uitvoering van het compensatieplan een termijn van maximaal tien jaar bedragen.
9. De uitvoering van het compensatieplan wordt vastgelegd in een privaatrechtelijke overeenkomst tussen de initiatiefnemer en de gemeente waarin:
 - a. rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen zijn vastgelegd;
 - b. een financiële onderbouwing is vastgelegd waaruit blijkt dat de uitvoering van de compensatiemaatregelen is zeker gesteld en niet wordt gefinancierd uit middelen die beschikbaar zijn op grond van een subsidieregeling;
 - c. de termijn is vastgelegd waarbinnen de uitvoering van compensatie moet zijn afgerond;
 - d. een boeteclausule is opgenomen die van toepassing is bij het niet, niet tijdig of onvolledig uitvoeren van de compensatie.
10. Voor het verschuldigd zijn van de boete bedoeld in het negende lid is geen ingebrekestelling nodig.
11. Het boetebedrag wordt gestort in de provinciale compensatievoorziening ter uitvoering van de geformuleerde compensatietaakstelling. Het boetebedrag is op het moment van vaststelling ten minste gelijk aan 150% van alle directe en indirecte kosten die samenhangen met de betrokken compensatie.
12. Het college van burgemeester en wethouders dient jaarlijks gedurende de realisatietermijn bedoeld in het vierde lid onder e, een voortgangsrapportage over de uitvoering van de compensatie in bij Gedeputeerde Staten.
13. Gedeputeerde Staten hebben het recht om in het veld controles uit te voeren ten einde te bezien of de compensatie daadwerkelijk is of wordt uitgevoerd.

4.21.2 Lid 3: verplichting compensatieplan

Compensatie speelt een rol bij herbegrenzing met toepassing van het 'nee-tenzij principe' (artikel 5.3), met toepassing van de saldobenadering (artikel 5.4) en in geval van een kleinschalige ingreep (artikel 5.5). Daarnaast is compensatie aan de orde bij aantasting van de EHS door activiteiten die buiten de begrenzing plaatsvinden (artikel 5.1 lid 6). In deze situaties is de initiatiefnemer van het plan, project of handeling verantwoordelijk voor maatregelen die de negatieve effecten voor de EHS beperken of compenseren. Dit moet blijken uit een compensatieplan dat, samen met de

bestemmingsplanwijziging waarin de aantasting is opgenomen, bij het verzoek aan GS om herbegrenzing wordt ingediend.

4.21.3 Lid 4: inhoud compensatieplan

In het derde lid van dit artikel zijn de volgende vereisten aan een compensatieplan opgenomen:

a. en b. omschrijving van het nettoverlies en de wijze waarop dit wordt gecompenseerd

Het compensatieplan vermeldt exact welk natuurtype aangetast wordt en welke oppervlakte en natuurkwaliteiten hierbij verloren gaan, inclusief de gevolgen van versnippering en verstoring. Het plan geeft aan waar de compensatie plaatsvindt, welk natuurbeheertype wordt gerealiseerd en hoe het ontwikkelingsbeheer plaatsvindt.

c. ruimtelijke begrenzing van het te compenseren gebied en de compensatie

Het betreft de concrete oppervlakte natuurwaarden welke teniet gaat als gevolg van de aantasting en het compensatiegebied.

d. de kwaliteit en kwantiteit van de compensatie

De kwaliteit omvat zowel de tijd die een natuurtype nodig heeft om tot optimale kwaliteit te komen als de functie die het natuurtype heeft binnen het lokale ecosysteem.

In de natuur is sprake van complexe natuurlijke processen en verbanden. De bijdrage die een gebied levert aan instandhouding van natuurlijke processen en verbanden noemen we de functionaliteit. Het gaat dan over (landschaps-)structuren, biotische- en a-biotische omstandigheden. De kwantiteit betreft zowel de oppervlakte van het aangetaste gebied, de toeslag, als de oppervlakte die als gevolg van de aantasting niet meer optimaal kan functioneren. Te denken valt dan aan aantasting van oppervlakte door geluidsoverlast, verlichting, versnippering en verstoring. Bepaling van deze oppervlakte is maatwerk.

e. de realisatietermijn

In een tijdschema dat deel uitmaakt van de uitvoeringsovereenkomst, leggen partijen vast wanneer met de uitvoering van de compensatie wordt begonnen en wanneer deze dient te zijn afgerond. Zie ook lid 8 van dit artikel.

f. inhoud en realisatie van de voorgenomen mitigerende en compenserende maatregelen

Mitigeren houdt in dat nadelige effecten op de locatie van de aantasting worden beperkt. Dit kan gebeuren door een natuurvriendelijke inrichting, landschappelijke inpassing, planning van de werkzaamheden in het juiste seizoen e.d. Voorbeelden van mitigerende maatregelen zijn onder andere geluidschermen, wildviaducten, dassentunnels, beplanting, wijzigingen van grondwaterstand en aanleg van verbindingzones.

g. een beschrijving van het regulier beheer en het ontwikkelingsbeheer

Hiermee worden bedoeld het beheer in de eindfase, dus als de compensatiedoelen zijn gerealiseerd, en het beheer in de overgangsfase, waarin de compenserende maatregelen uitgevoerd worden. Verder moet worden gegarandeerd dat het beheer op een kwalitatief juiste wijze zal worden uitgevoerd. Dit kan zowel gebeuren door een instantie als door een particuliere terreinbeheerder.

B1.6 Toelichting Verordening Ruimte 2014: compensatie

Bij het toepassen van de saldobenadering speelt compensatie een rol. Met betrekking tot compen-

satie zijn de onderstaande delen uit de Toelichting verordening Ruimte van belang:

4.20 Artikel 5.6 Compensatie

Ten opzichte van de Verordening ruimte 2012 is er voor gekozen om niet langer het primaat bij fysieke compensatie te leggen. Het eerste lid biedt de initiatiefnemer de keuze tussen fysieke en financiële compensatie. De voorwaarden die hiervoor gelden, zijn in artikelen 5.7 en 5.8 uitgewerkt.

Op deze plaats wordt benadrukt dat hogere wetgeving, zoals de Natuurbeschermingswet en het Barro, altijd voorgaat op de provinciale verordening. Dat betekent dat er in die gevallen in beginsel geen keuzemogelijkheid bestaat tussen fysieke of financiële compensatie maar dat er de verplichting bestaat om fysiek te compenseren. Daarbij gelden dan de voorwaarden zoals opgenomen in artikel 5.7. Bovendien blijven ongeacht de keuze die wordt gemaakt ook altijd de verplichtingen op grond van de Boswet gelden (indien van toepassing).

In bepaalde situaties is het nodig om met een groter areaal te compenseren dan het areaal dat verloren gaat, om zo dezelfde ecologische kwaliteit te realiseren. Hierbij is van belang hoeveel tijd het betreffende natuurstype nodig heeft om tot optimale kwaliteit te komen en welke functie het natuurstype heeft binnen het lokale ecosysteem. De compensatie van dit kwaliteitsverlies houdt er dan rekening mee dat het enige tijd duurt voordat het compenserende gebied dezelfde kwaliteit heeft als het gebied dat verloren is gegaan. De toeslag wordt uitgedrukt in extra te compenseren oppervlakte natuur en een budget. Het budget komt ten laste van de initiatiefnemer en bestaat uit de extra beheerskosten tijdens de periode van het ontwikkelingsbeheer. De vaststelling van het budget is maatwerk. Als algemene vuistregel kan worden uitgegaan van extra beheerskosten van minimaal 1 à 2 keer de normkosten van het betreffende natuurdoeltype.

4.21 Artikel 5.7 Regels voor fysieke compensatie

4.21.1 Lid 1 en lid 2 compensatie in nog niet gerealiseerde EHS en evz

Het is ecologisch van groot belang dat het netwerk van natuurgebieden zo snel mogelijk en robuust wordt gerealiseerd. Omdat de financiële middelen voor de EHS en EVZ ten opzichte van enige jaren terug beperkt zijn, is compensatie in de nog niet gerealiseerde delen van de EHS en EVZ geboden. Dit bevordert bovendien dat er geen nieuwe 'losliggende' natuurgebieden ontstaan maar dat de compensatie altijd plaatsvindt binnen het beoogde netwerk van natuurgebieden. De verordening spreekt van de nog niet gerealiseerde delen van de EHS en EVZ. Daarmee

worden die gebieden bedoeld die nog niet zijn ingericht als EHS of EVZ en waarvoor ook nog geen subsidie is verstrekt voor inrichting.

Zolang er in Brabant sprake is van een overbegrenzing van de EHS is verplichte compensatie binnen de EHS geboden. Dit past binnen het rijksbeleid (Barro). Wanneer er geen sprake meer is van een overbegrenzing wordt de verplichte compensatie binnen de EHS heroverwogen. Voor gebiedsontwikkelingen waarbij de saldobenadering wordt toegepast is een uitzondering opgenomen op de verplichte compensatie binnen de EHS, in het tweede lid.

Bijlage 2, Gepreksnotitie landschapspark De Linie & uitbreidingsplannen OGC (dd 4 april 2014)

Gespreksnotitie inrichting landschapspark De Linie & uitbreidingsplannen OGC dd 4 april 2014

Aanwezig:

provincie: Patrick Martens

OGC: Ronald Buiting

gemeente: Bart van Dijk en Pierre van der Made

1. Inleiding

OGC is voornemens 4 nieuwe golfholes te realiseren op een perceel landbouwgrond van 14,2ha. Dit perceel is gelegen direct ten zuiden van de huidige golfbaan. Het perceel is eigendom van Staatsbosbeheer en ligt in de EHS. Door de nieuwe golfholes gaat 4,2ha EHS verloren. De overige 10ha landbouwgrond wordt door de golfclub omgevormd van agrarisch grasland naar nieuwe natuur. Daarbij zijn met name de biotoopeisen van de kam-salamander richtinggevend. Zowel de gemeente Oosterhout als Staatsbosbeheer staan positief ten opzichte van deze ruimtelijk ontwikkeling.

De gemeente Oosterhout is van plan om in de directe omgeving van de golfuitbreiding -een gedeelte van- landschapspark De Linie te ontwikkelen. Dit landschapspark moet tegenwicht bieden aan de verstedelijking rondom Oosterhout en Breda.

Op 4 april 2014 heeft gesprek plaatsgevonden tussen provincie, gemeente en OGC. Doel van dit gesprek is te onderzoeken op welke manier en onder welke voorwaarden de geplande uitbreiding van de OGC kan worden geïntegreerd in het te ontwikkelen landschapspark De Linie. Belangrijk onderdeel daarbij is het maken van afspraken over de manier waarop het verlies van 4,2ha EHS moet worden gecompenseerd.

2. Situatie tot nu toe

De voorgenomen uitbreiding van de OGC gaat ten koste van 4,2ha EHS. In eerste instantie is onderzocht of de verplichte EHS-compensatie kan worden gecompenseerd in het landschapsparkproject De Linie. De idee daarbij is dat in het landschapspark sowieso nieuwe natuur wordt aangelegd, die dan wellicht de EHS status zou kunnen krijgen. Dit kan via een zogenaamde herbegrenzing EHS. Er moet dan echter, in de visie van de provincie, wel sprake zijn van een kleinschalige ingreep binnen de EHS.

In een eerder gesprek tussen gemeente en provincie (28 maart 2014) is gebleken dat de provincie de uitbreiding van de OGC niet beschouwd als een kleinschalige ingreep. Op basis van de nieuwe Verordening Ruimte kan de gewenste ontwikkeling dan alleen nog via een zogenaamde Saldobenadering EHS worden gerealiseerd. Om daar invulling aan te geven is op 4 april van gedachte gewisseld over de manier waarop de Saldobenadering EHS gestalte moet gaan krijgen.

3. Projecten saldobenadering EHS

Voor het uitvoeren van een saldobenadering EHS is het van belang dat het gaat om een ruimtelijke ontwikkeling -gedeeltelijk- binnen de EHS, waarbij meerdere projecten in samenhang worden gerealiseerd. In geval van dit project is met de provincie afgesproken dat de volgende deelprojecten/-gebieden binnen de saldobenadering EHS in samenhang zullen worden beoordeeld:

1. Uitbreiding OGC op 14,2ha (eigendom Staatsbosbeheer);
2. Natuurontwikkeling op huidige golfbaan (eigendom gemeente Oosterhout);
3. Inrichting Akkerreservaat, onderdeel van landschapspark De Linie (eigendom gemeente Oosterhout);

4. Beheer bosstrook Staatsbosbeheer direct grenzend aan de 14,2ha uitbreiding (eigendom Staatsbosbeheer).

4. Eisen saldobenadering EHS

De saldobenadering EHS kent twee belangrijke eisen:

- en eerste moet de oppervlakte van de EHS na het uitvoeren van de ruimtelijke ontwikkeling ten minste gelijk zijn gebleven;
- Ten tweede moet worden aangetoond dat de EHS door het gezamenlijk uitvoeren van de gewenste ruimtelijke ontwikkeling per saldo beter of ten minste even goed functioneert.

In het gesprek heeft de provincie aangegeven op welke manier deze harde eisen binnen deze saldobenadering EHS naar haar mening zouden moeten worden ingevuld. Ze worden hieronder benoemd.

14,2 ha uitbreiding

- De OGC ontwikkeld een gedetailleerd inrichtingsplan voor de 14,2ha uitbreidingsgebied. Naast de realisatie van 4,2ha nieuwe golf zorgt het inrichtingsplan ervoor dat nieuw hoogwaardig biotoop voor met name de kamsalamander wordt gecreëerd;
- Naast een inrichtingsplan ontwikkeld de OGC tevens een beheerplan met een looptijd van 10 jaar voor de uitbreidingslocatie. Dit beheerplan richt zich op het duurzaam ontwikkelen van het nieuwe kamsalamanderbiotoop.
- Voor de uitbreidingslocatie wordt ook een monitoringsmethodiek ontwikkeld. Deze methodiek moet er voor zorgen dat de kwaliteit van het nieuwe kamsalamanderbiotoop periodiek wordt gevolgd. Onderdeel van de methodiek is een afspraak waarin wordt vastgelegd op welke manier de resultaten van de monitoring met provincie en gemeente worden gedeeld.

Huidige golfbaan

- De 4,2ha EHS die verloren gaat door de inrichting van 4 nieuwe holes wordt binnen de huidige golfbaan gecompenseerd. Daarbij geldt een compensatiefactor van 1,3. In totaal moet binnen de huidige baan dus ten minste 5,46ha nieuwe EHS worden benoemd. De OGC levert daartoe een kaart waarbij de ecologisch meest kansrijke locaties als EHS worden bestemd.
- Voor de nieuwe EHS op de golfbaan wordt door OGC een beheerplan met een looptijd van 12 jaar ontwikkeld. In dit beheerplan worden de ingrepen benoemd die er voor moeten zorgen dat in de nieuwe EHS na 12 jaar EHS-waardige natuur is ontwikkeld.
- Voor de hele golfbaan wordt een monitoringsmethodiek ontwikkeld. Deze methodiek moet er voor zorgen dat de kwaliteit van de nieuwe EHS periodiek wordt gemonitord. Onderdeel van de methodiek is een afspraak waarin wordt vastgelegd op welke manier de resultaten met provincie en gemeente worden gedeeld.

Akkerreservaat

- Het Akkerreservaat wordt aangelegd conform de huidige plantekening van de gemeente Oosterhout.
- Het landbouwperceel, in bezit van OGC, binnen het Akkerreservaat wordt ingericht conform de afspraken. Dat betekent dat op een gedeelte van de landbouwgrond van bos wordt aangelegd, een ander deel voor een bio-boer wordt ingezet en dat twee wandelpaden worden gerealiseerd (zie bijlage: inrichtingsschets landbouwperceel OGC).

Bosstrook Staatsbosbeheer

- Voor de bosstrook in bezit bij Staatsbosbeheer wordt een apart beheerplan opgesteld. Dit beheerplan is gericht op het ontwikkelen van een winterbiotoop voor de kamsalamander.

-
- Ook voor de bosstrook wordt een monitoringsmethodiek ontwikkeld. Deze methodiek moet er voor zorgen dat de kwaliteit van het kamsalamanderwinterbiotoop periodiek wordt gemonitord. Onderdeel van de methodiek is een afspraak waarin wordt vastgelegd op welke manier de resultaten met provincie en gemeente worden gedeeld.

Op basis van deze uitgangspunten wordt vervolgens, uitgaande van de provinciale richtlijnen, een saldering EHS uitgevoerd. Als het saldo positief is kan de gewenste ruimtelijke ontwikkeling conform de hierboven beschreven uitgangspunten worden gerealiseerd. Alle ruimtelijke afspraken worden vervolgens in een bestemmingsplan vastgelegd.

5. Uitvoering saldobenadering EHS

Om het proces bestuurlijk te borgen stelt de gemeente Oosterhout op basis van de hierboven beschreven opzet een concept kaderdocument op. In het kaderdocument wordt de uitvoering van de saldobenadering EHS vastgelegd. Dit document dient als basis voor de planologische medewerking.

Na goedkeuring door alle partijen wordt een bestuurlijk akkoord gesloten. Vervolgens wordt de saldering EHS conform het vastgestelde kaderdocument uitgevoerd. De OGC is samen met de gemeente Oosterhout verantwoordelijk voor die uitvoering.

Ronald Buiting
namens de OGC
april 2014

Bijlage 3, Beoordeling natuurkwaliteiten

Effecten Ruimtelijk plan omgeving Oosterhoutse Golf Club		
Beoordeling hoofdcriteria		
Effect Ruimtelijk Plan op bijzondere soorten		
zeer gunstig gunstig neutraal ongunstig zeer ongunstig		
Criterium	Beoordeling	Toelichting
A Gebieden die bepalend zijn voor aaneengeslotenheid en robuustheid		
Areaal van de grote natuurlijke eenheid (aaneengeslotenheid).		Uit een robuust deel enkel langwerpige holes weggenomen, maar deze zijn door hun niet brede en groene karakter wel overbrugbaar. Bovendien worden geen delen EHS geheel van elkaar los gekoppeld. De toe te voegen EHS zorgt voor meer robuustheid op een plek waar nu een enkel geïsoleerd deel EHS ligt,wat bijdraagt aan robuustheid op de grote schaal.
Ongestoord verloop en mogelijkheden voor natuurlijke processen in de grote eenheid		Processen als natuurlijke begrazing zijn in het uitbreidingsgebied niet meer mogelijk. Anderzijds is er nooit d pretentie geweest om dat ter plaatse te realiseren. Er ligt ook geen ambitie voor op de beheertypen/ambitiekaart om dat te realiseren.
Benutten van de grote schaal en vooral een integrale benadering van de gehele grote eenheid van belang voor het herstel en behoud van de biodiversiteit.		Het integrale Ruimtelijk plan voorziet in de ontwikkeling van een groot areaal aan waardevolle biotopen, zowel in het uitbreidingsgebied als op het golfterrein. Tevens wordt een bijdrage geleverd aanontwikkeling van landschapspark “De Linie”. Uit de Saldobenadering blijkt een duidelijke verbetering/uitbreiding van leefgebied voor de meeste belangrijke soorten.
B Aanwezigheid van zones/biotopen met bijzondere ecologische kwaliteit		
Behoud en ontwikkeling van ecologisch waardevolle zone in oostelijk deel uitbreidingsgebied		Van de belangrijkste ecologische zone in het plangebied worden de meest belangrijke waarden (poelen met kamsalamander) gespaard. Dezone krijgt een kwaliteitsimpuls door ontwikkeling van meer bloemrijk grasland en aanleg van nieuwe poelen en winterbiotoop voor amfibieën en levendbarende hagedis.
Aanwezigheid ecologisch waardevol biotoop		Het aantal poelen, bloemrijke graslanden en op den duur schraalgrasland neemt sterk toe ten koste van soortenarme graslanden. Ook zal een duidelijke structuurverbetering binnenbiotopen gerealiseerd (o.a. mantel/zoomvegetaties)
C Aanwezigheid (essentiële) ecologische verbindingen		
Aangewezen ecologische ecologische verbindingen EHS		Geen effect (niet in plangebied aanwezig).
Ecologische infrastructuur		Versterking van een verbinding van meer open kruidenrijke vegetaties door bosgebied van Boswachterij Dorst tot Oosterheide door ontwikkelingen in plangebied.
D Aanwezigheid van bijzondere soorten		
Vogels		Enkele grotere soorten (Buizerd/Groene specht) kunnen te kampen krijgen met visuele verstoring in het uitbreidingsgebied. Het uitbreidingsgebied wordt echter als foera-geergebied kwalitatief geschikter. Met name in de vroege ochtend zal hiervan geprofiteerd kunnen worden. Voor veel vogelsoorten neemt de kwaliteit toe, door toename van structuur en bloemrijk grasland met zaden en insecten.
Zoogdieren		Sterk positief effect op alle vleermuizensoorten door toename water en bloemrijk grasland en ruigte (insectenrijkdom neemt toe)
Reptielen en amfibieën		Sterk positief effect door aanleg 6 nieuwe poelen en winterbiotoop. Met name voor kamsalamander.
Libellen		Geen bijzondere soorten aanwezig en te verwachten (conform vastgestelde criteria bijzondere soorten). Wel een grote verbetering voor libellen in het algemeen waaronder minder algemene soorten.
Dagvlinders		Geen bijzondere soorten aanwezig en te verwachten (conform vastgestelde criteria bijzondere soorten). Wel een grote verbetering voor vlinders in het algemeen.
Vaatplanten		Ontwikkeling en herstel positief voor Stekelbrem. Allerlei bijzondere soorten kunnen worden verwacht als gevolg van de ontwikkelingen, maar niet zeker vast te stellen welke.
E Omgevingscondities		
Omgevingscondities		Visuele verstoring is de enige noemenswaardig negatieve omgevingconditie. Onder de bijzondere soorten zullen voornamelijk buizerd en in mindere mate groene specht enige hinder van kunnen ondervinden bij het foerageren. 's Ochtends en 's nachts is van verstoring geen enkele sprake en biedt het nu ingerichte terrein zelfs betere foera-geermogelijkheden.

Bijlage 4, Beoordeling soorten

Bijzondere soorten van omgeving Oosterhoutse Golf Club									
Vergelijking effect op bijzondere soorten van het Ruimtelijk plan ten opzichte van de huidige situatie									
Effect Ruimtelijk Plan op bijzondere soorten									
zeer gunstig		Voorkomen Habitat	Status	Kwaliteit	Oppervlak biotoop	Verbinding versnippering	Verstoring	Beoordeling	Toelichting
gunstig neutraal ongunstig zeer ongunstig									
Vogels (soort, plaats en bron)									
Ransuil (vrijwel zeker broed en roestplaatsen in Boswachterij Dorst, vermoedelijkdoor plangebied vliegend aangetroffen bij inventarisatie)		Een combinatie van bos en open landschap met landschapselementen.	Nest/roestpl jaarrond beschermd RL KW						Door ontwikkeling van bloemrijke graslanden in het uitbreidingsgebied en een grotere variatie aan bosjes /struweeltjes zal de kwaliteit als foerageergebied sterk toene- men. Ook omzetting van intensieve landbouw in extensief biologische landbouw op een perceel in het westen van het golfterrein is positief. Verstoring door golf is niet te verwachten,omdat deze soort actief is in donker en scherder, wanneer er niet wordt gegolfd. Er wordt ook geen licht aangebracht.
Buizerd (vrijwel zeker broedparen in omgeving plangebied, plangebied maakt mogelijk onderdeel uit van foerageergebied)		Combinatie van bos en gras-landen. Cultuurlandschappen etc.	Nest/roestpl jaarrond						De kwaliteit van het biotoop binnen het uitbreidingsgebied neemt wat toe door reali- satie van structuurrijke bloemrijke vegetaties, wat muizen aantrekt. Ook omzetting van intensieve landbouw in extensief biologische landbouw op een perceel in het westen van het golfterrein is positief. Door aanwezigheid van golfers op het terrein wordt echter wel enige visuele verstoring van de soort verwacht, waardoor het uitbreidingsterrein terrein als foerageergebied met name bij goed weer overdag minder geschikt wordt.
Havik (vrijwel zeker broedparen in Boswachterij Dorst)		Bossen	Nest/roestpl jaarrond						Plangebied wordt nu niet gebruikt en zal dat ook Ruimtelijk plan niet worden gebruikt.
Wespendief (mogelijk broedgeval in Boswachterij Dorst)		Bos, heide en hoogveen	Nest/roestpl jaarrond						Plangebied is niet geschikt en wordt dat niet.
Groene specht (broedvogel in omgeving plangebied, waarnemingen uit plangebied, zowel golfterrein als uitbr geb)		Gevarieerde open bossen met oude loofbo- men. Voedsel (mieren en andere insecten) worden op de grond gezocht in allerlei habitat.	RL KW						Door ontwikkeling van meer bloemrijk grasland en doorontwikkeling naar schraalgras- land neemt het aantal mierennesten en insecten toe. In het uitbreidingsgebied zal de soort overdag wel enigszins onder visuele verstoring te leiden hebben.
Graspieper (onder andere in natuurontwikkelingsgebied in Boswachterij Dorst gevestigd)		Open gebieden met korte vochtige vege- taties, maar ook in drogere gebieden met ruigere vegetaties.							Het plangebied wordt door ontwikkeling van bloemrijke graslanden en ruigten veel geschikter als leefgebied. Soort zal plangebied mogelijk gaan gebruiken net als natuur- ontwikkelingsgebied Boswachterij Dorst. Visuele verstoring door golfers is een negatief effect.
Matkop (broedvogel omgeving plangebied)			RL GE						Plangebied is niet geschikt en wordt dat niet.
Boerenzwaluw (jaagt boven het plangebied)		Jaagt op locaties met veel insecten zoals boven kruidenrijk grasland en water.	RL GE						Door ontwikkeling van bloemrijke graslanden, water en ruigte neemt insectenhoeveel- heid toe wat gunstig is voor deze soort die boven het plangebied jaagt.
Gierzwaluw (jaagt boven het plangebied)		Jaagt op locaties met veel insecten zoals boven kruidenrijk grasland en water, maar ook in bebouwde kom.	Nest jaarrond beschermd						Door ontwikkeling van bloemrijke graslanden, water en ruigte neemt insectenhoeveel- heid toe wat gunstig is voor deze soort die boven het plangebied jaagt.

Voorkomen Habitat

Status

Kwaliteit

Oppervlak biotoop

Verbinding versnippering

Verstoring

Beoordeling

Toelichting

Voor alle tabellen geldt:
In **ROOD** aangegeven soorten zijn in het plangebied aanwezig of in ieder geval aangetroffen.
Van in **ORANJE** aangegeven soorten is niet zeker of ze het plangebied gebruiken, maar er zijn wel aanwijzingen voor.
In **ZWART** aangegeven soorten gebruiken het plangebied zover bekend niet, maar komen wel in de omgeving voor of zijn daar waar genomen.

Bijzondere soorten van omgeving Oosterhoutse Golf Club									
Vergelijking effect op bijzondere soorten van het Ruimtelijk plan ten opzichte van de huidige situatie									
Effect Ruimtelijk Plan op bijzondere soorten		Voorkomen Habitat	Status	Kwaliteit	Oppervlak biotoop	Verbinding versnippering	Verstoring	Beoordeling	Toelichting
Reptielen en amfibieën									
Kamsalamander (aanzienlijke populatie in plangebied)		Voorkeur voor kleinschalige landschappen met bospercelen, heggen en struwelen. voortplantingsbiotoop bestaat voornamelijk uit matig voedselrijke tot voedselrijke, stilstaande wateren met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie.	Ff-wet tabel 3 HR Bijlage IV RL KW						Dit is de belangrijkste doelsoort in het plangebied ! Er worden extra poelen gerealiseerd. Bij de aanleg en het onderhoud van de poelen wordt specifiek rekening gehouden met de habitateisen van deze soort. In aanliggende bos en bosjes wordt winterbiotoop/rustbiotoop voor 's nacht gerealiseerd o.a. middels rillen/takkenbossen. Toename van verstoring door golfers wordt niet verwacht. De poelen en directe omgeving worden namelijk in “no go area” voor golfers. Er wordt middels afgestemde aanleg en gebruik voorkomen dat daar bestrijdingsmiddelen terecht kunnen komen.
Levendbarende hagedis (in plangebied)		Met name zandige gebieden zoals heidevelden. Ook in open bossen. Houdt van vrij dicht begroeide en vochtige plaatsen.	Ff-wet tabel 2 RL GE						Op de bestaande golfbaan zal heide en bloemrijk grasland ontwikkeld worden (heideplan). De soort komt hier al voor en zal kunnen profiteren. In het uitbreidingsgebied wordt vochtig bloemrijk grasland en op de langere termijn schrale vochtige (heischrale) vegetaties worden ontwikkeld. Ook worden houtrillen aangelegd. Op dit moment is een groot deel van het uitbreidinggebied voor de soort niet geschikt, omdat dit deels uit monotoon laag gehouden productiegrasland in gebruik is en deels als sterk verstoord homogeen grasland.
Alpenwater salamander (aanwezige in directe omgeving (Oosterheide), één waarneming met bewijs uit het golfterrein zelf)		Voorkeur voor zandige leemgronden, waar hij voorkomt in beboste gebieden (loofbos) of kleinschalige landschappen met heggen en struwelen. Niet kieskeurig i.v.m. zijn voortplantingsbiotoop.	Ff-wet tabel 2						Deze soort komt in de zeer nabije omgeving voor en is ook op de huidige golfbaan al eens vastgesteld. Het uitbreidingsgebied zal door ontwikkeling van geschikter landhabitat kwalitatief geschikter worden. delen van het uitbreidingsgebied zijn nu volledig ongeschikt, bovendien worden nieuwe poelen gerealiseerd zijn nu helemaal ongeschikt waardoor het leefgebied groter wordt. Door verbetering van de vegetatie op de golfbaan (waaronder EHS-compensatie) wordt verbinding van de Oosterheide naar het compensatie gebied in principe beter. De A27 zal echter een belangrijke mogelijk onneembare barrière blijven.
Poelkikker (mogelijk aanwezig in directe omgeving)		Voorkeur voor zwak zure, stilstaande wateren in bos- en heidegebieden op de hogere zandgronden. Onbeschaduwde wateren. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn en het water is vaak vrij omvangrijk of maakt deel uit van een groter complex van wateren.	Ffwet tabel 3 HR Bijlage IV						Niet duidelijk is waarde soort precies voor komt in de omgeving. Door realisatie van meer poelen en heide en schraalgrasland zal de oppervlakte aan in potentie geschikt habitat toenemen. Een complex van wateren is voor deze soort van belang. Ook is sprake van een kwalitatieve verbetering realisatie van overwinteringbiotoop.
Boomkikker (aanwezig in directe of ruime omgeving)		Gevarieerde open bossen met oude loofbomen. Voedsel (mieren en andere insecten) worden op de grond gezocht in allerlei habitat.	Ff-wet tabel 3 HR Bijlage IV RL BE						Door ontwikkeling van vochtige kruidachtige vegetaties en (braam/wilgen)struweel op zonnige plekken langs de poelen ontstaat mogelijk geschikt boomkikkerbiotoop. Op den duur kan de boom kikker zich mogelijk vestigen vanuit de nu zuid-oostelijk van het plangebied gelegen populaties.
Vinpootsalamander (aanwezig in ruime omgeving)		Voorkeur voor kleinschalig landschap, waar hij zich ophoudt in de struweelzone van bosranden, houtwallen en moerasgebieden. Vooral de zuidkant van braamstruwelen heeft de voorkeur. Voor de voortplanting dienen wateren met een goed ontwikkelde oever- en watervegetatie vlakbij te zijn.	Ff-wet tabel 3 HR Bijlage IV						Door aanleg van extra poelen en schrale heide neemt de grootte van potentieel leefgebied toe. Door ontwikkeling van schralere gras en heidevegetaties ontstaat een geschikter landschap. Onzeker is echter of de soort het gebied kan bereiken.
Rugstreeppad (zeer beperkt in ruime omgeving)		Bewoner van zandige terreinen met een betrekkelijk hoge dynamiek, zoals de duinen, de uiterwaarden van de grote rivieren, opgespoten terreinen, heidevelden en akkers. Voor de voortplanting is de rugstreeppad afhankelijk van ondiepe wateren, die vrij snel opwarmen (pH>5).	Ffwet tabel 3 HR Bijlage IV RL GE						Voor deze soort wordt geen geschikt habitat gerealiseerd, noch gaat geschikt habitat verloren.
Heikikker (beperkt aanwezig in ruime omgeving)		Vooral voor in vochtige heidegebieden, waar sprake is van veenvorming. Ook wel aangetroffen in vochtige schraalgraslanden, bosranden. Aanwezigheid van laag struweel en hoge kruidige gewassen is hier van belang. Voortplantingsbiotoop bestaat uit ondiepe stilstaande wateren met oevervegetatie. Het water zelf is vaak enigszins zuur (pH 4 - 5.5) en voedselarm.	Ffwet tabel 3 HR Bijlage IV						In het uitbreidingsgebied wordt vochtig bloemrijk grasland en op de langere termijn schrale vochtige (heischrale) vegetaties worden ontwikkeld. Ook worden extra poelen gerealiseerd. Op korte termijn zal de soort het gebied waarschijnlijk niet bereiken.

Bijzondere soorten van omgeving Oosterhoutse Golf Club

Vergelijking effect op bijzondere soorten van het Ruimtelijk plan ten opzichte van de huidige situatie

Effect Ruimtelijk Plan op bijzondere soorten

- zeer gunstig
- gunstig
- neutraal
- ongunstig
- zeer ongunstig

Voorkomen Habitat

		Status	Kwaliteit	Oppervlak biotoop	Verbinding versnippering	Verstoring	Beoordeling	Toelichting
Zoogdieren								
Rode eekhoorn (beperkt in plangebied aanwezig, rand verspreidingsgebied !, ook in omgeving waarschijnlijk beperkt aanwezig)	Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Mits er voldoende voedsel beschikbaar is, komen ze ook in bebouwd gebied. Hun voorkeur gaat uit naar ouder bos (naaldbomen ouder dan 20 jaar en loofbomen ouder dan 40-80 jaar) omdat daar meer voedsel en nestgelegenheid is.	Ff-wet tabel 2						Er vinden als gevolg van het Ruimelijk Plan geen ingrepen plaats in bossen of aan bomen of ander biotoop wat van invloed zou kunnen hebben op de kwaliteit van eventueel aanwezig leefgebied
Dwergvleermuis (foerageert/drinkt in plangebied, onder andere boven poelen tegen de bosrand)	Verblijfplaatsen in gebouwen. Foerageren in gesloten tot half-open landschap.	Ff-wet tabel 3 HR Bijlage IV						Door ontwikkeling van extra poelen, bloemrijk grasland, struwelen en grillige bosranden neemt de kwaliteit van het uitbreidingsgebied voor deze soort toe. Dat geldt ook voor het huidige golfterrein, waar heide en bloemrijk grasland ontwikkeld wordt (insecten !) Kwantitatief zal de te ontwikkelen oppervlakte aan fairway e.d. als feitelijk ongeschikt leefgebied gecompenseerd worden door ontwikkeling van een huidig intensief boerengrasland tot bloemrijk grasland met struweeltjes en een intensieve akker/grasland tot biologische landbouw in het westen van het huidige golfterrein. Wat betreft de mogelijke vliegroutes en migratieroutes zijn geen veranderingen te verwachten.
Rosse vleermuis (foerageert in plangebied)	Verblijfplaatsen in bomen met holten/spleten. Foerageert in open terrein, waar met snelle duiken op insecten gejaagd wordt, vooral boven water en moerassige gebieden.	Ff-wet tabel 3 HR Bijlage IV						Met name toename kwaliteit uitbreidingsgebied door toename water en nat grasland/ moerassige zone.!). Zie voor verklaring oppervlaktebiotoop bij dwergvleermuis. Wat betreft de mogelijke vliegroutes en migratieroutes zijn geen veranderingen te verwachten. In het uitbreidingsgebied zal geen verlichting worden aangebracht waardoor verstoring door licht niet zal plaats vinden.
Laatvlieger (foerageert in plangebied)	Verblijfplaatsen in gebouwen. De laatvlieger jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen. Hij vliegt vaak op 5 - 10 m. hoogte, maar soms ook wel hoger tussen de boomtoppen. Ze vliegen meestal op enige afstand van de vegetatie boven (vochtige) graslanden en weilanden en watertjes.	Ff-wet tabel 3 HR Bijlage IV						Toename kwaliteit uitbreidingsgebied door toename poelen en nat/vochtig bloemrijk grasland en grillige bosranden en struweeltjes. Zie voor verklaring oppervlaktebiotoop bij dwergvleermuis. Wat betreft de mogelijke vliegroutes en migratieroutes zijn geen veranderingen te verwachten. In het uitbreidingsgebied zal geen verlichting worden aangebracht waardoor Verstoring door licht niet zal plaats vinden. .
Watervleermuis (foerageert mogelijk in plangebied, enkele waarneming)	Verblijfplaatsen in bomen met holten/spleten. Soort van half open tot gesloten, waterrijk en bosrijk landschap. Watervleermuis jaagt vlak boven het wateroppervlak van beschutte waterpartijen, of aan de beschutte kant van vijvers. Bij windstil weer wordt de beschutting minder belangrijk. De watervleermuis kan ook boven land jagen, relatief laag boven bospaden of beschutte open plekken in het bos, of hoger tussen de boomkronen.	Ff-wet tabel 3 HR Bijlage IV						Een toename in kwaliteit van het terrein door toename wateroppervlakte. Met name de ontwikkeling van een wat grotere poel met moeraszone in het centrum van het gebied biedt mogelijkheden om te foerageren voor deze soort die vaak vlak boven water jaagt. Zie voor verklaring oppervlaktebiotoop bij dwergvleermuis. Wat betreft de mogelijke vliegroutes en migratieroutes zijn geen veranderingen te verwachten. In het uitbreidingsgebied zal geen verlichting worden aangebracht waardoor verstoring door licht niet zal plaats vinden.
Ruige dwergvleermuis (foerageert mogelijk in het plangebied, enkel exemplaar kort aangetroffen in plangebied)	Verblijfplaatsen in bomen met holten/spleten. Ruige dwergvleermuizen jagen in vooral half open bosrijk landschap op 2 tot 5 m hoogte, op enige afstand van de vegetatie langs bosranden, door lanen, boven open plekken in bos en langs houtwallen. Waterpartijen en beschutte oevers vormen een belangrijk aspect van het biotoop.	Ff-wet tabel 3 HR Bijlage IV						Kwaliteit van het uitbreidingsgebied neemt toe door toename poelen, grillige bosranden en vochtige bloemrijke vegetaties. Zie voor verklaring oppervlaktebiotoop bij dwergvleermuis. Wat betreft de mogelijke vliegroutes en migratieroutes zijn geen veranderingen te verwachten. In het uitbreidingsgebied zal geen verlichting worden aangebracht waardoor verstoring door licht niet zal plaats vinden. .
Grootoorvleermuis (komt voor in nabije omgeving plangebied)	Verblijfplaatsen in bomen en gebouwen. Soort van bosgebieden en kleinschalige landschappen	Ff-wet tabel 3 HR Bijlage IV						De soort is niet aangetroffen,maar zou kunnen voorkomen in omringende bosgebieden. Foerageert meestal in besloten landschap. Het Ruimtelijk Plan heeft waarschijnlijk geen effect op (mogelijk) gebruik van het plangebied door deze soort.

Bijzondere soorten van omgeving Oosterhoutse Golf Club									
Vergelijking effect op bijzondere soorten van het Ruimtelijk plan ten opzichte van de huidige situatie									
Effect Ruimtelijk Plan op bijzondere soorten		Voorkomen Habitat	Status	Kwaliteit	Oppervlak biotoop	Verbinding versnippering	Verstoring	Beoordeling	Toelichting
Libellen									
Tangpantserjuffer (grote populatie aanwezig in plangebied, omgeving middelste poel)		Vennen en plasjes, meestal deels uitdrogend in de loop van de zomer of met ondiepe oevers. Vaak met veel russen, biezen of riet.	Vrij algemeen						Door ontwikkeling geschikte nieuwe poelen ontstaat nieuw leefgebied. Tevens is door meer variatie in poelen meer kans op behoude van een levensvatbare populatie en duurzaam geschikt leefgebied.
Tengere grasjuffer (in nabije omgeving populaties aanwezig)		Pioniersoort van ondiepe watertjes met weinig begroeiing.n.	Vrij zeldzaam						Geschikt biotoop is nu iet aanwezig, maar ontstaat na aanleg poelen op korte termijn. Bij verdere ontwikkeling poelen met meer vegetatie zal geschikt habitat weer kunnen verdwijnen. Door ontwikkeling van dit gebied tot(tijdelijk) nieuw leefgebied wordt tevens een grote stepping stone gerealiseerd tussen Boswachterij Dorst en Oosterheide.
Tengere pantserjuffer (in nabije omgeving populaties aanwezig)		Soort van heidevennen met veenmos en russen	Vrij zeldzaam						Plangebied is niet geschikt als voortplantingsgebied en zal dit als gevolg van het Ruimtelijk plan waarschijnlijk ook niet (op korte termijn) koloniseren. Gebied kan functioneren als stepping stone tussen BW Dorst en Oosterheide.
Gevlekte witsnuitlibel (in ruime omgeving aanwezig, incidentele waarnemingen in nabije omgeving plangebied (Ooterheide BW Dorst)		Soort van veenmoerassen en vegetatierijke vennen.	Ff-wet tabel 3 HR BijlageIV RL kwetsbaar						Binnen het plangebied is geen geschikt leefgebied voor een populatie van deze soort aanwezig en dat zal er door het Ruimtelijk plan niet komen. De waargenomen exemplaren zijn vrijwel zeker zwervers vanuit meer zuidoostelijke geschikte terreinen. Er is geen effect op deze soort te verwachten.
Glassnijder (in nabije omgeving, Oosterheide en BW Dorst en vermoedelijk voortplantend)		Met name laagveenplassen, maar ook in (toenemende mate) in vennen en poelen.	Vrij algemeen						Ontwikkeling van stepping stone gerealiseerd tussen Boswachterij Dorst en Oosterheide. Kwaliteitsverbetering en mogelijke ontwikkeling door ontwikkeling geschikte poelen en leefgebied op wat langere termijn. .
Vroege glazenmaker (in nabije omgeving, Oosterheide en BW Dorst)		Schone wateren met goed ontwikkelde rijke verlandingsvegetatie en oeervervegetatie, steeds meer bij matig voedselrijke vennen.	Vrij zeldzaam						Ontwikkeling van stepping stone gerealiseerd tussen Boswachterij Dorst en Oosterheide. Kwaliteitsverbetering en mogelijke ontwikkeling door ontwikkeling geschikte poelen en leefgebied op wat langere termijn..

Bijzondere soorten van omgeving Oosterhoutse Golf Club

Vergelijking effect op bijzondere soorten van het Ruimtelijk plan ten opzichte van de huidige situatie

Effect Ruimtelijk Plan op
bijzondere soorten

zeer gunstig gunstig neutraal ongunstig zeer ongunstig		Voorkomen Habitat	Status	Kwaliteit	Oppervlak biotoop	Verbinding versnippering	Verstoring	Beoordeling	Toelichting
Dagvlinders									
Kleine parelmoervlinder (mogelijk populatie in nabije omgeving Oosterheide)		Open pioniervegetaties en schrale droge grasland met open grond. Waardplanten: viooltjes.	RL KW		/				De soort wordt voornamelijk op Oosterheide aangetroffen (populatie ?!) en beperkter in boswachterij Dorst. Door ontwikkeling van heide/schraalgrasland op het golfterrein en bloemrijke schrale graslanden in het uitbreidingsgebied ontstaan hier geschikter leefgebied dat als verbinding tussen Oosterheide en Dorst kan fungeren. Of er voortplantingsgebied ontstaat is onder andere onzeker omdat zich hiervoor viooltjes dienen te vestigen wat zich lastig laat voorspellen.
Bruin blauwtje (enkele waarnemingen in nabije omgeving laatste jaren)		Droge zandige open kruidenrijke schrale graslanden. Waardplanten: ooievaarsbekken en reigersbek.	RL GE						Op het huidige golfterrein worden schrale bloemrijke vegetaties ontwikkeld die als leefgebied geschikt zijn. De waardplanten zijn algemeen. Bruin blauwtje wordt aangetroffen op Oosterheide en Dorst. het golfterrein vormt een stepping stone hier tussen.
Argusvlinder (diverse waarnemingen van soms meer dan 5 bij elkaar in nabije omgeving tot 2009, mede gezien populatie ontwikkeling van deze soort in NL laatste jaren waarschijnlijk nu verdwenen)		Warme open graslanden met hoogtevariatie. Opwarmplekken zoals open stukken grond, molshopen, muurtjes , houten hekken etc.	RL thans niet bedreigd (zou echter nu waarschijnlijk als BE of EB worden opgenomen)						Deze soort is uitermate sterk achteruit gegaan in de laatste jaren en van de zandgronden zo goed als verdwenen. De oorzaken zijn niet direct weg te nemen door ontwikkeling van specifiek habitat, omdat de oorzaken vermoedelijk een relatie hebben met bodemkwaliteit
Heideblauwtje (een enkel exemplaar in 2009 na lange tijd afwezigheid. Vrijwel zeker geen populatie in omgeving)		Droge en natte heidevelden en droge schrale/heischrale graslanden. Waardplanten: vlinderbloemen en heide.	Ff-wet tabel 2 RL GE						Binnen het bestaande golfterrein zal middels een heideplan op ,meerdere plekken heideontwikkeling geïnitieerd worden evenals schraal blomrijk grasland. Binnen het uitbreidingsgebied wordt gestreefd naar ontwikkeling van schraalgrasland/heischraalgrasland. maar dit zal op korte termijn vermoedelijk niet haalbaar zijn.

Bijzondere soorten van omgeving Oosterhoutse Golf Club

Vergelijking effect op bijzondere soorten van het Ruimtelijk plan ten opzichte van de huidige situatie

Effect Ruimtelijk Plan op
bijzondere soorten

			Status	Kwaliteit	Oppervlak biotoop	Verbinding versnippering	Verstoring	Beoordeling	Toelichting
		Voorkomen Habitat							
Flora									
zeer gunstig gunstig neutraal ongunstig zeer ongunstig	Stekelbrem (komt nog op 1 locatie voor op golfterrein)	Heidevegetaties	RL KW						Ontwikkeling en herstel van heidevegetaties binnen het golfterrein is positief voor deze soort.

Bijlage 5, Kaarten plangebied

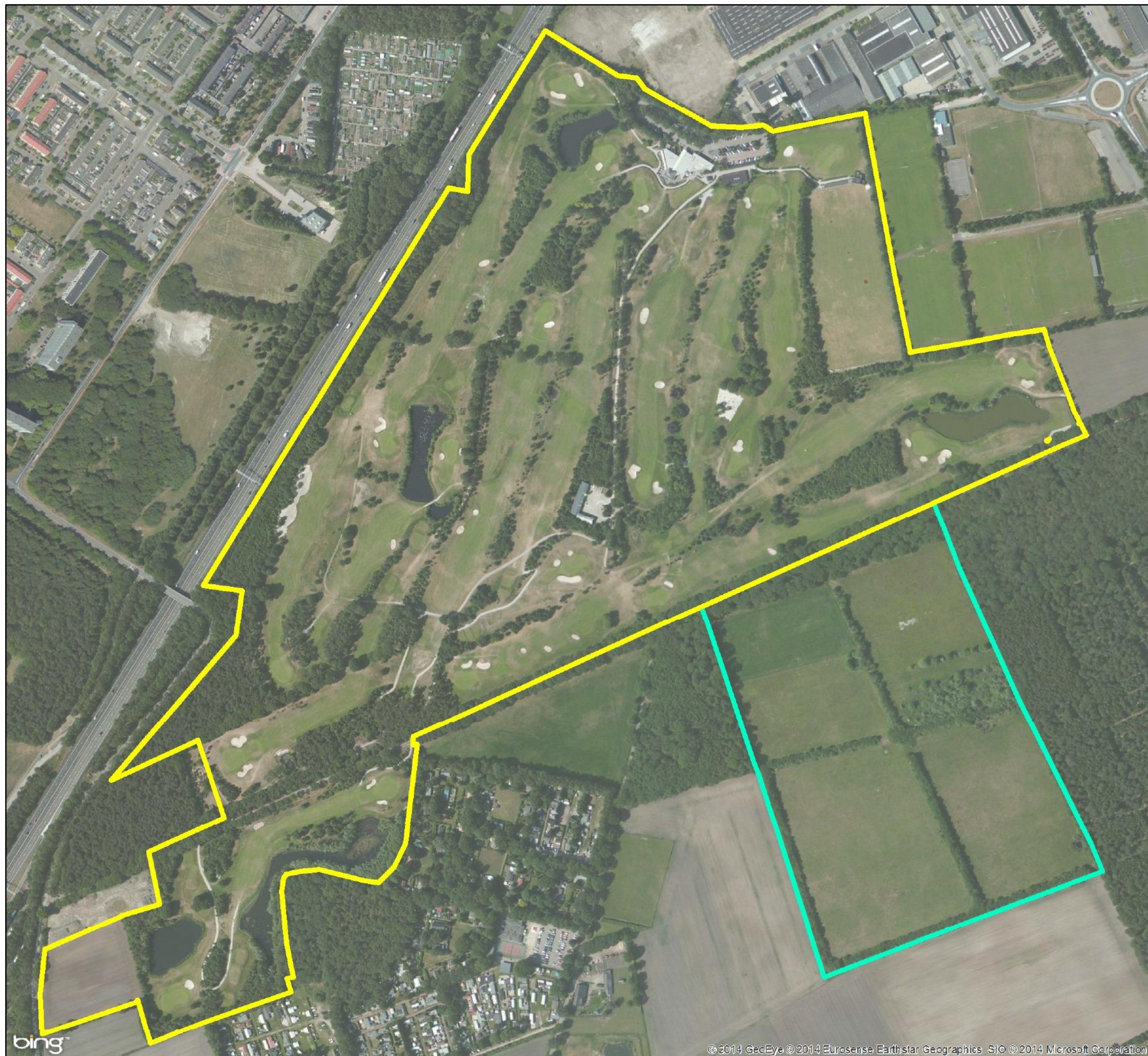

Omgrenzing plangebied Ruimtelijk Plan

 Omgrenzing plangebied
Ruimtelijk Plan

opdrachtgever: Oosterhoutse Golf Club
datum opmaak: 2-12-2014
formaat: A3
tekenaar: PS

Uitbreidingsterrein Golf Club

- Terrein Oosterhoutse Golf Club
- Staatsbosbeheer terrein
uitbreidingsterrein Golf Club

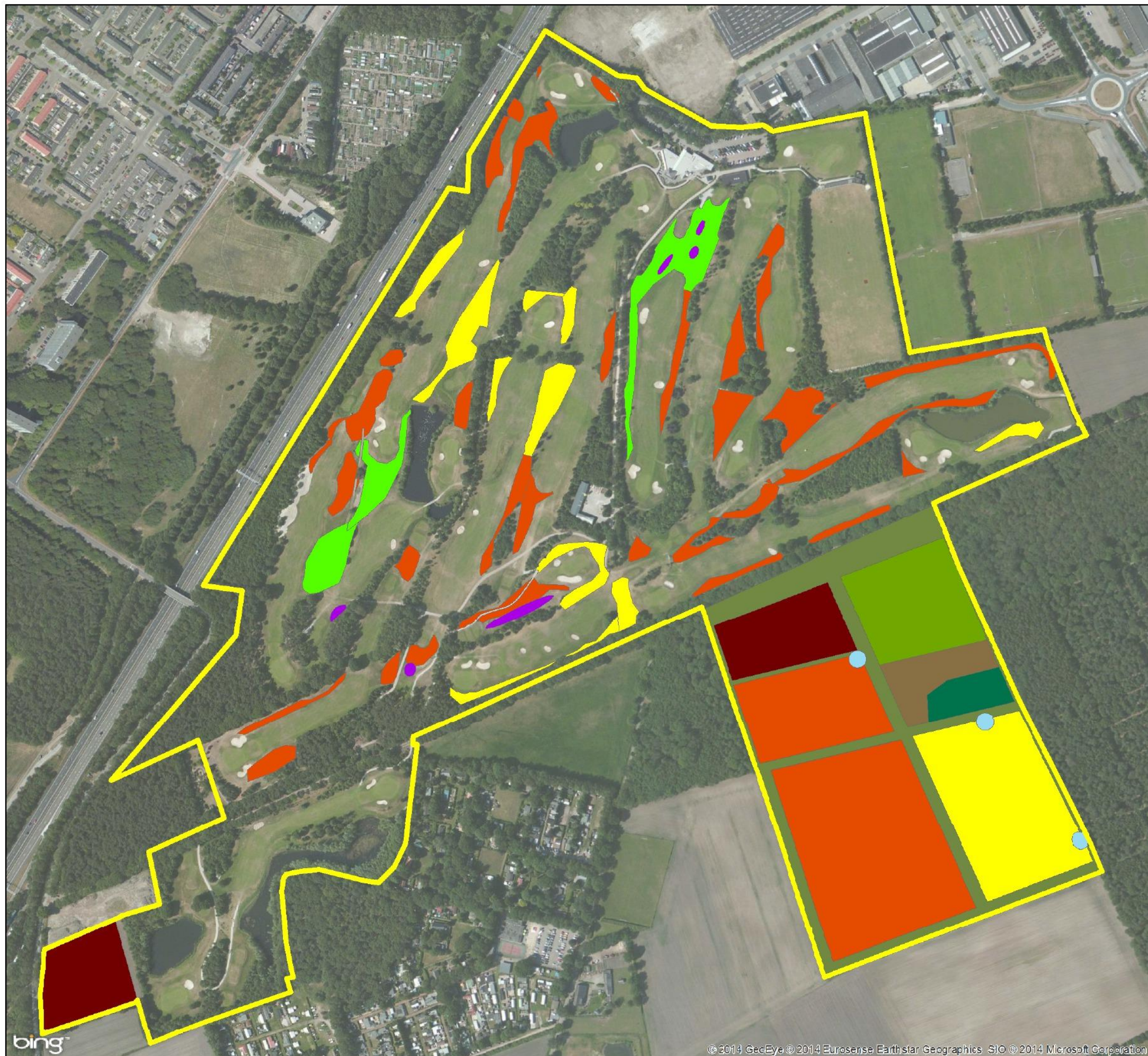
opdrachtgever: Oosterhoutse Golf Club
datum opmaak: 2-12-2014
formaat: A3
tekenaar: PS

Huidige EHS

- Omgrenzing plangebied Ruimtelijk Plan
- Bestaande EHS

opdrachtgever: Oosterhoutse Golf Club
datum opmaak: 2-12-2014
formaat: A3
tekenaar: PS

Vegetatie kaart huidige situatie

- Omgrenzing plangebied
Ruimtelijk Plan
- Intensief landbouw
grasland/akker
- Extensief soorten/ bloemarm
grasland
- Extensief matig soorten/
bloemrijk grasland
- Vrij soortenrijk/ bloemrijk,
voedselarm pionier grasland
- Bloemrijk (matig) voedselrijk
grasland
- Soortenrijk schraalgrasland met
bijzondere soorten
- Heide
- Struweel/ struik en ruigte
- Bos
- Singel
- Poelen

opdrachtgever: Oosterhoutse Golf Club
 datum opmaak: 2-12-2014
 formaat: A3
 tekenaar: PS

Uitbreiding golf in EHS

- Omgrenzing plangebied Ruimtelijk Plan
- Bestaande EHS
- Uit de EHS (3,9 ha)

opdrachtgever: Oosterhoutse Golf Club
datum opmaak: 2-12-2014
formaat: A3
tekenaar: PS

Compensatie EHS

- Omgrenzing plangebied Ruimtelijk Plan
- Bestaande EHS
- Realisatie EHS (5,1 ha)

opdrachtgever: Oosterhoutse Golf Club
datum opmaak: 2-12-2014
formaat: A3
tekenaar: PS

Toekomstige EHS

- Omgrenzing plangebied
Ruimtelijk Plan
- Toekomstige EHS

0 500 mtr

opdrachtgever: Oosterhoutse Golf Club
datum opmaak: 2-12-2014
formaat: A3
tekenaar: PS

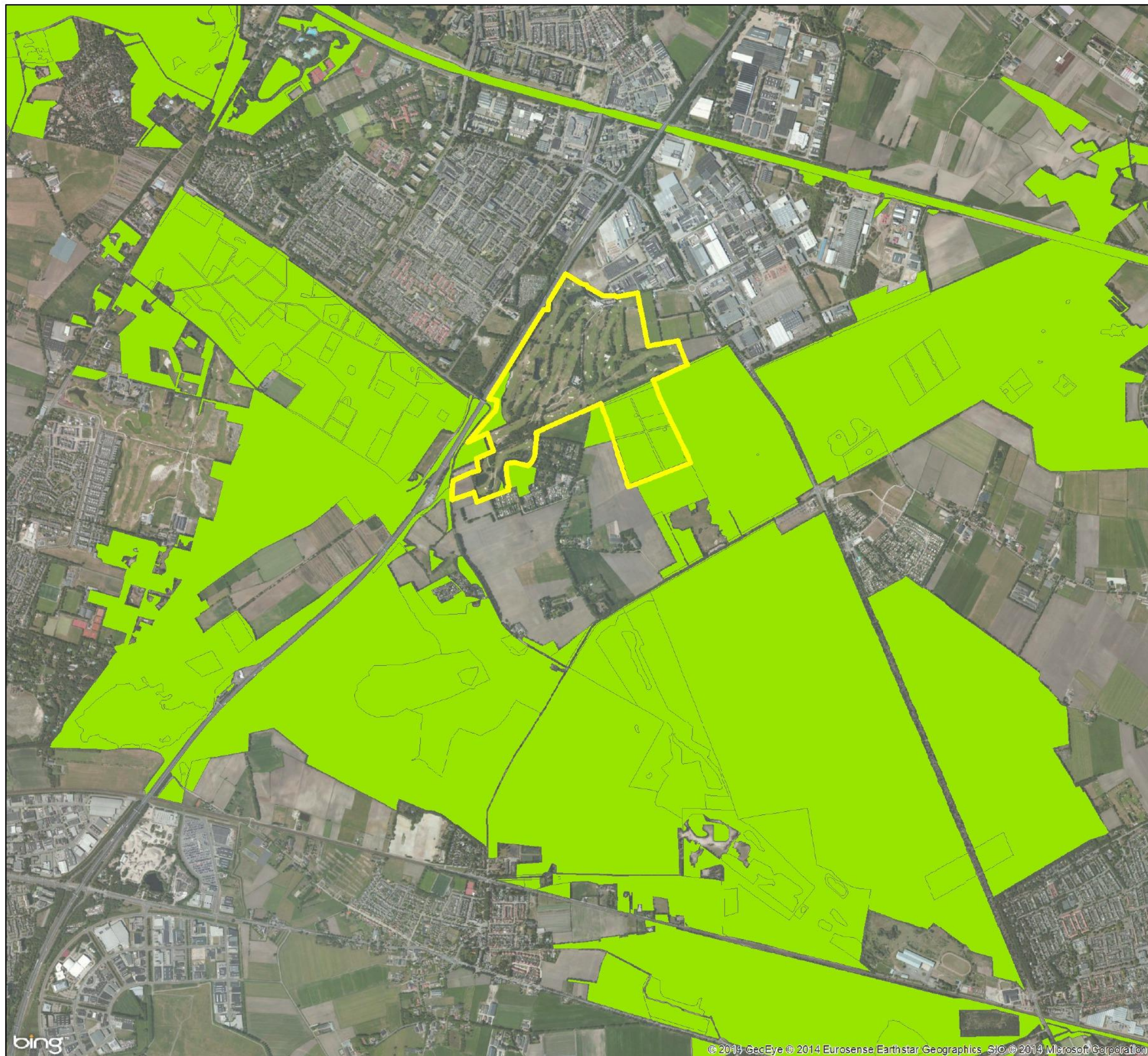
Vegetatie kaart toekomstige situatie

- Omgrenzing plangebied
Ruimtelijk Plan
- Vrij soortenrijk/ bloemrijk,
voedselarm/ pionier grasland
- Akker (biologisch)
- Composterings terrein
- Redelijk bloemrijk matig
voedselrijk grasland
- Heide
- Struweel/ struik en ruigte
- Singel
- Bos
- Riet/ natte strooiselruigte/
oevervegetatie
- Poelen
- Green, Fairway en Tee

0 100 200
mtr

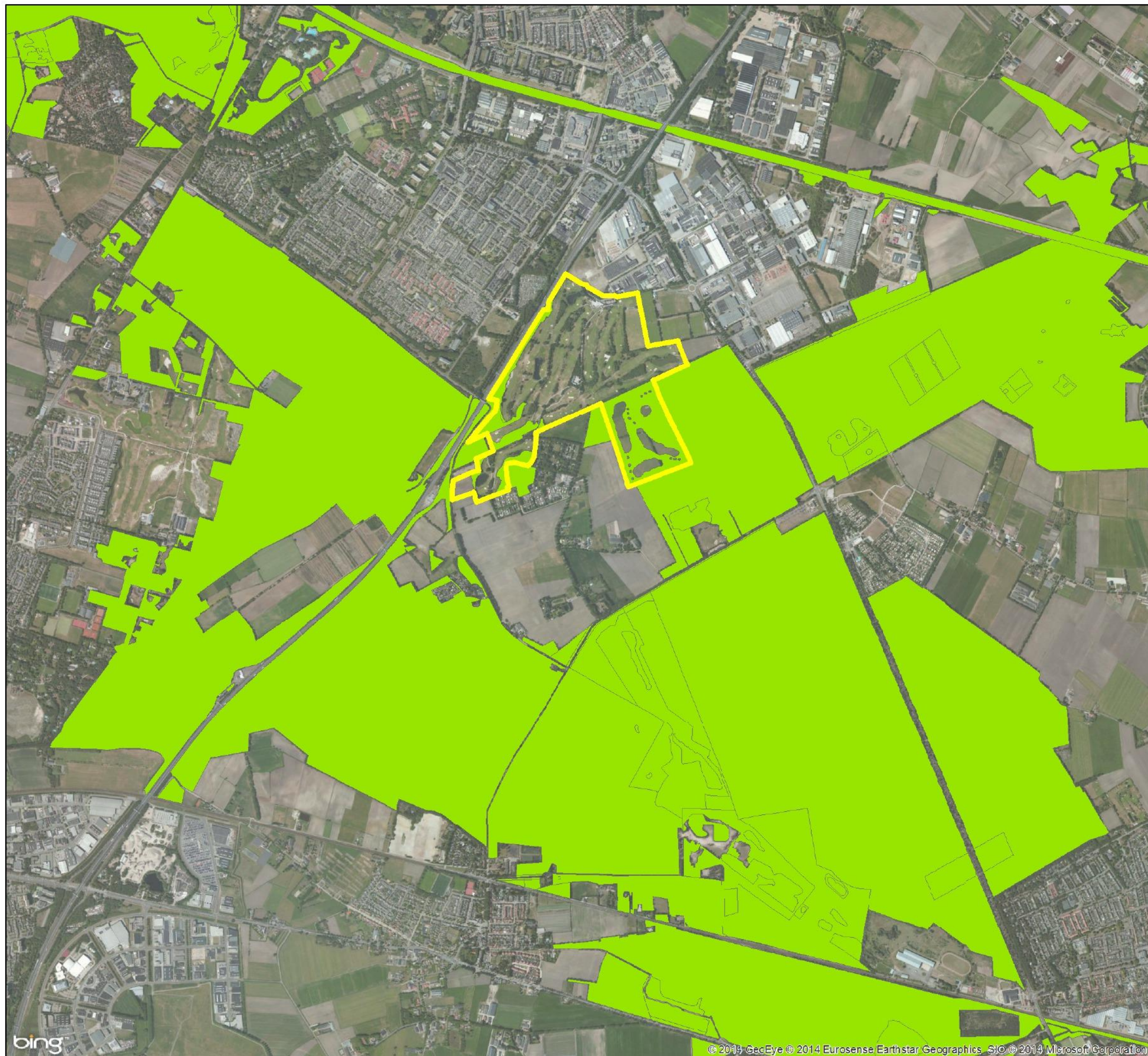
opdrachtgever: Oosterhoutse Golf Club
datum opmaak: 7-7-2015
formaat: A3
tekenaar: PS

Huidige EHS

- Omgrenzing plangebied Ruimtelijk Plan
- Huidige EHS

opdrachtgever: Oosterhoutse Golf Club
datum opmaak: 2-12-2014
formaat: A3
tekenaar: PS

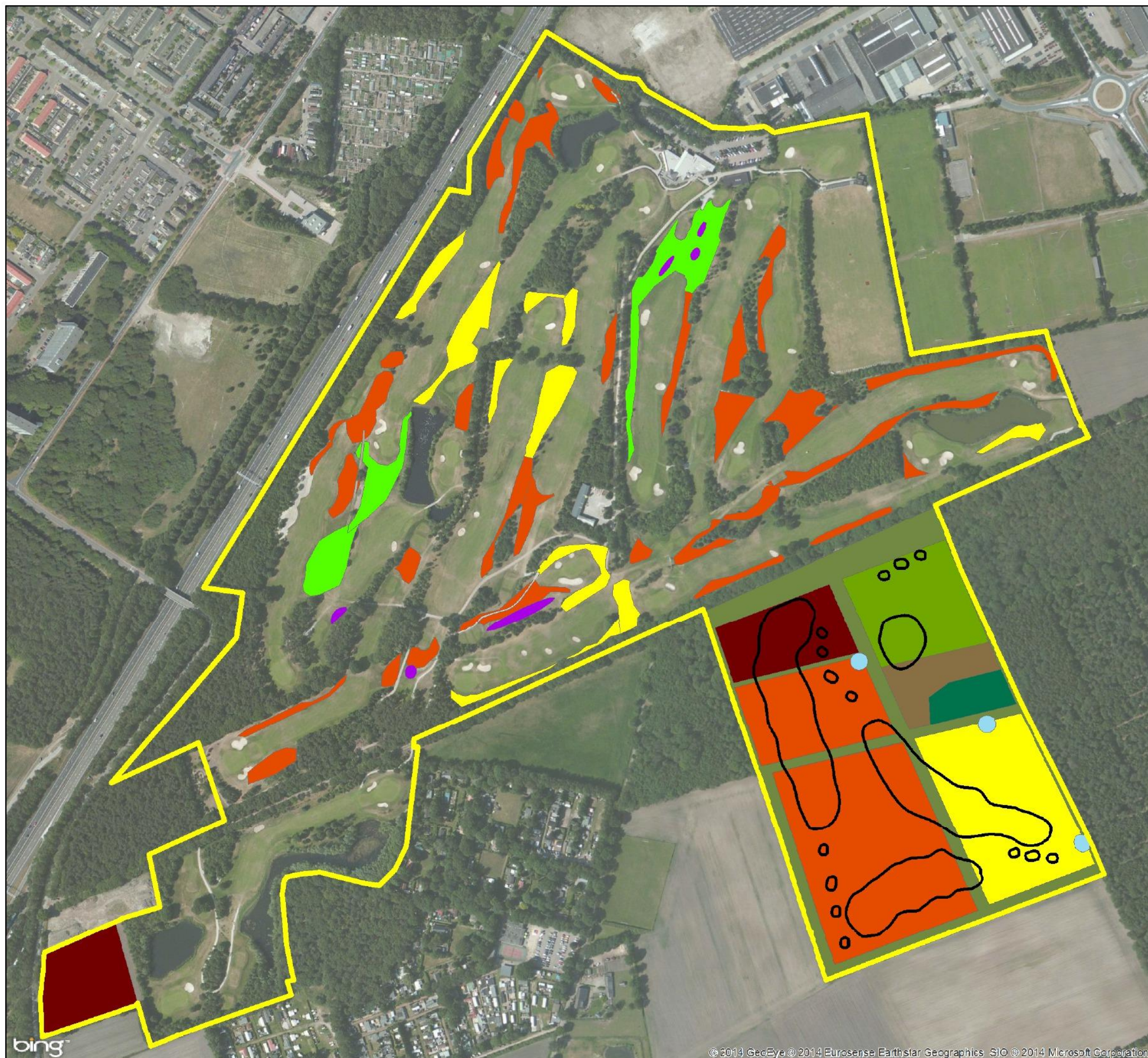
Toekomstige EHS

- Omgrenzing plangebied
Ruimtelijk Plan
- Toekomstige EHS

0 500 1.000
mtr

opdrachtgever: Oosterhoutse Golf Club
datum opmaak: 2-12-2014
formaat: A3
tekenaar: PS

Uitbreiding golf op vegetatiekaart huidige situatie

- Omgrenzing plangebied
Ruimtelijk Plan
- Uitbreiding golf
- Intensief landbouw
grasland/akker
- Extensief soorten/ bloemarm
grasland
- Extensief matig soorten/
bloemrijk grasland
- Vrij soortenrijk/ bloemrijk,
voedselarm pionier grasland
- Bloemrijk (matig) voedselrijk
grasland
- Soortenrijk schraalgrasland met
bijzondere soorten
- Heide
- Struweel/ struik en ruigte
- Bos
- Singel
- Poelen

opdrachtgever: Oosterhoutse Golf Club
 datum opmaak: 2-12-2014
 formaat: A3
 tekenaar: PS

